

STRATEGIA DZIAŁANIA WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W KATOWICACH NA LATA 2025-2028

Zatwierdzono uchwałą Rady Nadzorczej nr 143/2024
z dnia 27 września 2024 roku

SPIS TREŚCI:

I. WPROWADZENIE.....	5
II. ZAŁOŻENIA I UWARUNKOWANIA STRATEGII	6
1. RAMY PRAWNE	6
2. UWARUNKOWANIA OGÓLNE.....	6
3. DIAGNOZA STANU ŚRODOWISKA I SYTUACJI SPOŁECZNO GOSPODARCZEJ W REGIONIE	7
4. ELEMENTY PODSUMOWANIA DOTYCHCZASOWEJ REALIZACJI STRATEGII WFOŚIGW W KATOWICACH NA LATA 2021-2024	14
4.1. SYTUACJA FINANSOWA WFOŚIGW W KATOWICACH W LATACH 2021-2023 Z PRZEWDYWANYM WYKONANIEM W ROKU 2024	14
4.1.1. Struktura wpływów i wydatków Funduszu	14
4.1.2. Struktura pomocy finansowej Funduszu	17
4.1.3. Instrumenty finansowe stosowane przez Fundusz.....	22
4.2. PODSUMOWANIE UDZIAŁU WFOŚIGW W KATOWICACH WE WDRAŻANIU PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO	26
4.3. REALIZACJA OGÓLNOPOLSKIEGO SYSTEMU WSPARCIA DORADCZEGO DLA SEKTORA PUBLICZNEGO I MIESZKANIOWEGO ORAZ PRZEDSIĘBIORSTW W ZAKRESIE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ ORAZ OZE	27
4.4. PROGRAM PRIORYTETOWY „CZYSTE POWIETRZE”	28
5. SYNTEZA WSPÓLNEJ STRATEGII DZIAŁANIA NARODOWEGO I WOJEWÓDZKICH FUNDUSZY OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ NA LATA 2025-2028.....	30
III. MISJA I PRIORYTETY DZIAŁAŃ FUNDUSZU NA LATA 2025-2028	32
1. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT FUNDUSZU JAKO INSTYTUCJI SYSTEMU FINANSOWANIA OCHRONY ŚRODOWISKA W REGIONIE	32
2. MISJA I CELE STRATEGICZNE	34
3. PRIORYTETY ŚRODOWISKOWE FUNDUSZU NA LATA 2025-2028	37
3.1. OBSZAR PRIORYTETOWY – OCHRONA WÓD, ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU I GOSPODARKA WODNA	37
3.2. OBSZAR PRIORYTETOWY – GOSPODARKA ODPADAMI I OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI.....	39
3.3. OBSZAR PRIORYTETOWY – OCHRONA ATMOSFERY, TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA I OCHRONA PRZED HAŁASEM	41
3.4. OBSZAR PRIORYTETOWY – OCHRONA PRZYRODY	45
3.5. OBSZAR PRIORYTETOWY – EDUKACJA EKOLOGICZNA	46

3.6. OBSZAR PRIORYTETOWY – ZAPOBIEGANIE POWAŻNYM AWARIOM I ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA	47
3.7. OBSZAR PRIORYTETOWY – ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKOWE W REGIONIE	47
3.8. OBSZAR PRIORYTETOWY – PROFILAKTYKA ZDROWOTNA	48
4. PERSPEKTYWY REALIZACJI MISJI I PRIORYTETÓW STRATEGII	49
4.1. PERSPEKTYWA - FINANSE	49
4.2. PERSPEKTYWA - BENEFICJENCI	50
4.3. PERSPEKTYWA - PROCESY WEWNĘTRZNE	51
4.4. PERSPEKTYWA - INNOWACJE, WYZWANIA, ROZWÓJ	53
5. WSPÓŁPRACA W RAMACH SYSTEMU FUNDUSZY OCHRONY ŚRODOWISKA	55
IV. PROJEKCJA DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ FUNDUSZU NA LATA 2025-2028	56
1. ZAŁOŻENIA	56
2. PROGNOZA ZAPOTRZEBOWANIA NA ŚRODKI FINANSOWE FUNDUSZU NA LATA 2025-2028	57
3. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA REALIZACJI ZADAŃ PRZEZ FUNDUSZ W LATACH 2025-2028	57
4. RAMY FINANSOWE DLA POSZCZEGÓLNYCH PRIORYTETÓW STRATEGII	62
V. ZGODNOŚĆ STRATEGII ZE WSPÓLNA STRATEGIĄ. PODSUMOWANIE	65
VI. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW	66

I. WPROWADZENIE

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach działa na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Fundusz jest samodzielną instytucją finansową, posiadającą osobowość prawną, co stanowi jeden z ważniejszych walorów Funduszu, tworząc warunki do kierowania się w działaniu perspektywiczną misją, a nie krótkookresowymi uwarunkowaniami.

Fundusz posiada ponad trzydziestoletnie doświadczenie w finansowym wspomaganie przedsięwzięć wynikających z regionalnej polityki w zakresie ochrony środowiska, określonych w strategiach i programach ochrony środowiska, programach ochrony powietrza, planach gospodarki odpadami i innych dokumentach o charakterze programowym. Dotychczasowy system finansowania jest spójny, sprawnie funkcjonujący i gwarantujący zbilansowanie środków na inwestycje proekologiczne spełniające wymagane kryteria. Fundusz posiada doświadczenie w finansowaniu podmiotów o różnych formach organizacyjno-prawnych. Stabilny potencjał kadrowy o wysokim poziomie merytorycznym, a także długoletniej praktyce, umożliwia właściwą realizację powierzonych zadań. Dzięki tym cechom Fundusz należy uznać za wiarygodnego partnera dla samorządów oraz innych podmiotów wykonujących zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Strategia działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na lata 2025-2028 określa najważniejsze cele i kierunki działania Funduszu na rzecz finansowego wspierania przedsięwzięć ochrony środowiska i gospodarki wodnej w województwie śląskim. Aktualizowana corocznie lista zadań priorytetowych przewidzianych do dofinansowania, stanowić będzie uszczegółowienie obszarów priorytetowych Strategii w poszczególnych latach. Funkcjonowanie Funduszu realizowane jest zgodnie z polityką ochrony środowiska państwa oraz według regionalnych kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego i polityki ekologicznej województwa śląskiego. W Strategii priorytetowe znaczenie przypisano działaniom Funduszu związanym z wykorzystaniem niepodlegających zwrotowi środków z Unii Europejskiej, przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.

Istotnym dokumentem, który wytycza ramy działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach jest Wspólna Strategia Działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2025-2028. Wspólna Strategia wyznacza ogólne kierunki działalności Narodowego i wojewódzkich funduszy wskazując obszary koniecznej współpracy, pozostawiając pozostały zakres działalności do decyzji Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach w latach 2025-2028 planuje wspieranie przedsięwzięć wynikających z realizacji celów określonych w polityce ekologicznej państwa i województwa śląskiego poprzez wspomaganie finansowe zadań w ochronie środowiska i gospodarce wodnej, spójnych z listami przedsięwzięć priorytetowych, w formie preferencyjnych pożyczek z możliwością częściowego umorzenia, dotacji i przekazania środków finansowych, a także preferencyjnych kredytów w ramach bankowych linii kredytowych. Realizowane będą także wspólne programy z NFOŚiGW.

Strategia przewiduje działania mające na celu podtrzymanie obszaru aktywności Funduszu - tworzenie warunków do skutecznego wdrażania finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej w aktualnej perspektywie finansowej Unii Europejskiej. W tych ramach realizowany będzie też Projekt

Doradztwa Energetycznego. Celem projektu jest wyeliminowanie zidentyfikowanych barier rozwoju niskoemisyjnej gospodarki oraz wsparcie w dążeniu do realizacji zobowiązań Polski wynikających z dyrektyw UE, a przede wszystkim wsparcie projektów przyczyniających się do realizacji pakietu klimatyczno-energetycznego.

II. ZAŁOŻENIA I UWARUNKOWANIA STRATEGII

1. RAMY PRAWNE

Podstawę prawną opracowania Strategii działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach stanowi art. 400h ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Powyższy artykuł zobowiązuje Radę Nadzorczą Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej do uchwalenia raz na cztery lata Strategii działania Funduszu wynikającej ze Wspólnej Strategii Działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz z uwarunkowań regionalnych, do dnia 30 września roku poprzedzającego pierwszy rok objęty tą Strategią.

Przy opracowywaniu Strategii działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na lata 2025-2028 uwzględniono postanowienia dokumentów programowych przytoczonych we Wspólnej Strategii oraz następujące dokumenty regionalne:

- Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”;
- projekt Programu ochrony środowiska dla województwa śląskiego;
- Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022;
- Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego;
- Strategię Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030;
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego.

2. UWARUNKOWANIA OGÓLNE

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska środki Funduszu przeznaczone są na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa oraz na współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej. Celem działania Funduszu jest również tworzenie warunków do wdrażania finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności poprzez zapewnienie wsparcia działaniom służącym temu wdrażaniu oraz jego promocję, a także poprzez współpracę z innymi podmiotami, w tym z jednostkami samorządu terytorialnego i przedsiębiorcami.

Działalność Funduszu w perspektywie objętej Strategią jest uwarunkowana sytuacją środowiskową i gospodarczą województwa śląskiego. Na rozwój Funduszu mają wpływ uwarunkowania zewnętrzne zidentyfikowane w analizie SWOT.

Do potencjalnych barier dla działalności Funduszu zaliczyć należy spadek wpływów pochodzących z opłat ekologicznych, ograniczone możliwości finansowe wnioskodawców, ograniczoną alokację środków unijnych na cele ochrony środowiska.

Niewątpliwą szansą dalszego rozwoju jest zaangażowanie Funduszu w systemie instytucjonalnym wdrażania programów europejskich w aktualnym i przyszłym okresie programowania UE.

3. DIAGNOZA STANU ŚRODOWISKA I SYTUACJI SPOŁECZNO GOSPODARCZEJ W REGIONIE

Informacja o regionie oraz uwarunkowania środowiskowe ¹

Województwo Śląskie jest położone w południowej Polsce i zajmuje obszar 12.334 km², co stanowi około 3,9% powierzchni całego kraju (312.705 km²). Powierzchnia województwa śląskiego jest najgęściej zaludnionym rejonem w Polsce. Żyje tu ponad 4,3 mln mieszkańców, co przekłada się na gęstość zaludnienia wynoszącą 352 osób/km². Strukturę administracyjną województwa tworzy 36 powiatów (w tym 17 powiatów ziemskich i 19 miast na prawach powiatu), w skład których wchodzi łącznie 167 gmin (w tym największą część - 94 stanowią gminy wiejskie, znacznie mniej, bo 49 stanowią gminy miejskie, a pozostałe 24 to gminy miejsko-wiejskie).

Z uwagi na swoją specyfikę, tj. największe uprzemysłowienie, dużą gęstość zaludnienia oraz urbanizację należy do regionów o największej antropopresji.

Specyfika regionu związana jest także z występowaniem surowców mineralnych (głównie węgla kamiennego), które przez kilka wieków napędzały rozwój przemysłu. Negatywnym skutkiem tego rozwoju była znaczna degradacja środowiska naturalnego. Od lat prowadzone są działania mające na celu poprawę tego stanu, a strategiczne założenia i plany naprawcze zostały zebrane i usystematyzowane w następujących dokumentach wojewódzkich:

- Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”;
- Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego;
- Planie gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022;
- Programie ochrony powietrza dla województwa śląskiego;
- Strategii ochrony przyrody województwa śląskiego do roku 2030.

Główną przyczyną występowania w województwie śląskim zanieczyszczeń powietrza dla pyłu zawieszonego i benzo(a)pirenu jest emisja z indywidualnych źródeł ogrzewania budynków mieszkalnych (emisja powierzchniowa, tzw. niska emisja). Za przekroczenia stężenia tlenków azotu oraz siarki odpowiada głównie emisja pochodząca z procesów spalania paliw do produkcji energii elektrycznej, ciepłej oraz z procesów technologicznych prowadzonych w zakładach przemysłowych (emisja punktowa). Duże ilości pyłów zawieszonych i tlenków azotu pochodzą z transportu drogowego (emisja liniowa), a przyczyną występowania przekroczeń stężenia ozonu w atmosferze są przyczyny naturalne (wysoka temperatura i intensywne nasłonecznienie).

Emisja zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego stanowi około 70% całkowitej emisji zanieczyszczeń, około 5% zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza pochodzi z transportu, a około 15% z przemysłu. Pozostała część to tzw. emisja niezorganizowana i emisja z innych źródeł m.in. z rolnictwa.

Od kwietnia 2017 roku obowiązuje tzw. „uchwała antysmogowa”, która w sposób skuteczny ma wspomóc działania w kierunku poprawy jakości powietrza na terenie całego województwa śląskiego. Uchwała zakazuje od września 2017 roku spalania w gospodarstwach domowych paliw najgorszej jakości (w tym mułów, flotokoncentratów, węgla brunatnego) oraz określa obowiązek wymiany palenisk węglowych na piece spełniające wymagania klasy 5, sukcesywnie, w ciągu 10 lat

¹ przygotowano w oparciu o Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego (projekt), Strategię rozwoju województwa śląskiego „ŚLĄSKIE 2030” ZIELONE ŚLĄSKIE, Prognozę oddziaływania na środowiska Programu Ochrony Środowiska dla województwa śląskiego oraz Raport z realizacji Programu ochrony środowiska dla województwa śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024.

(do 2026 roku). W województwie funkcjonują programy wsparcia finansowego na wymianę źródła ciepła dla mieszkańców.

Ogółem na potrzeby gospodarki i ludności w województwie śląskim w 2022 roku pobrano 381,6 hm³ wody, co stanowi wzrost o około 20 hm³ w porównaniu z rokiem 2019. Zużycie wody w przemyśle na cele produkcyjne kształtowało się na poziomie 93 hm³. Do wód lub do ziemi na terenie województwa śląskiego w 2022 roku siecią kanalizacyjną odprowadzono 417,4 hm³ ścieków komunalnych, w tym 327 hm³ podlegało oczyszczaniu.

Ścieki komunalne oczyszczane były w 325 oczyszczalniach, w tym 92 z podwyższonym oczyszczaniem biogenów. Łączna przepustowość oczyszczalni wynosi ponad 2 mln m³/dobę.

W województwie śląskim wzrasta zużycie wody w przeliczeniu na mieszkańca. Nastąpił również wzrost ilości ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczania, które odprowadzono do wód lub do ziemi w ciągu roku.

Na terenie województwa śląskiego w 2022 roku wytworzono 1 713,14 tys. Mg odpadów komunalnych, przy czym na jednego mieszkańca masa wytworzonych odpadów wynosiła 393 kg. Masa selektywnie zebranych odpadów komunalnych na terenie województwa śląskiego w 2022 roku wyniosła 763,1 Mg, w tym największy udział miały odpady biodegradowalne (35,6%), a najmniejszy metale (0,1%). Recyklingowi poddano 498,1 tys. Mg, do przekształcenia termicznego przekazano 181,9 tys. Mg, natomiast fermentacji lub kompostowaniu poddano 268,9 tys. Mg odpadów komunalnych. Na terenie województwa śląskiego funkcjonuje 17 instalacji do przetwarzania niesegregowanych odpadów komunalnych oraz 9 instalacji komunalnych do ich składowania.

W 2022 roku masa wytworzonych odpadów przemysłowych wynosiła 29 001,8 tys. Mg, do odzysku przekazano około 50% z nich, a procesom unieszkodliwiania poddano 2 513,2 tys. Mg odpadów.

Skutkiem największego w kraju uprzemysłowienia jest także największa ilość terenów poprzemysłowych, które w wyniku pełnienia różnych funkcji użytkowych uległy degradacji. Rewitalizacja takich terenów jest jednym z najtrudniejszych problemów środowiskowych, ekonomicznych i społecznych. Na terenie województwa śląskiego w latach 2019–2022 udział gruntów zrehabilitowanych i zagospodarowanych gwałtownie spada. Grunty zrehabilitowane w 2019 roku stanowiły 168 ha, a w 2022 roku 49 ha. W przypadku gruntów zagospodarowanych również zauważono tendencję spadkową w 2019 roku 39 ha, a w 2022 roku 4 ha.

Wody powierzchniowe i podziemne w województwie śląskim podlegają silnej antropopresji. Oddziaływania te są związane głównie z poborami wód i zrzutami ścieków, a także z przekształceniem morfologii koryt i zagospodarowaniem dolin cieków. Skala tych oddziaływań może spowodować, że osiągnięcie celów środowiskowych wyznaczonych w Planach gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy może okazać się trudniejsze niż w innych regionach. Niezależnie od powyższego, do najpoważniejszych źródeł presji w regionie zaliczyć trzeba górnictwo węgla kamiennego. Oddziaływanie tej gałęzi gospodarki na wody jest wielokierunkowe: dotyczy zarówno zanieczyszczenia wód, jak i zakłócania warunków gruntowo-wodnych. Spore komplikacje powodują osiadania pogórnice, które poza zakłócaniem warunków hydrologicznych zwiększają ryzyko podtapiania obszarów zagospodarowanych. Województwo śląskie ujęte jest w ogólnopolskich pracach nad Strategią dla Odry w zakresie przywrócenia społecznej i ekologicznej funkcji śląskiego odcinka rzeki Odry, obejmującego przede wszystkim Kanał Gliwicki i jego dopływy.

Województwo śląskie jako najbardziej przekształcony przez człowieka obszar Polski charakteryzuje się wysokim stopniem pokrycia terenu lasami. Łączna powierzchnia lasów w 2020 roku wynosiła około 4 041,00 km², stanowiąc aż 32,8% powierzchni województwa. Na terenie województwa śląskiego obszary chronione zajmują powierzchnię 298 997,8 ha, co stanowi ponad 24,2% powierzchni całego województwa. Najcenniejsze przyrodniczo obszary zlokalizowane są w południowej i północno-wschodniej części województwa. Ze względu na walory przyrodnicze i krajobrazowe w obrębie województwa śląskiego wyznaczono: 8 parków krajobrazowych o powierzchni stanowiącej około 20% powierzchni województwa, 66 rezerwatów przyrody, 15 obszarów chronionego krajobrazu, 47 obszarów Natura 2000, 1 471 pomników przyrody, 16 stanowisk dokumentacyjnych, 95 użytków ekologicznych oraz 27 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

Prowadzone od szeregu lat działania w tym zakresie doprowadziły już do znaczącej poprawy stanu środowiska województwa śląskiego, jednakże nie zostały jeszcze spełnione wszystkie wymagania nakreślone polskimi i unijnymi standardami jakości.

Sytuacja społeczno-gospodarcza w regionie

Województwo śląskie zaliczane jest do regionów o największym potencjale gospodarczym, co wyraża się w dużej wartości PKB. Jego wartość wzrasta wolniej niż w przypadku słabiej rozwiniętych województw przez co powoli, ale stale region traci swoją silną pozycję. Na obszarze województwa znajdują się liczne zasoby naturalne, przede wszystkim węgiel kamienny oraz złoża cynku i ołowiu, pokłady metanu, gazu ziemnego, złoża margli, wapieni, kruszywa naturalnego, a także wody mineralne, termalne i lecznicze.

W oparciu o istniejącą bazę surowcową powstał tu największy w kraju okręg przemysłowy, który jest jednym z najbardziej uprzemysłowionych regionów w Europie. Największy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto województwa osiągają jednostki prowadzące działalność w przemyśle.

Zachodzące procesy restrukturyzacyjne powodują systematyczne zmiany w strukturze gospodarki województwa. Zmniejsza się udział dominujących do niedawna branż tj. górnictwa i hutnictwa, natomiast wzrasta pozycja przemysłu energetycznego (województwo śląskie jest pierwszym w kraju producentem energii elektrycznej), elektromaszynowego, informatycznego, motoryzacyjnego (region jest największym w kraju producentem samochodów) i spożywczego. Województwo śląskie jest jednym z wiodących regionów w kraju w zakresie atrakcyjności dla inwestorów, co jest związane z działaniem na tym obszarze Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (KSSE).

Na bazie restrukturyzowanych tradycyjnych w województwie śląskim gałęzi przemysłu rozwinęły się branże związane z jego obsługą, czyli przede wszystkim nowoczesny przemysł maszynowy, dysponujący odpowiednim parkiem oraz doświadczoną kadrą pracowniczą. Po trudnościach transformacji na początku lat dziewięćdziesiątych, przemysł ten zaistniał na wielu rynkach zagranicznych i stanowi dziś ważny element gospodarczego krajobrazu województwa.

Województwo śląskie w porównaniu z innymi województwami charakteryzuje się jedną z najniższych stóp bezrobocia w kraju - 3,6% i znajduje się na drugim miejscu listy województw o najniższej wartości tego wskaźnika, tuż za Wielkopolską (3,0%). W całym kraju stopa bezrobocia wynosi 5,0% (dane na dzień 31 maja 2024 roku, źródło: GUS).

Województwo śląskie zajmuje trzecią pozycję w kraju pod względem liczby podmiotów prowadzących działalność badawczo-rozwojową. W 2020 roku w regionie zarejestrowane były 702 takie podmioty. W roku akademickim 2020/2021 na terenie województwa funkcjonowało 30 uczelni wyższych, w tym

21 placówek wyspecjalizowanych badawczo. Region znajduje się w krajowej czołówce pod względem liczby zgłoszonych wynalazków i wzorów użytkowych jak również przyznanych patentów.

Województwo śląskie jest atrakcyjnym miejscem dla inwestorów z wielu dziedzin. Potwierdzają to dane i ranking województw przeprowadzony przez różne instytuty badawcze. O atrakcyjności inwestycyjnej regionu decyduje przede wszystkim położenie w centrum Europy, dobrze rozwinięta sieć infrastruktury transportowej i łączności, duża koncentracja ośrodków akademickich, wysoka podaż wykwalifikowanej siły roboczej, miejscowy chłonny rynek zbytu oraz duże możliwości współpracy kooperacyjnej i handlowej z działającymi w regionie firmami.

Poniżej przedstawiono wpływ charakterystycznych dla województwa śląskiego dziedzin gospodarki narodowej na stan środowiska.

Wpływ przemysłu na środowisko

Podstawowe znaczenie w województwie ma górnictwo węgla kamiennego, metalurgia żelaza, cynku i ołowiu oraz energetyka, przemysł elektromaszynowy, chemiczny, a w ostatnim okresie również przemysł motoryzacyjny (samochodowy). Nieco słabiej rozwinięty jest przemysł spożywczy, lekki i drzewno-papierniczy. Podstawą uprzemysłowienia regionu jest bogata i różnorodna baza surowcowa. W województwie śląskim występuje największa koncentracja przemysłu w Polsce.

Ze względu na silne uprzemysłowienie, województwo śląskie należy do regionów o największej ilości źródeł punktowych zanieczyszczających powietrze w Polsce. W 2023 roku na terenie województwa śląskiego działało ponad 305 zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, co stanowiło 16,7% wszystkich zakładów tego typu w Polsce. Emisje z tych zakładów bilansowane w ramach sprawozdawczości GUS należą do najwyższych w kraju. Bardzo rozwinięta na terenie województwa śląskiego działalność przemysłowa ma znaczący wpływ na stan i jakość wód powierzchniowych i podziemnych. Ścieki przemysłowe odprowadzane z terenu województwa śląskiego pochodzą głównie z górnictwa węgla kamiennego, przetwórstwa przemysłowego (w tym produkcja metali, koksownictwo, produkcja wyrobów chemicznych) oraz energetyki.

Górnictwo węgla kamiennego odprowadza dużą ilość wód zasolonych. Poza wpływem na jakość wód działalność przemysłowa skutkuje również przeobrażeniem naturalnego systemu przepływu wód. Dotyczy to zarówno wód podziemnych (obniżenie bazy drenażu, zmiany natężenia i kierunków przepływów), jak i powierzchniowych (zmiana charakteru z drenującego na zasilający, zrzuty wód kopalnianych). Zjawiskiem problematycznym, jednakże nie nagminnym, są występujące w pobliżu zakładów przemysłowych zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi.

Ponadto ze względu na powierzchniową i podziemną eksploatację górnictwem na terenie województwa śląskiego istnieje zagrożenie wystąpienia ruchów masowych (osuwisk) powstałych na skutek eksploatacji kopalni. Do najczęstszych tzw. szkód górniczych zalicza się: zapadanie się gruntu, deformacje powierzchni terenu, leje depresyjne oraz niecki osiadania.

Odpady przemysłowe powstające w sektorze gospodarczym stanowią dominujący strumień odpadów wytwarzanych w województwie śląskim. Są one wytwarzane w skali masowej w dużych zakładach (kopalnie, huty, elektrownie, koksownie, zakłady branży metalowej), lecz znacząca w ogólnym bilansie ilość odpadów przemysłowych powstaje również w sektorze średnich i małych przedsiębiorstw. W największych ilościach wytwarzane były odpady w branży górniczej. W dalszej kolejności odpady z procesów termicznych oraz odpady z instalacji i urządzeń służących

zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych. W grupie odpadów przemysłowych szczególne miejsce zajmują odpady niebezpieczne.

W zakresie hałasu instalacyjnego dominującymi źródłami hałasu na terenie województwa śląskiego są przedsiębiorstwa związane z przemysłem górniczym, energetycznym, metalurgicznym i budowlanym. Większość obiektów posiada instalacje wymagające pozwoleń zintegrowanego. Te branże przemysłu charakteryzują się dużą koncentracją urządzeń i instalacji stanowiących źródła hałasu, w tym tzw. punktowe źródła, np.: wentylatory, urządzenia ochrony powietrza, tj.: cyklony, odpylanie, liniowe źródła – taśmociągi, instalacje przesyłowe oraz źródła powierzchniowe, jakimi są np.: place manewrowe. Obserwuje się w ostatnich latach poprawę klimatu akustycznego w pobliżu zakładów przemysłowych będącą skutkiem podejmowania działań mających na celu ograniczenie emisji hałasu do środowiska, m.in. wytlumianie ścian, zastosowanie obudowy dźwiękochłonnej, tłumików itp.

Teren województwa śląskiego został w okresie ostatnich kilkunastu lat objęty przekształceniami strukturalnymi, wynikającymi głównie z uwarunkowań ekonomicznych. Doprowadziły one do likwidacji wielu podmiotów gospodarczych, a w konsekwencji do powstania znacznej ilości terenów poprzemysłowych, najczęściej zdegradowanych. Odpady przemysłowe pozostawione w spadku przez szereg pokoleń w postaci składowisk, zwałowisk, hałd i stawów osadowych spowodowały znaczną degradację terenów (zajmowanie ogromnych powierzchni, niszczenie walorów krajobrazowych, zagrożenie dla wód podziemnych, powierzchniowych i gleb). W ostatnich latach obserwuje się jednak powolne, pozytywne zmiany w tym zakresie, spowodowane wymuszaniem radykalnych zmian w gospodarce odpadami, popartych obowiązującymi przepisami. Prowadzone są procesy likwidacji istniejących składowisk, w tym wykorzystanie odpadów z nich wydobywanych i rekultywacja terenów zdegradowanych. Są to procesy długotrwałe i ze względu na ogromną skalę problemów, wymagają również zaangażowania znacznych środków finansowych. Wiele nieczynnych, nawet uprzednio zrehabilitowanych składowisk wyłączonych z eksploatacji, podlega systematycznej likwidacji poprzez pozyskiwanie (wydobywanie) nagromadzonych odpadów z przeznaczeniem ich do wykorzystania w celach przemysłowych i nieprzemysłowych, np. dla potrzeb budownictwa lub do produkcji kruszyw drogowych, co jest uzasadnione rozwojem infrastruktury komunikacyjnej.

Prace te umożliwiają przywrócenie wartości przyrodniczych i użytkowych zniszczonym gruntom, a w efekcie przyczyniają się do doprowadzenia terenów po tych obiektach do stanu umożliwiającego ich zagospodarowanie.

Przemysł i energetyka mogą negatywnie wpływać na walory przyrodnicze województwa wskutek niszczenia siedlisk przyrodniczych, przerwania korytarzy ekologicznych, zaburzenia stosunków wodnych, pogorszenia jakości wód powierzchniowych oraz zanieczyszczenia powietrza. Istotne znaczenie ma szkodliwe oddziaływanie przemysłu na lasy z terenu województwa śląskiego. Konsekwencją zlokalizowania uciążliwych gałęzi przemysłu takich jak: energetyka, hutnictwo i w mniejszym stopniu przemysł maszynowy, w zasięgu działania wielu nadleśnictw, jest występowanie różnego typu szkód na obszarach leśnych. Najpowszechniejszym rodzajem szkód obserwowanym niemal we wszystkich drzewostanach, jest częściowa defoliacja i przebarwienie aparatu asymilacyjnego, będące efektem zaburzeń w procesach życiowych drzew, spowodowanych docierającymi do lasu emisjami przemysłowymi. Poważnym problemem są skutki prowadzenia działalności górniczej pod obszarami leśnymi. Powoduje ona odkształcanie powierzchni gruntu, wskutek czego następuje nadmierne uwilgotnienie – do wystąpienia otwartego lustra wody włącznie - lub obniżenie się poziomu wód gruntowych dużo poniżej zasięgu systemów korzeniowych drzew.

Innym rodzajem szkód powodowanych przez przemysł wydobywczy jest osuszanie rozległych obszarów leśnych w wyniku oddziaływania lejów depresyjnych wokół dużych, przemysłowych piaskowni.

Wpływ gospodarki komunalnej na środowisko

Województwo śląskie zamieszkuje ok. 11,5% ludności Polski. Pod względem liczby ludności region zajmuje drugie miejsce w kraju. Śląskie jest województwem z najwyższą w kraju gęstością zaludnienia (ok. 350 osób/km²), co skutkuje znacznym wpływem tego sektora gospodarki na środowisko. W przypadku oddziaływania na powietrze źródła powierzchniowe z sektora bytowego (mieszkalnictwo i usługi) są źródłem emisji tlenu węgla, pyłu zawieszonego PM10, dwutlenku siarki oraz tlenków azotu. Bardzo istotny wpływ na zanieczyszczenie powietrza w województwie mają funkcjonujące lokalne kotłownie pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz piece węglowe używane w gospodarstwach domowych. W związku z powyższym w wielu gminach opracowane zostały *Programy Ograniczenia Niskiej Emisji*.

Źródłem wytwarzania odpadów komunalnych są gospodarstwa domowe oraz odpady powstające w obiektach infrastruktury, tj. usługach, rzemiośle, handlu, szkolnictwie, obiektach turystycznych, biurach, instytucjach.

Wpływ transportu i łączności na środowisko

Województwo śląskie położone jest na przecięciu transeuropejskich korytarzy transportowych, charakteryzuje się największą w kraju gęstością dróg i linii kolejowych. Na terenie województwa śląskiego zlokalizowanych jest 8 lotnisk – Międzynarodowy Port Lotniczy „Katowice” w Pyrzowicach i 7 małych lotnisk wpisanych do Rejestru Lotnisk Cywilnych. Środki transportu drogowego i kolejowego są jednym ze źródeł zanieczyszczenia powietrza tlenkami azotu, tlenkiem węgla oraz pyłem zawieszonym PM10. Z przeprowadzonej na potrzeby Programu ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego inwentaryzacji źródeł emisji pyłu i benzo(a)pirenu wynika, że udział emisji pyłu ze źródeł liniowych, czyli transportu samochodowego, w obszarach przekroczeń wyniósł 5%. Ze źródeł liniowych pochodzi także część ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód. Zaliczyć tu można zanieczyszczenia komunikacyjne, wytwarzane przez środki transportu drogowego i kolejowego, w tym węglowodory aromatyczne. Ładunek zanieczyszczeń wprowadzany przez te źródła zależy od stopnia zurbanizowania i intensywności ruchu komunikacyjnego.

Ponadto komunikacja (ruch samochodowy, kolejowy oraz lotniczy) są jednym z głównych źródeł hałasu. Bardzo rozwinięta sieć komunikacyjna na terenie województwa zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia awarii podczas transportu. Tego typu zdarzenia mogą wystąpić szczególnie w transporcie drogowym oraz kolejowym, np. przy transporcie substancji niebezpiecznych. W ramach infrastruktury transportowo-łącznościowej na terenie województwa istnieje dużo źródeł pola elektromagnetycznego (PEM) m.in.: stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiowe i telewizyjne, systemy radarowe. Szczególnie rozwój telekomunikacji bezprzewodowej spowodował znaczny wzrost liczby sztucznych źródeł emisji PEM do środowiska. Według UKE w 2022 roku na terenie województwa zostało wydanych ponad 24 137 pozwoleń radiowych. Oprócz radiokomunikacji istotnym z punktu widzenia środowiska sztucznym źródłem promieniowania PEM są przesyłowe linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia. Województwo śląskie charakteryzuje się największą w kraju gęstością sieci elektroenergetycznych linii przesyłowych o napięciach od 110 kV do 400 kV. Transport wpływa także bezpośrednio na zasoby przyrody: uszczuplenie siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków, śmiertelność zwierząt na drodze, niekiedy odcięcie od łągowisk (płazy). Gęsta sieć szlaków kolejowych i dróg przebiegających przez tereny leśne, powoduje szczególne zagrożenia pożarowe.

Wpływ rolnictwa na środowisko

Wpływ rolnictwa na jakość powietrza związany jest z chowem i hodowlą zwierząt. Problem stanowi uciążliwość zapachowa oraz wydzielanie metanu, który jest gazem cieplarnianym. Jednak w największym stopniu gospodarka rolna wpływa na wody. Oddziaływanie rolnictwa poprzez spływy powierzchniowe wiąże się między innymi z zastosowaniem nawozów sztucznych oraz chemicznych środków ochrony roślin, odpływem nieczystości płynnych z hodowli oraz z niewłaściwym przechowywaniem nieczystości stałych. Wysokie stężenia związków azotowych w wodzie mogą spowodować jej niezdatność do picia, a przez to wpłynąć na niejednokrotnie kosztowny i skomplikowany proces jej uzdatniania. Wysoka koncentracja ww. związków ma również bardzo niekorzystny wpływ na samo środowisko wodne. Duże zużycie związków biogenych (nawozów) wpływa na eutrofizację wód powierzchniowych, czego konsekwencją są m.in. zakwity glonów, w tym sinic w rzekach i jeziorach. Jest to szczególnie istotne na obszarach o szczególnych walorach przyrodniczych, gdyż może mieć wpływ nie tylko na jakość wód, ale również na cały sektor turystyczny.

Produkcja rolnicza wpływa nie tylko na jakość wody, ale też na jej ilość, gdyż wymaga wysokich poborów wody do nawadniania pól. W ten sposób zmienia się ogólny bilans wodny, zabierana jest woda potrzebna ekosystemom hydrogenicznym i gatunkom wodnym. Również prowadzone na terenach rolniczych melioracje, szczególnie osuszające, prowadzą do pogorszenia stanu środowiska przyrodniczego poprzez wpływ na poziom wód gruntowych.

Wpływ budownictwa i urbanizacji na środowisko

Budownictwo i urbanizacja oddziałują na środowisko głównie poprzez przekształcanie powierzchni ziemi, wyłączenie gruntów z produkcji rolnej, wylesianie, zwiększanie poziomu hałasu komunikacyjnego, zmianę stosunków wodnych i produkcję odpadów budowlanych. Presja inwestycyjna i budowlana jest jednym z głównych zagrożeń dla obszarów cennych przyrodniczo, zarówno wskutek bezpośredniego zniszczenia lub zmniejszenia siedlisk przyrodniczych, jak i ich fragmentacji. Tereny zabudowane tworzą także barierę na szlakach wędrówek zwierząt przerywając tym samym korytarze ekologiczne pełniące kluczową funkcję w spójnym systemie obszarów chronionych. Kolejnym problemem jest pogorszenie się jakości istniejących siedlisk przyrodniczych z powodu synantropizacji oraz zmiany stosunków wodnych.

Wpływ leśnictwa na środowisko

W ramach promowanego w Polsce i na świecie bardziej proekologicznego podejścia do gospodarki leśnej zwraca się obecnie coraz większą uwagę na kwestie ochrony przyrody w leśnictwie. W województwie śląskim od wielu lat realizowana jest stopniowa przebudowa drzewostanów nie tylko uszkodzonych w wyniku zanieczyszczenia środowiska, ale również tych, których składy gatunkowe nie były i nie są w pełni zgodne z warunkami siedliskowymi. Działania te mają na celu odtwarzanie stabilnych ekosystemów leśnych z uwzględnieniem zasad ochrony różnorodności biologicznej i pozaprodukcyjnych funkcji lasów np. ochrony przeciwpowodziowej. Jednym z zadań z zakresu gospodarki leśnej jest również rewitalizacja terenów przemysłowych w kierunku leśnym, przy czym należy uwzględnić fakt, iż niektóre z tych obszarów uległy już naturalnej sukcesji ekologicznej, a powstałe wskutek tego procesy zbiorowiska roślinne nie powinny być już przez człowieka przekształcane. Zagrożeniem dla przyrody mogą być także niektóre zmiany w sposobie użytkowania gruntów np. zalesianie cennych ekosystemów nieleśnych, w wyniku czego znikają siedliska wielu gatunków oraz zmienia się ogólna struktura krajobrazu, w sposób niekorzystny dla gatunków terenów otwartych.

4. ELEMENTY PODSUMOWANIA DOTYCHCZASOWEJ REALIZACJI STRATEGII WFOŚIGW W KATOWICACH NA LATA 2021-2024

Strategia działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na lata 2021-2024 zatwierdzona została uchwałą Rady Nadzorczej nr 257/2020 z dnia 22 września 2020 roku.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach realizując swoją misję publicznej instytucji finansowej poprzez realizację polityki ekologicznej województwa śląskiego:

- wspierał działania proekologiczne podejmowane przez administrację publiczną, przedsiębiorców, instytucje i organizacje pozarządowe;
- wspomagał i monitorował przedsięwzięcia, które uzyskiwały dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej zapewniając niezbędny wkład krajowy, realizując tym samym najpilniejsze potrzeby inwestycyjne naszego regionu;
- stale doskonalił swoją strukturę organizacyjną celem podnoszenia jakości usług świadczonych partnerom realizowanych przedsięwzięć.

4.1. SYTUACJA FINANSOWA WFOŚIGW W KATOWICACH W LATACH 2021-2023 Z PRZEWIDYWANYM WYKONANIEM W ROKU 2024

Dokonując analizy wykonania planu za poprzednie lata należy zauważyć, że zwłaszcza w obszarze wydatków, faktyczne wykonanie jest zawsze niższe od wartości planowanych. W układzie podsumowania realizacji za lata 2021-2024 w celu zobrazowania realnego stanu zamiast zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą Funduszu planu w zestawieniach graficznych i tabelarycznych prezentowane jest dla 2024 roku szacunkowe przewidywane wykonanie (PW).

Fundusz prowadzi samodzielną gospodarkę finansową, pokrywając z posiadanych środków i uzyskiwanych wpływów wydatki na finansowanie zadań określonych w ustawie Prawo ochrony środowiska oraz koszty działalności.

Dotychczasowe tendencje w zakresie stanu funduszu własnego charakteryzują się stopniowym wzrostem, co świadczy o profesjonalnym zarządzaniu majątkiem.

W okresie od 1 stycznia 2021 roku do 31 grudnia 2024 roku stan funduszu własnego zwiększył się o 93 885 tys. zł, tj. o 7,5% i na koniec tego okresu wyniesie 1 341 644 tys. zł.

Zwiększenie funduszu własnego ma miejsce w wyniku wypracowania zysku: w latach 2021-2023 oraz przewidzianego do osiągnięcia w 2024 roku. Zysk za lata 2021-2023 został przeznaczony w zdecydowanej większości na fundusz rezerwowy, który na dzień 31.12.2021 roku wynosił 0,00 zł i zasadne było jego odtworzenie. W latach 2021-2023 odnotowany został niewielki wzrost należności Funduszu z tytułu udzielonych pożyczek. Przewiduje się, że na koniec 2024 roku zamknie się on kwotą 989 196 tys. zł.

4.1.1. Struktura wpływów i wydatków Funduszu

W strukturze wpływów środków finansowych od szeregu lat znaczące pozycje stanowiły zwroty rat pożyczek i kredytów, wpływy z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska oraz wpływy z tytułu odsetek od pożyczek i oprocentowania środków pieniężnych na rachunkach bankowych. Dodatkowo z uwagi na rosnące w ostatnich latach zaangażowanie Funduszu we wspólną realizację Programów

Priorytetowych Narodowego Funduszu, w latach 2021-2024 roku bardzo istotne znaczenie w strukturze wpływów mają także środki udostępnione przez Narodowy Fundusz.

Szczegółowa struktura wpływów przedstawiona została w Tabeli nr 1.

Tabela nr 1. Struktura wpływów Funduszu [w tys. zł]

Lp.	Wpływy	2021	2022	2023	PW 2024
1.	Wpływy z opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych	73 171	75 014	67 944	66 500
2.	Nadwyżka dochodów gmin i powiatów	10 163	25 530	17 428	22 140
3.	Zwroty rat pożyczek	190 707	186 906	177 300	182 000
4.	Wpływy finansowe	31 941	44 687	84 878	76 020
5.	Przychody z tytułu dotacji z budżetu państwa (dotacja na obsługę POIiŚ)	1 603	1 810	1 755	1 042
6.	Inne (zwroty z rozliczeń dotacji i umorzeń, pozostałe przychody operacyjne)	7 558	8 073	17 792	16 045
7.	Wpływ środków z Narodowego Funduszu	174 264	197 598	676 155	657 742
8	Wpływ środków w ramach Programu FEnIKS				663 466
Razem		489 407	539 618	1 043 252	1 684 955

W związku z zaangażowaniem się Funduszu w obsługę Programów Narodowego Funduszu, w tym przede wszystkim Programu „Czyste Powietrze” największą część wpływów Funduszu w analizowanym okresie stanowiły środki udostępnione przez Narodowy Fundusz. Mając na uwadze przystąpienie w 2024 roku Funduszu do realizacji Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze” w ramach projektu grantowego Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko 2021-2027 zwanego dalej „FEnIKS” – Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności: Działanie FENX.01.01. Efektywność energetyczna, we wpływach ujęta została dodatkowo kwota 663 466 tys. zł.

W dalszej kolejności część wpływów Funduszu w analizowanym okresie stanowiły zwroty rat pożyczek i kredytów. Wynika to między innymi ze stałej utrzymującej się na wysokim poziomie kwoty udzielanej przez Fundusz zwrotnej pomocy finansowej. Kwota wpływów z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska w latach 2021-2024 utrzymuje się na porównywalnym poziomie.

Wpływy finansowe z odsetek od udzielonych pożyczek i od środków zgromadzonych na rachunkach bankowych w latach 2021-2024 zwiększały się przede wszystkim z powodu wzrostu poziomu stóp procentowych.

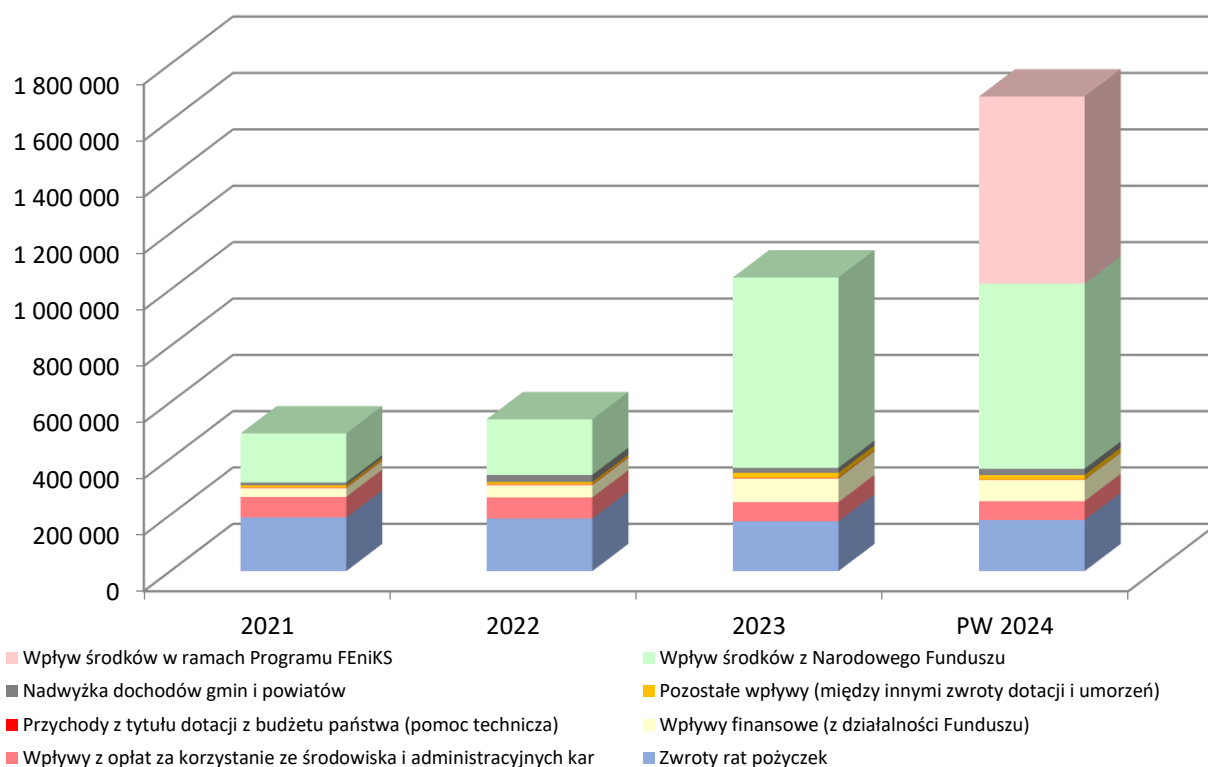
Wpływy z tytułu przekazywanych nadwyżek dochodów gmin i powiatów z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych w latach 2021-2024 wyniosły 75 261 tys. zł.

Przychody z tytułu dotacji z budżetu państwa w ramach pomocy technicznej POIiŚ dla Funduszu jako Instytucji Wdrażającej w latach 2021–2023 wyniosły 5 168 tys. zł. Zakłada się, że w 2024 roku wyniosą 1 042 tys. zł. Łącznie w okresie 2021–2024 będzie to kwota 6 210 tys. zł. Dotacja stanowi refundację poniesionych przez Fundusz kosztów kwalifikowanych, zgodnie z trybem i terminami składania wniosków o płatność.

Pozostałe wpływy w latach 2021–2023 wyniosły 33 423 tys. zł. Najistotniejszą pozycję w pozostałych przychodach stanowiły uzyskane z Narodowego Funduszu przychody z przeznaczeniem na pokrycie kosztów obsługi zadań ponoszonych przez Fundusz, związanych z realizacją przedsięwzięć dofinansowanych w formie dotacji w ramach wdrażania Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”. Dodatkowo kwota innych wpływów obejmowała między innymi zwroty z rozliczeń dotacji i umorzeń pożyczek oraz refundację wydatków Funduszu związanych z realizacją projektu „Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE”. Zakłada się, że pozycja *Inne wpływy* w latach 2021–2024 wyniesie ogółem 49 468 tys. zł.

Rys. 1. Wpływy Funduszu [w tys. zł]

W analizowanym okresie główną pozycję w strukturze wydatków stanowiła pomoc finansowa na przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska. Udzielane przez Fundusz pożyczki i kredyty kształtowały stan należności i tym samym w znacznym stopniu determinowały możliwości finansowania zadań z zakresu ochrony środowiska w kolejnych latach.

Wydatki Funduszu w latach 2021–2024 wynoszą ogółem 3 617 666 tys. zł, w tym:

- dotacje -189 355 tys. zł;
- środki Unii Europejskiej - 663 466 tys. zł;
- środki przekazywane państwowym jednostkom budżetowym – 58 545 tys. zł;

- pożyczki - 856 240 tys. zł;
- środki Narodowego Funduszu w ramach wspólnie realizowanych Programów Priorytetowych - 1 674 319 tys. zł, z czego ponad 98% dotyczy Programu „Czyste Powietrze”;
- pozostałe wydatki – 175 741 tys. zł (nagrody, inne wydatki na ochronę środowiska, koszty działalności organów i biura, wydatki majątkowe własne, koszty finansowe oraz pozostałe koszty operacyjne).

Szczegółowa struktura wydatków w poszczególnych latach przedstawiona została w Tabeli nr 2.

Tabela nr 2. Struktura wydatków Funduszu [w tys. zł]

Lp.	Wydatki	2021	2022	2023	PW 2024
1.	Wydatki bezzwrotne (dotacje, dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych, przekazanie środków pjb, nagrody, zwrot gminom utraconych dochodów)	49 341	33 983	74 630	96 466
2.	Dotacje finansowane w ramach Programu FEnIKS				663 466
3.	Wydatki zwrotne (pożyczki i bankowe linie kredytowe)	244 619	228 994	168 827	213 800
4.	Koszty działalności organów i biura (bez amortyzacji), wydatki majątkowe własne, koszty finansowe i pozostałe koszty operacyjne	29 495	36 970	47 320	55 436
5.	Wydatki ze środków Narodowego Funduszu	126 272	214 711	675 594	657 742
Razem		449 727	514 658	966 371	1 686 910

4.1.2. Struktura pomocy finansowej Funduszu

Fundusz udziela pomocy finansowej w formie:

- pożyczek;
- dotacji i dopłat do oprocentowania kredytów bankowych;
- środków przekazywanych państwowym jednostkom budżetowym;
- umorzeń;
- innego wykorzystania o charakterze bezzwrotnym.

Opis struktury udzielanej przez Fundusz pomocy finansowej w okresie 2021-2023 obejmuje faktyczne wykonanie, w zakresie roku 2024 oparto się na szacunku przewidywanego wykonania w poszczególnych formach dofinansowania i obszarach priorytetowych.

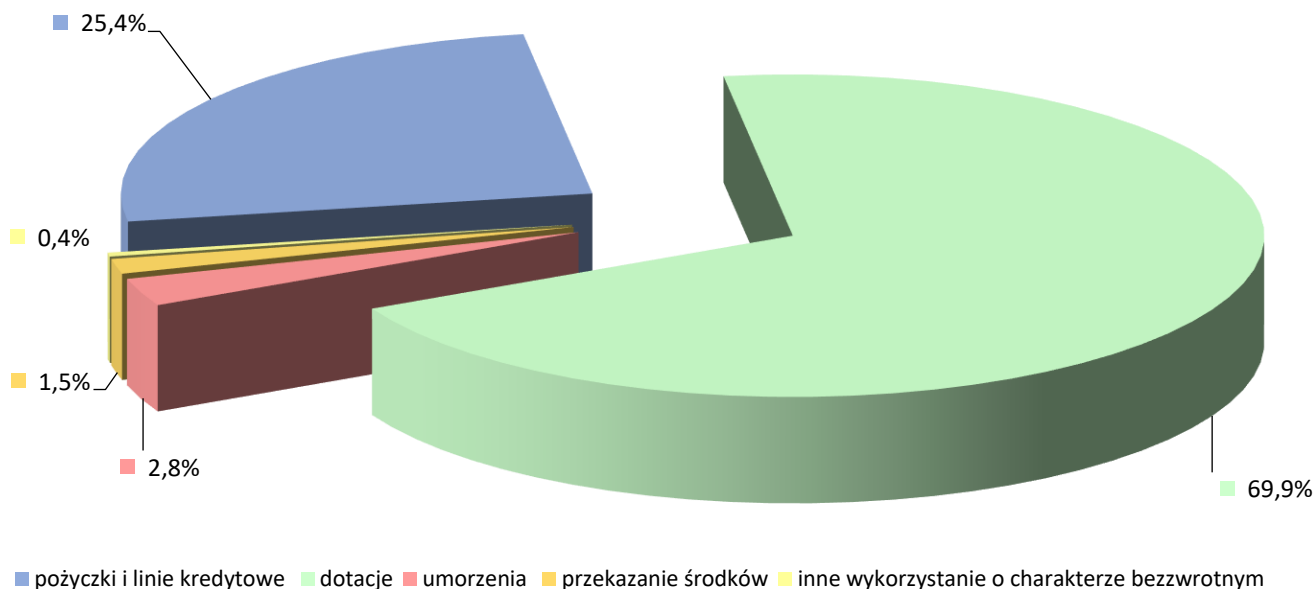
W latach 2021-2024 wysokość środków na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska wynosi 3 899 274 tys. zł, w tym ze środków Funduszu 1 228 796 tys. zł, Narodowego Funduszu 1 674 319 tys. zł oraz 332 693 tys. zł środków w ramach POIiŚ 2014-2020. Środki otrzymane z Unii Europejskiej w ramach Programu FEnIKS planowane do wypłaty w 2024 roku wynoszą 663 466 tys. zł.

W latach 2021-2024 największy udział w ogólnej kwocie udzielonego dofinansowania stanowią dotacje i dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych i wynoszą 2 724 381 tys. zł, pożyczki wynoszą 991 692 tys. zł, częściowe umorzenia pożyczek 109 100 tys. zł, przekazanie środków państwowym jednostkom budżetowym – 58 545 tys. zł. Pozostała pomoc o charakterze bezzwrotnym to nagrody

za działalność na rzecz ochrony środowiska oraz zwrot gminom utraconych dochodów z tytułu zwolnienia z podatku od nieruchomości w łącznej wysokości 15 556 tys. zł (z tego 12 944 tys. zł to wysokość utworzonej rezerwy na poczet ewentualnych zobowiązań z tego tytułu).

Rys. 2. Struktura pomocy finansowej Funduszu na dofinansowanie zadań

O kierunkach dofinansowania poszczególnych dziedzin w latach 2021-2024 decydują potrzeby naszego regionu. Wypłaty w kwotach bezwzględnych są największe w stosunku do inwestycji związanych z ochroną atmosfery, w tym Programu „Czyste Powietrze” oraz przedsięwzięć realizowanych w ramach POIiŚ. W dalszej kolejności środki przeznaczone są na zadania z zakresu ochrony wód, adaptacji do zmian klimatu i gospodarki wodnej, gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi oraz zapobiegania poważnym awariom i zagrożeniom środowiska. Znaczna część wydatków aktywizuje również edukację ekologiczną, ochronę przyrody, zarządzanie środowiskowe w regionie oraz profilaktykę zdrowotną.

Podobnie jak w poprzednich okresach, najwięcej środków przeznaczonych jest na zadania z zakresu ochrony atmosfery – 3 380 753 tys. zł (86,7% wypłaconej kwoty ogółem). W zakresie ochrony atmosfery dofinansowuje się zadania mające na celu:

- zmniejszanie emisji pyłowo-gazowej, w tym tzw. „niskiej emisji”, zwiększenie efektywności energetycznej wytwarzania, przesyłu lub użytkowania energii;
- wspieranie odnawialnych lub alternatywnych źródeł energii;
- wspieranie budownictwa niskoenergetycznego.

Fundusz wspiera działania polegające na wdrażaniu projektów z zakresu ograniczenia niskiej emisji, realizowanych przez Gminy na rzecz swoich mieszkańców oraz zadania realizowane przez jednostki sektora finansów publicznych w obiektach użyteczności publicznej oraz przez pozostałe jednostki w obiektach użyteczności publicznej wpisanych do rejestru zabytków.

Na mocy podpisanych z Narodowym Funduszem porozumień, dotyczących poprawy jakości powietrza, dofinansowywana jest realizacja:

- Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”, który ma na celu poprawę efektywności energetycznej istniejących zasobów mieszkalnych budownictwa jednorodzinnego, poprzez gruntowną termomodernizację i wymianę palenisk – źródeł ciepła;
- Programu Priorytetowego „Ciepłe Mieszkanie”;
- Programu Priorytetowego „Poprawa jakości powietrza w najbardziej zanieczyszczonych gminach – pilotaż”;
- Programu Priorytetowego „Agroenergia część 1) Mikroinstalacje, pompy ciepła i towarzyszące magazyny energii”;
- Programu Priorytetowego „Poprawa jakości powietrza. Część 2) Zmniejszenie zużycia energii w budownictwie oraz Programu „Budownictwo energooszczędne. Część 1) Zmniejszenie zużycia energii w budownictwie”.

W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko kontynuowana była realizacja zadań oraz wypłata środków w zakresie poddziałań:

- 1.7.1 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych w województwie śląskim;
- 1.7.2 Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu w województwie śląskim;
- 1.7.3 Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w województwie śląskim.

Na zadania z zakresu ochrony wód, adaptacji do zmian klimatu i gospodarki wodnej wydatki wynoszą ogółem 207 679 tys. zł (5,3% kwoty ogółem), z przeznaczeniem przede wszystkim na budowę i modernizację oczyszczalni ścieków oraz kanalizacji, a także instalacje przydomowych oczyszczalni ścieków, inwestycje związane z zaopatrzeniem ludności w wodę pitną oraz budowę i modernizację urządzeń ochrony przeciwpowodziowej. Wspólnie z Narodowym Funduszem realizowany jest także Program Priorytetowy „Moja Woda”, którego celem jest ochrona zasobów wody poprzez zwiększenie retencji na terenie posesji przy budynkach jednorodzinnych oraz wykorzystywanie zgromadzonej wody opadowej i roztopowej. Beneficjentami środków były osoby fizyczne.

Na zadania z zakresu gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi pomoc wynosi 121 168 tys. zł, (3,1% kwoty ogółem). Środki przeznaczone są głównie na ograniczenie obciążenia środowiska odpadami, zapewnienie bezpiecznego dla środowiska składowania odpadów, rewitalizację terenów przemysłowych i zdegradowanych, ochronę gleb użytkowanych rolniczo oraz działania w zakresie rolnictwa ekologicznego. Fundusz we współpracy z Narodowym Funduszem kontynuuje także finansowanie zadań związanych z unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest, w tym również realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Na zadania związane z zapobieganiem poważnym awariom i zagrożeniom środowiska wydatkuje się 83 968 tys. zł (2,2% kwoty ogółem), dofinansowując zadania realizowane przez Ochotniczą i Państwową Straż Pożarną. Fundusz udzielił dofinansowania ze środków Narodowego Funduszu i własnych na zadania w ramach ogólnopolskiego programu finansowania służb ratowniczych, którego celem jest wsparcie przeznaczone dla ochotniczych straży pożarnych w zakresie zakupu specjalistycznego sprzętu wykorzystywanego w akcjach ratowniczych oraz podczas usuwania skutków zagrożeń środowiska. Dokonywane są zakupy samochodów ratowniczo-gaśniczych, a także środki pianotwórcze, gaśnicze, sprzęt sygnalizacyjny oraz środki ochrony indywidualnej dla strażaków.

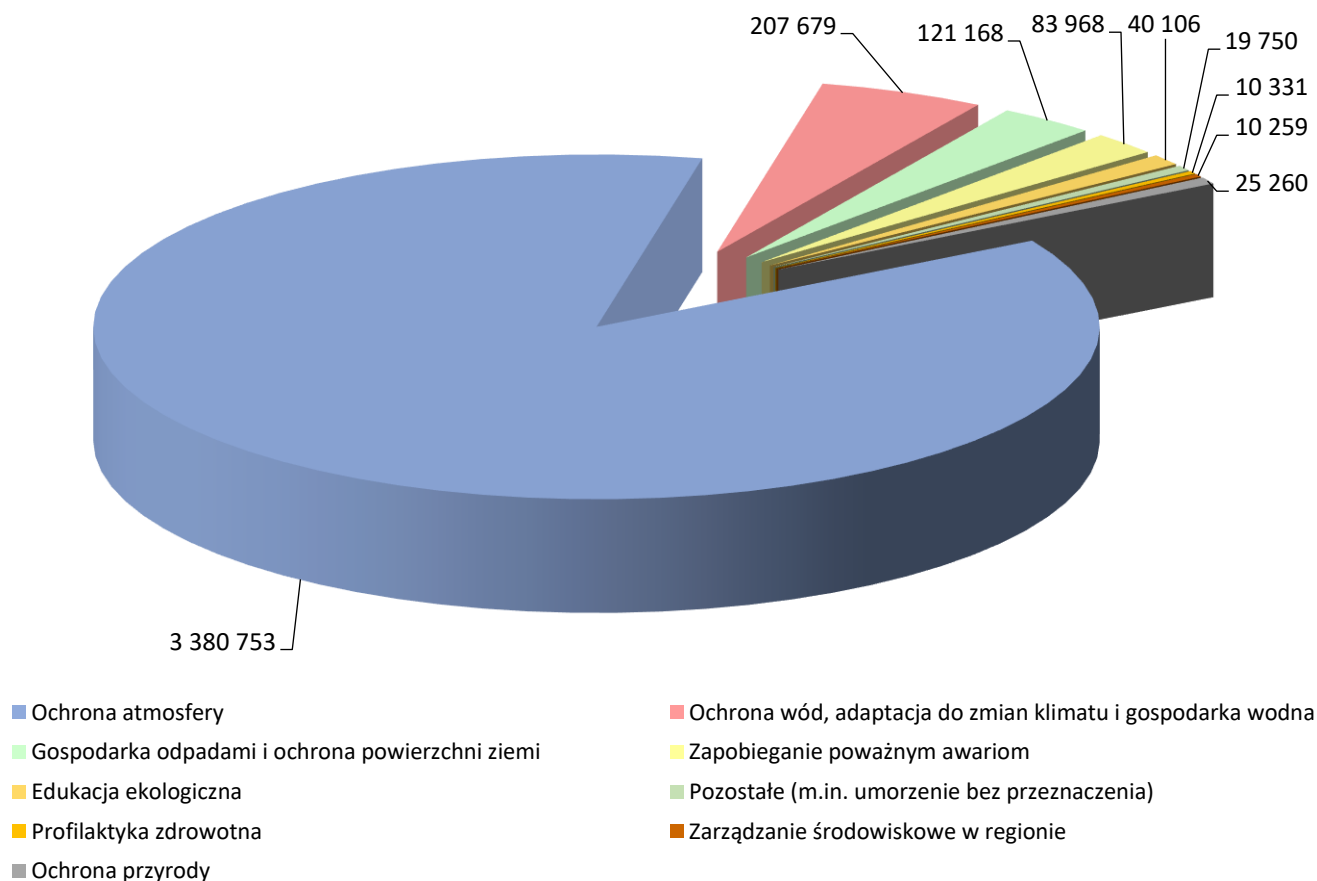
Na zadania związane z edukacją ekologiczną przeznaczają się 40 106 tys. zł (1% kwoty ogółem) dofinansowując między innymi wspomaganie edukacji ekologicznej prowadzonej w wyższych szkołach województwa śląskiego, edukację ludzi dorosłych, propagowanie działań proekologicznych, podnoszenie powszechnej świadomości ekologicznej i udostępnianie społeczeństwu informacji o ochronie środowiska.

Na zadania z zakresu ochrony przyrody wydatki wynoszą 25 260 tys. zł (0,7% kwoty ogółem). W ramach tej kwoty przeprowadza się zabiegi ochronne, prace pielęgnacyjne oraz konserwacyjne drzew i krzewów, ochronę ekosystemów leśnych, zadrzewienia i zakrzewienia, działania na rzecz ochrony i rehabilitacji zagrożonych rodzimych gatunków zwierząt lub roślin, ochronę i działania na rzecz zachowania bioróżnorodności.

Pozostałe kierunki wydatkowania środków to zarządzanie środowiskowe w regionie oraz profilaktyka zdrowotna. Na te obszary wydatkuje się kwotę 20 590 tys. zł, a udział dofinansowania w ramach tych dziedzin wynosi 0,5% wypłaconej kwoty ogółem w latach 2021-2023 i przewidzianej do wypłaty w 2024 roku.

Pozostały udział w wysokości 0,5% środków obejmuje częściowe umorzenia pożyczek bez warunku przeznaczenia umorzonej kwoty na nowe zadanie ekologiczne, środki na nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz inne wydatki (rezerwa na zobowiązania z tytułu zwrotu gminom utraconych dochodów).

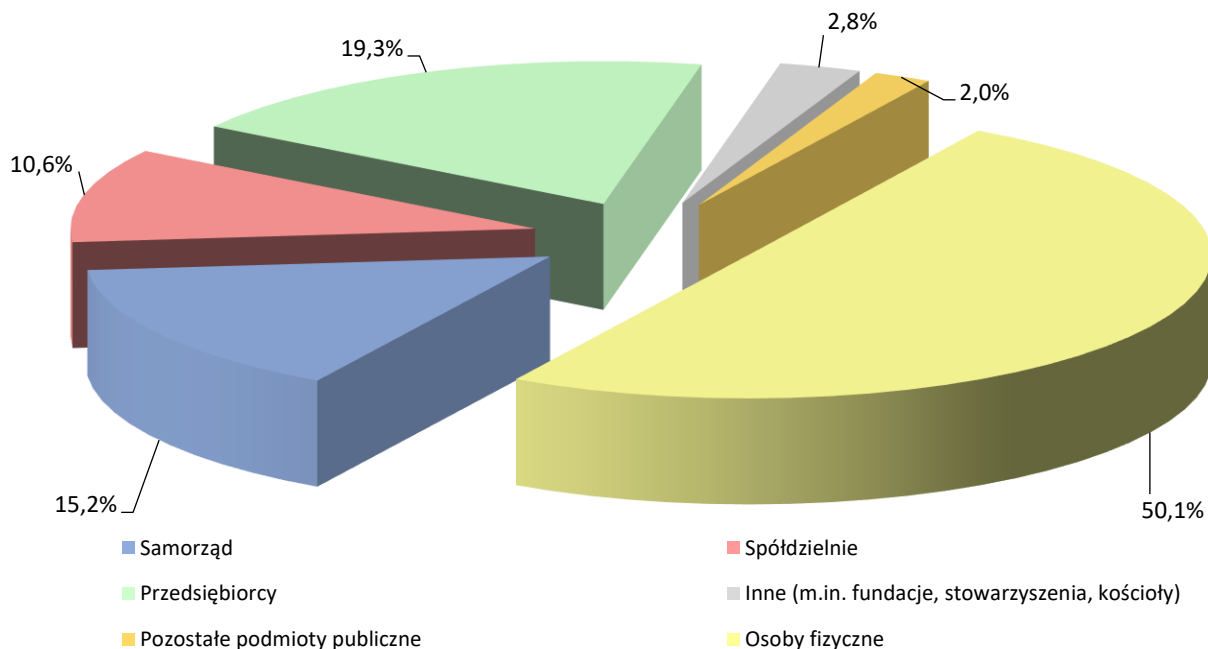
Rys. 3. Wpłaty ze środków Funduszu, Narodowego Funduszu oraz w ramach POIiŚ w podziale na poszczególne priorytety [w tys. zł]

Podsumowując w latach 2021-2024 Fundusz wydatkuje lub pośredniczy w wydatkowaniu 3 899 274 tys. zł. Ze środków tych korzystają samorzady i jednostki organizacyjne o charakterze publicznym, przedsiębiorcy (w tym komunalni), a w ostatnich latach zdecydowanie rośnie udział osób fizycznych.

Rys. 4. Beneficjenci pomocy udzielonej przez Fundusz

W latach 2021-2023 Fundusz otrzymał wsparcie z Narodowego Funduszu poprzez udostępnianie środków dotacyjnych w wysokości 1 016 577 tys. zł. Łącznie z szacowaną na 2024 rok kwotą, która ze środków udostępnionych zostanie przekazana beneficjentom, w całym okresie 2021-2024 środki wyniosą 1 674 319 tys. zł.

Narodowy Fundusz w latach 2021-2024 udostępnił WFOŚiGW w Katowicach środki w ramach następujących programów priorytetowych:

- „Poprawa jakości powietrza Część 2) zmniejszenie zużycia energii w budownictwie” i „Budownictwo energooszczędne. Część 1) zmniejszenie zużycia energii w budownictwie”;
- Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest;
- „Czyste Powietrze”;
- Ogólnopolski program finansowania służb ratowniczych;
- „Moja Woda”;
- Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie;
- Ogólnopolski program gospodarki wodno-ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych;
- „Agroenergia Część 1) Mikroinstalacje, pompy ciepła i towarzyszące magazyny energii”;
- „Poprawa jakości powietrza w najbardziej zanieczyszczonych gminach – pilotaż”;
- „Ciepłe Mieszkanie”;
- Ogólnopolski Program Regionalnego Wsparcia Edukacji Ekologicznej.

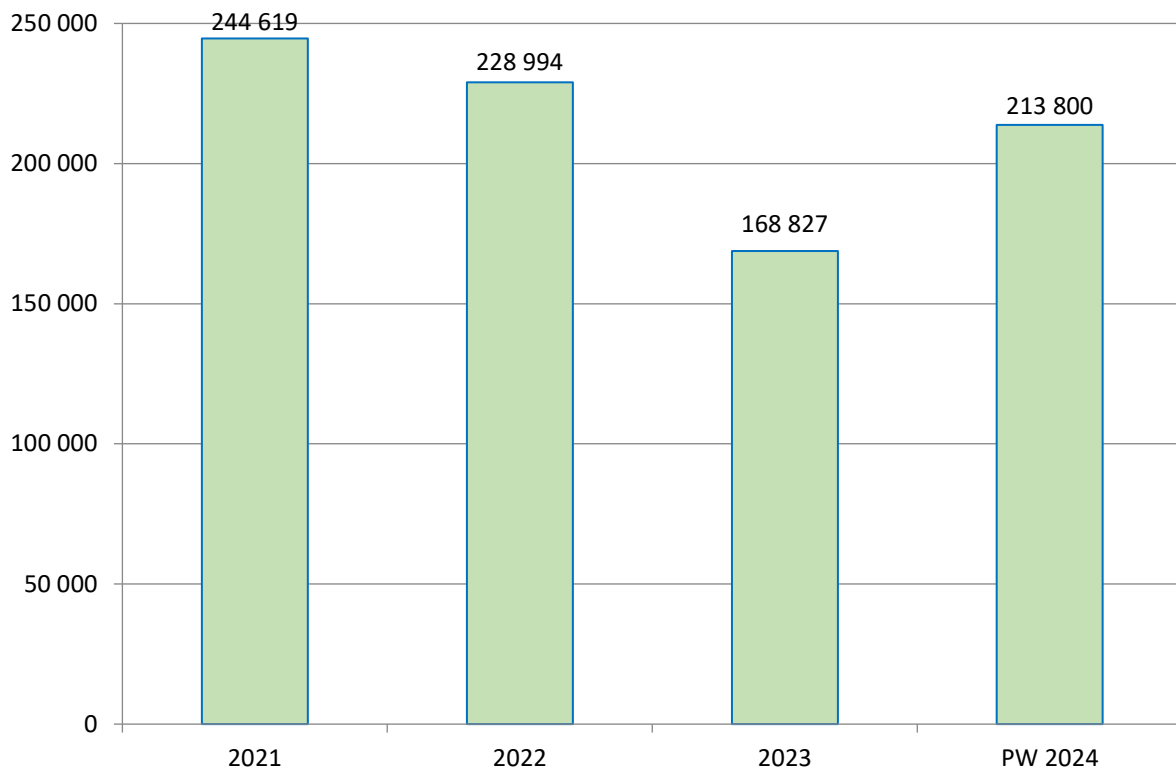

4.1.3. Instrumenty finansowe stosowane przez Fundusz

Pożyczki i bankowe linie kredytowe

Finansowanie zwrotne stanowi główną formę dofinansowania zadań proekologicznych ze środków własnych Funduszu. Dzięki takiemu finansowaniu zapewniona jest odnawialność środków finansowych, co umożliwi wsparcie finansowe kolejnych zadań. Pożyczki udzielane są na preferencyjnych warunkach, częściowo umarzalne.

Rys. 5. Pożyczki udzielone przez Fundusz [w tys. zł]

W latach 2021-2023 Fundusz nie udzielał dofinansowania w ramach bankowych linii kredytowych. W 2024 roku wznowiona została oferta dla banków. Fundusz zawarł z Bankiem Ochrony Środowiska S.A. umowę na obsługę bankowej linii kredytowej z przeznaczeniem na udzielanie kredytów, celem finansowania przedsięwzięć proekologicznych przez osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej oraz wspólnoty mieszkaniowe. Środki przeznaczone będą na zadania w ramach następujących zakresów:

- ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery;
- przydomowe oczyszczalnie ścieków, podłączenia do kanalizacji;
- systemy retencji i zagospodarowania wód opadowych oraz roztopowych, przyłącza wodociągowe budynku.

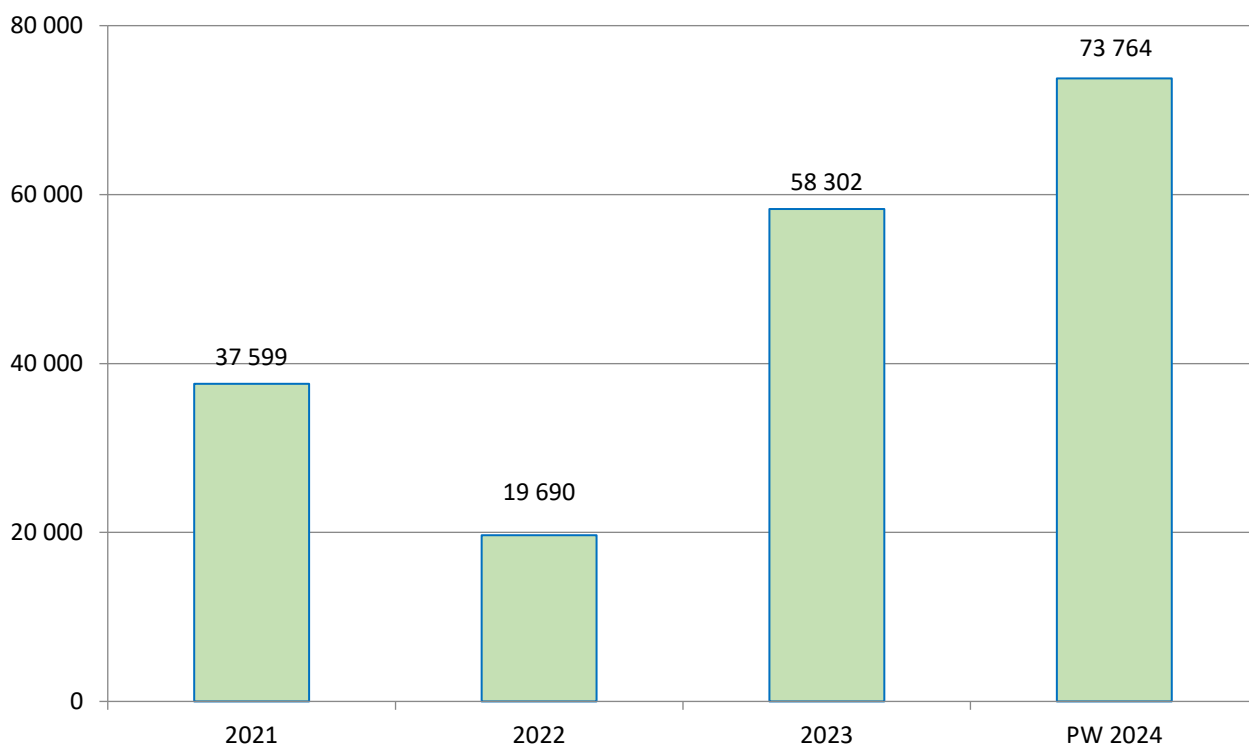
Dotacje i dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych

W strukturze pomocy finansowej udzielanej ze środków własnych Funduszu w ostatnich latach dotacje stanowiły średnio około 13% ogółu wydatków.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach zakłada coroczną weryfikację zasad udzielania pomocy dotacyjnej, w tym: podmiotów uprawnionych do takiej pomocy, rodzajów przedsięwzięć, które mogą być wspierane oraz dopuszczalnych poziomów dofinansowania w stosunku do nakładów ogółem. Struktura pomocy w zależności od rodzajów przedsięwzięć i kierunków ochrony środowiska jest w miarę możliwości dostosowywana do zgłaszanego zapotrzebowania.

Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych zajmowały w działalności Funduszu marginalne miejsce i miały charakter uzupełniający. W okresie lat 2021-2023 wysokość pomocy Funduszu udzielonej w formie dopłat do oprocentowania kredytów bankowych wyniosła ogółem 2 tys. zł. Wypłacone środki dotyczyły umowy kredytowej zawartej przez wnioskodawcę z bankiem w latach wcześniejszych. Ta forma dofinansowania zakończyła się w 2023 roku.

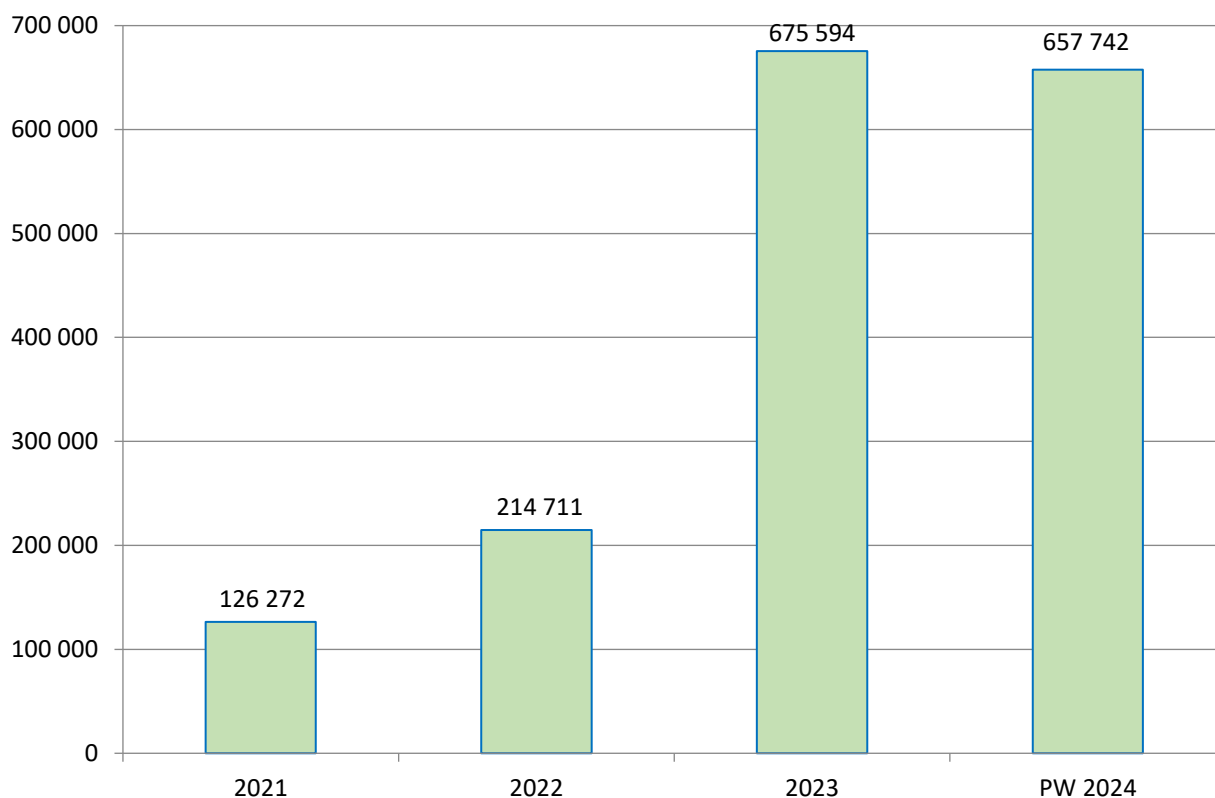
Rys. 6. Dotacje i dopłaty udzielone przez Fundusz ze środków własnych [w tys. zł]

Dodatkowo w latach 2021-2024 poza obsługą środków statutowych działania Funduszu ukierunkowane są w dużym stopniu na obsługę środków udostępnionych przez Narodowy Fundusz.

Rys. 7. Dotacje ze środków udostępnionych przez Narodowy Fundusz [w tys. zł]

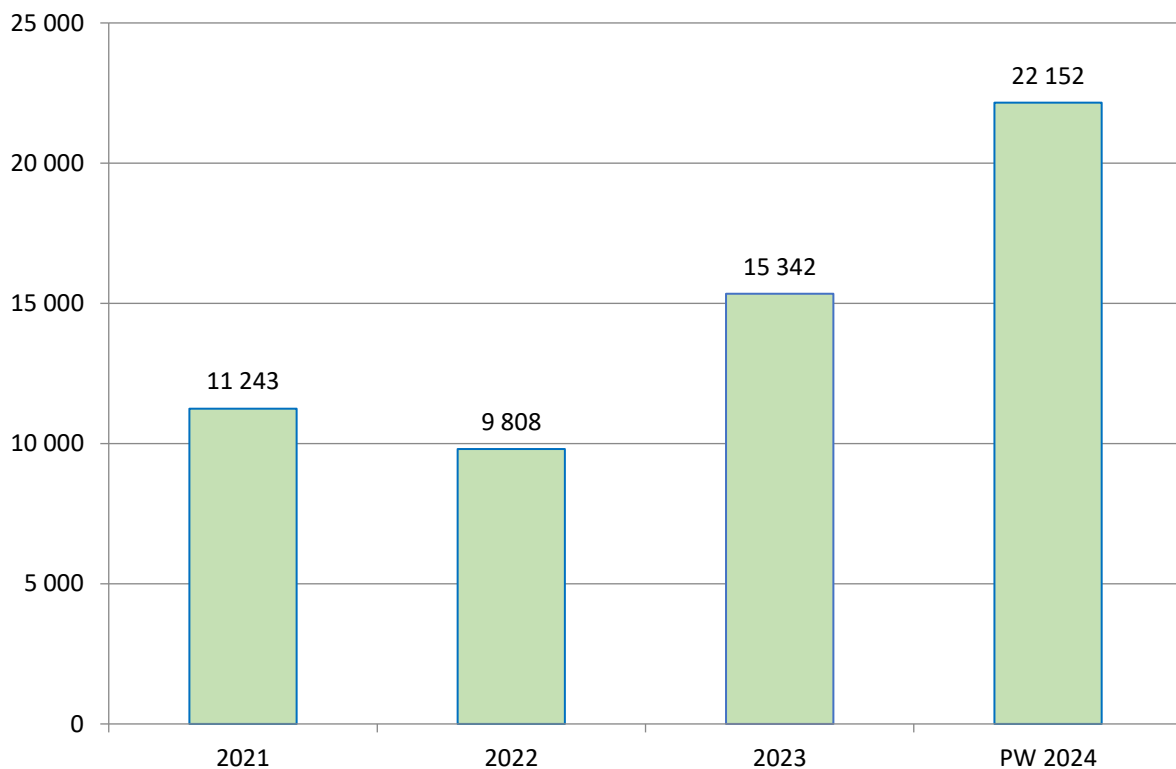

Przekazanie środków państwowym jednostkom budżetowym

Instrument finansowy w postaci przekazania środków skierowany jest do państwowych jednostek budżetowych realizujących zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Środki finansowe przekazywane są za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa. Z tej formy dofinansowania korzystają: Państwowa Straż Pożarna, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Komenda Wojewódzka Policji, Zakład Karny w Wojkowicach, Śląski Oddział Straży Granicznej, Centralna Szkoła Państwowej Straży Pożarnej, Centralne Muzeum Pożarnictwa w Mysłowicach, Prokuratura Okręgowa w Katowicach, Zespoły Szkół podległe Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego w Katowicach.

Rys. 8. Środki przekazane przez Fundusz państwowym jednostkom budżetowym [w tys. zł]

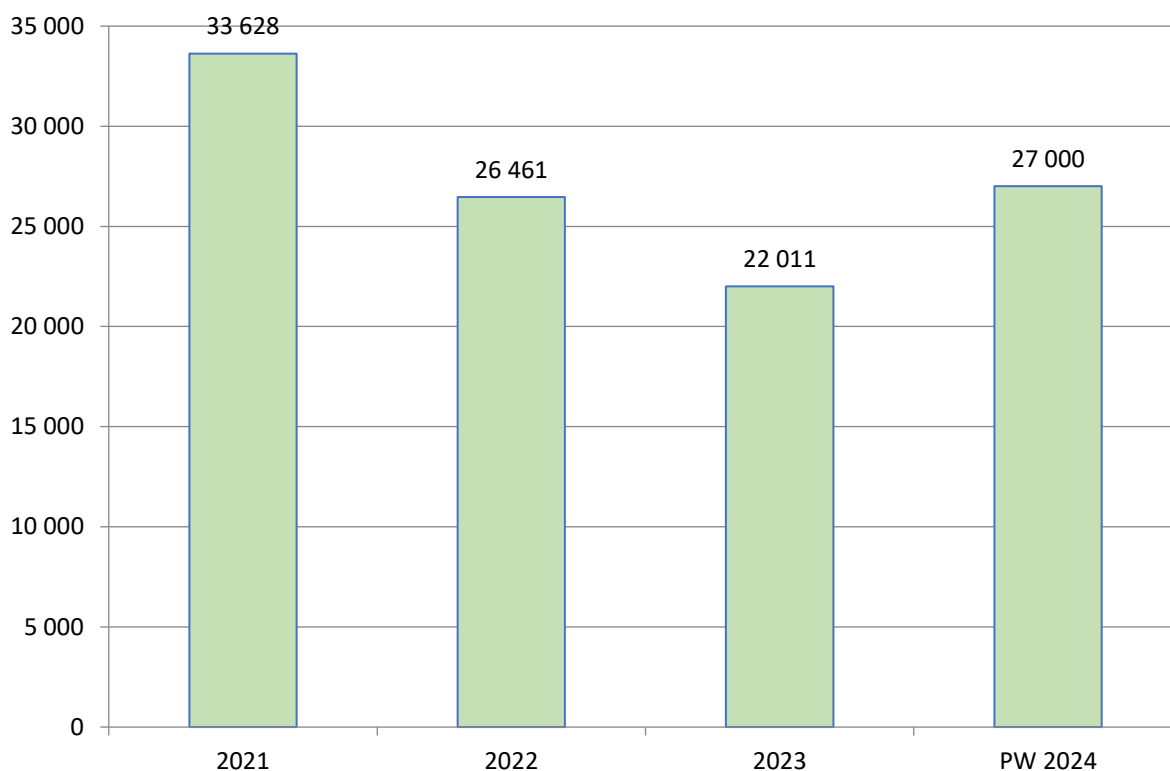
Częściowe umorzenia pożyczek

Istotną formą finansowania ochrony środowiska przez Fundusz są częściowe umorzenia pożyczek. Warunki zastosowane przy umorzeniu pożyczek tworzą system bodźcowy, ukierunkowany na terminowość realizacji zaplanowanych inwestycji i osiągnięcie planowanego efektu ekologicznego oraz terminowość spłat kapitału i odsetek. Wprowadzone w styczniu 2021 roku zmiany do zasad umarzania części pożyczek przyczyniły się w pierwszych dwóch latach do ograniczenia tej formy dofinansowania w porównaniu do lat poprzednich.

System warunkowych umorzeń stymuluje realizację kolejnych przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska na terenie województwa śląskiego.

Rys. 9. Umorzenia pożyczek udzielone przez Fundusz [w tys. zł]

4.2. PODSUMOWANIE UDZIAŁU WFOŚIGW W KATOWICACH WE WDRAŻANIU PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

Fundusz w latach 2021-2024 aktywnie uczestniczył we wdrażaniu środków unijnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w ramach perspektywy 2014-2020. W dniu 18 grudnia 2014 roku została zawarta z Ministrem Gospodarki umowa w sprawie systemu realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020, na mocy której powierzono Funduszowi funkcję Instytucji Wdrażającej dla Działania 1.7 „Kompleksowa likwidacja niskiej emisji na terenie województwa śląskiego”. W latach 2021-2024 Fundusz przeprowadził ostatni konkurs o dofinansowanie projektów z „Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko” w ramach Poddziałania 1.7.1 - Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych w województwie śląskim. W jego wyniku, wraz z późniejszymi przesunięciami środków, zakontraktowano 159 mln zł, zawierając łącznie 63 umowy o dofinansowanie. 46 umów zawarto z jednostkami samorządu terytorialnego, 10 umów ze spółdzielniami mieszkaniowymi, 5 ze wspólnotami mieszkaniowymi, a 2 ze spółkami prawa handlowego.

W latach 2021-2024 w ramach wszystkich wdrażanych Poddziałania POIiŚ 2014-2020 (1.7.1, 1.7.2 i 1.7.3) Fundusz ostatecznie zatwierdził i rozliczył 182 projekty. Wiązało się to m.in. z zatwierdzeniem 1 417 wniosków o płatność, przeprowadzeniem 72 kontroli na miejscu, 512 kontroli zamówień publicznych oraz wypłaceniem Beneficjentom kwoty 426 695 tys. zł. W tym okresie kwota wydatków certyfikowanych, tj. zadeklarowanych do Komisji Europejskiej, wyniosła 628 739 tys. zł.

4.3. REALIZACJA OGÓLNOPOLSKIEGO SYSTEMU WSPARCIA DORADCZEGO DLA SEKTORA PUBLICZNEGO I MIESZKANIOWEGO ORAZ PRZEDSIĘBIORSTW W ZAKRESIE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ ORAZ OZE

Projekt Doradztwa Energetycznego był realizowany od 2016 roku. W dniu 3 marca 2016 roku została podpisana umowa pomiędzy Ministrem Energii i Prezesem Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej rozpoczynająca realizację "Ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE". Ostateczna wartość umowy, po korektach, obejmującej lata 2015–2023 wyniosła **122 600 tys. zł**. Projekt był realizowany w ramach **Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) – zgodnie z osią priorytetową I, Poddziałanie 1.3.3 „Zmniejszenie emisyjności gospodarki”**.

Fundusz przystąpił do Projektu, jako jeden z 15 partnerów w dniu 28 kwietnia 2016 roku po podpisaniu Umowy o Partnerstwie z Narodowym Funduszem (Partner Wiodący). Wartość Projektu przyznana dla Funduszu, po korektach, wyniosła 6 982 tys. zł i w 100% została zrefundowana z Funduszy Europejskich. Realizacja projektu została zakończona 31 grudnia 2023 roku.

Z ramienia Funduszu w Projekcie uczestniczyło początkowo 5 osób, a od lutego 2020 roku 6 osób, posiadających tytuły certyfikowanego Doradcy Energetycznego. Doradcy zajmowali się udzielaniem wsparcia gminom, powiatom, Urzędowi Marszałkowskiemu, wspólnotom i spółdzielniom mieszkaniowym, a także przedsiębiorcom i osobom fizycznym w realizacji zadań poprawiających efektywność energetyczną i ograniczających emisję szkodliwych zanieczyszczeń do powietrza. Przez wszystkie lata służyli wsparciem doradczym przy przygotowaniu i realizacji inwestycji w obszarze efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii. Szczególną uwagę kierowali na inwestycje współfinansowane ze środków Funduszu oraz środków unijnych wdrażanych przez Fundusz (POIiŚ 2014-2020, Działanie 1.7 Kompleksowa likwidacja niskiej emisji na terenie województwa śląskiego). Ważnym elementem pracy Doradców było prowadzenie szkoleń. Szkolenia obejmowały przede wszystkim kandydatów na energetyków gminnych, ale także pracowników Urzędu Marszałkowskiego, instytucji pozarządowych, EkoDoradców z zakresu efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii. Zajęcia prowadzone były przez Doradców Energetycznych i zostały zakończone egzaminem. W okresie pandemii Covid-19, szkolenia były prowadzone w formie zdalnej, za pośrednictwem łączы internetowych. W sumie w okresie realizacji projektu przeszkolonych zostało ponad 350 osób. Od początku realizacji Projektu, Zespół zajmował się konsultowaniem i opiniowaniem Planów Gospodarki Niskoemisyjnej opracowywanych przez gminy. W sumie ocenionych zostało 108 PGN.

Działania Doradców wykazywane były w comiesięcznych raportach przekazywanych do NFOŚiGW, jako Partnera Wiodącego. W latach 2016-2023, czyli w całym okresie trwania Projektu, Doradcy udzielili ponad 6 tys. konsultacji i 44 tys. porad, objęli wsparciem doradczym 375 inwestycji na terenie województwa śląskiego, na różnych etapach realizacji.

Zespół był mocno zaangażowany w kampanię informacyjną Programu „Czyste Powietrze”, uczestnicząc w serii spotkań w gminach, prowadząc warsztaty z wypełniania wniosków o dofinansowanie.

W latach 2021–2023 Doradcy przeprowadzali telefoniczne, ankietowe badanie satysfakcji beneficjentów Programu „Czyste Powietrze”.

Doradcy prowadzili szeroko zakrojone działania informacyjno-promocyjne. Zespół uczestniczył (wygłaszając prezentacje) w ponad 200 wydarzeniach typu konferencje, spotkania informacyjne, targi branżowe oraz zorganizował 5 konferencji regionalnych promujących Projekt Doradztwa Energetycznego.

Doradcy przygotowali wkład merytoryczny i uczestniczyli w nagraniu cyklu 5 audycji radiowych propagujących PDE, wyemitowanych w Radiu Katowice, uczestniczyli wypowiadając się jako eksperci w audycjach telewizyjnych, opracowali i opublikowali artykuły informacyjne w prasie specjalistycznej.

Doradcy uczestniczyli w akcjach zbierania danych w formie ankiet. Przeprowadzili akcje ankietyzacji 27 szkół i 12 ciepłowni. Na podstawie zebranego materiału zostały przygotowane przez NFOŚiGW programy wsparcia finansowego inwestycji realizowanych w szkołach i przedsiębiorstwach ciepłowniczych.

4.4. PROGRAM PRIORYTETOWY „CZyste POWIETRZE”

W 2018 roku uruchomiony został rządowy Program Priorytetowy „Czyste Powietrze”. Jego najważniejszym celem jest ograniczenie emisji do atmosfery szkodliwych substancji, które powstają na skutek ogrzewania domów jednorodzinnych słabej jakości paliwem w przestarzałych domowych piecach. Program skupia się na wymianie starych pieców i kotłów na paliwo stałe oraz termomodernizacji budynków jednorodzinnych, by efektywnie zarządzać energią. Działania te nie tylko pomagają chronić środowisko, ale dodatkowo zwiększają domowy budżet, dzięki oszczędnościom finansowym.

Program skierowany jest do osób fizycznych będących właścicielami/współwłaścicielami budynków mieszkalnych jednorodzinnych/lokali mieszkalnych wydzielonych w budynkach jednorodzinnych lub osób posiadających zgodę na rozpoczęcie budowy budynku jednorodzinnego (obowiązywało do dnia 14 maja 2020 roku). Budżet Programu wynosi 83,3 mld zł na dofinansowania udzielane w formie dotacji (w tym udzielanych w ramach programu „Stop Smog”), pożyczek dla gmin oraz termomodernizacyjnej ulgi podatkowej. Dodatkowym źródłem finansowania są kredyty udzielane przez banki w planowanej wysokości 20 mld zł.

W czerwcu 2018 roku zawarte zostało, pomiędzy Narodowym Funduszem, a 16 wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Porozumienie w sprawie realizacji Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”. Nabór wniosków rozpoczął się 19 września 2018 roku i jest prowadzony w trybie ciągłym. W latach 2018-2023 do Funduszu wpłynęło 112 777 wniosków na kwotę ponad 2,3 mld zł, zawarto 102 095 umów o dofinansowanie na kwotę ponad 2 mld zł. Prognozowana liczba wniosków, które zostaną złożone w 2024 roku wynosi 30 tysięcy wniosków.

Budżet Programu określony w Umowie udostępnienia środków nr 313/2018/WF/US z dnia 18 grudnia 2018 roku z przeznaczeniem na udzielanie dotacji i wspólnej realizacji Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze” wraz z późniejszymi aneksami w latach 2019-2024 wynosi 2 544 581 126,21 zł z przeznaczeniem na udzielenie dofinansowania w formie dotacji oraz dotacji z prefinansowaniem.

Część kosztów obsługi zadań ponoszonych przez Fundusz, związanych z realizacją przedsięwzięć dofinansowanych w ramach wdrażania Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze” podlega refundacji.

Narodowy Fundusz udostępnia także środki dla gmin w zakresie pokrycia kosztów związanych z wdrażaniem przez nie Programu. Wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej od lipca 2019 roku podpisują z gminami porozumienia w sprawie realizacji Programu. W celu dalszego usprawnienia i zacieśnienia współpracy w zakresie realizacji Programu, od 1 marca 2021 roku wprowadzono specjalne zachęty dla gmin, które poprzez podpisanie porozumienia lub aneksu w związku z realizacją Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”, uzyskują wsparcie finansowe na pokrycie kosztów ponoszonych przez samorząd.

Począwszy od II kwartału 2022 roku zwiększono roczną kwotę za prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego. Zmiany dotyczą również zasad współpracy jednostek samorządu terytorialnego z WFOŚiGW. Są to m.in. uproszczenia sposobu rozliczania i wypłacania środków finansowych, a także większa przejrzystość zasad realizacji działań wspierających mieszkańców w procesie aplikacji i rozliczenia inwestycji w ramach Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach zawarł z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w 2024 roku Umowę o dofinansowanie na FENX.01.01-IW.01-0001/24 Projektu „Program priorytetowy „Czyste Powietrze” realizowany w województwie śląskim” w ramach działania FENX.01.01 Efektywność energetyczna priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027. Planowany całkowity koszt realizacji Projektu Grantowego wynosi 710 000 tys. zł.

Od czasu uruchomienia we wrześniu 2018 roku Program Priorytetowy „Czyste Powietrze” podlega stałemu monitoringowi, analizie i ewaluacji. Efektem są systematyczne zmiany i upraszczanie procesu przyznawania dotacji. Uruchomiony w lipcu 2021 roku nabór umożliwia składanie wniosków o dofinansowanie w formie dotacji na częściową spłatę kapitału kredytu bankowego w ramach Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”. Wnioski te można złożyć wyłącznie w bankach, które przystąpiły do jego wdrażania. Banki udzielają informacji o Programie oraz na podstawie danych przekazanych przez wnioskodawców, wypełniają wnioski o dotację na częściową spłatę kapitału udzielonego przez siebie kredytu.

Wprowadzona w lipcu 2022 roku zmiana Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze” umożliwia Beneficjentom uprawnionym do podwyższonego lub najwyższego poziomu dofinansowania otrzymanie dofinansowania przedsięwzięcia w formie dotacji z prefinansowaniem - wypłaty części kwoty dotacji w formie zaliczki. Wprowadzona zmiana umożliwia rozpoczęcie realizacji inwestycji bez zaangażowania środków własnych.

W ramach zmiany Programu wprowadzonej 3 stycznia 2023 roku, podniesiono maksymalne kwoty dotacji dla poszczególnych materiałów i urządzeń finansowanych z Programu oraz maksymalne kwoty dotacji dla poszczególnych rodzajów przedsięwzięć. Zmieniona wersja Programu przewiduje dodatkowe dofinansowanie dla Beneficjentów, którzy zdecydują się na przeprowadzenie kompleksowej termomodernizacji budynku. Koszty kwalifikowane nie obejmują podatku od towarów i usług (VAT). Dotacja w ramach Programu udzielana jest w odniesieniu do kosztów netto.

22 kwietnia 2024 roku wprowadzona została m.in. zmiana dotycząca pomp ciepła, kotłów zgazowujących drewno oraz kotłów na pellet drzewny, dofinansowywanych w ramach Programu. Kosztem kwalifikowanym w ramach Programu mogą być objęte wyłącznie pompy ciepła, kotły zgazowujące drewno o podwyższonym standardzie oraz kotły na pellet drzewny o podwyższonym standardzie, wpisane na listę zielonych urządzeń i materiałów (ZUM). Wprowadzone zostało również ograniczenie możliwości wnioskowania w ramach Części 3) Programu (najwyższy poziom dofinansowania). Wydłużono również okres wydatkowania środków przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej z 30 września 2029 roku do 31 grudnia 2029 roku.

Wprowadzona w dniu 14 czerwca 2024 roku zmiana uwzględnia możliwość przedłożenia certyfikatów nadania znaków jakości HP Keymark, EHPA Q lub Eurovent w celu czasowego wpisania pomp ciepła na listę zielonych urządzeń i materiałów (ZUM) – nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2024 roku.

Wprowadzono obligatoryjny audyt energetyczny przy zakupie i montażu pomp ciepła kwalifikowanych w ramach Programu.

5. SYNTEZA WSPÓLNEJ STRATEGII DZIAŁANIA NARODOWEGO I WOJEWÓDZKICH FUNDUSZY OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ NA LATA 2025-2028

Wspólna Strategia Działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej to dokument mający na celu optymalizację współpracy między Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), a 16 wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej (wfośigw). Strategia jest uchwalana na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska (POŚ) i stanowi podstawę dla tworzenia indywidualnych strategii 17 funduszy na lata 2025-2028.

Wspólna Strategia pełni trzy główne zadania:

- tworzy wspólną podstawę, z której będą wynikały strategie działania poszczególnych funduszy;
- określa możliwe obszary współpracy;
- buduje spójny system przez uregulowanie obszaru współpracy funduszy, który wykracza poza ich odrębne strategie.

Fundusze są kluczowym narzędziem realizacji polityki państwa w zakresie ochrony środowiska i klimatu. Tworząc Wspólną Strategię uwzględniono więc cele i kierunki rozwoju wskazane w krajowych dokumentach strategicznych, takich jak *Polityka ekologiczna Państwa 2030* oraz *Polityka energetyczna Polski do 2040 roku*.

Fundusze posiadają wieloletnie doświadczenie we wdrażaniu programów zarówno krajowych, jak i unijnych oraz innych programów zagranicznych (np. Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweski Mechanizm Finansowy – MF EOG/NMF). Fundusze są dobrze oceniane przez jednostki nadzorcze i kontrolne. Posiadają wypracowane obiektywne procedury udzielania finansowania, stosują różne formy dofinansowania (bezzwrotne i zwrotne) oraz sprawdzone metody kontroli. Na koniec 2023 roku fundusze dysponowały aktywami netto w wysokości 30 192 mln zł, w tym NFOŚiGW: 21 313 mln zł. Pod względem finansowym fundusze posiadają unikatową zdolność angażowania w ochronę środowiska dodatkowych środków (efekt dźwigni finansowej) oraz generowania wypłat na ochronę środowiska większych niż przychody z opłat i kar środowiskowych. Wdrażanie programów europejskich i krajowych w zakresie ochrony środowiska wymaga odpowiedniego potencjału organizacyjnego, w tym kadrowego. W 17 funduszach na koniec 2023 roku zatrudnionych było 2 351 osób, z czego 748 w NFOŚiGW.

O potencjale organizacyjnym i finansowym świadczy fakt, że w latach 2021-2023 fundusze wypłaciły łącznie 30 282 mln zł na działania ochrony środowiska, z czego 61% środków pochodziło ze środków NFOŚiGW. W zakresie stosowanych form dofinansowania w wojewódzkich funduszach dominuje finansowanie zwrotne, a w działalności NFOŚiGW bezzwrotne.

Fundusze od wielu lat współpracują przy realizacji wspólnych programów dofinansowania. W latach 2021-2023 wdrażały i dalej kontynuują wdrażanie wieloletnich programów. Współpraca wfośigw - NFOŚiGW nie ogranicza się jednak tylko do udostępniania środków przez NFOŚiGW na rzecz wfośigw, ale także do realizacji wspólnych programów kompetencyjnych, takich jak doradztwo energetyczne.

Analiza SWOT systemu funduszy wykazała, że głównymi **mocnymi stronami** funduszy są m.in.: stabilność i wiarygodność finansowa, wypracowane obiektywne procedury i stosowane różnorodne formy dofinansowania. Do **słabych stron** należy zaliczyć między innymi: brak jednolitego i nowoczesnego systemu informatycznego, niejednolite systemy wnioskowania o środki

i ewidencjonowania efektów środowiskowych oraz brak profesjonalnego systemu komunikacji z klientem. Przed funduszami stoją także **szanse** do wykorzystania i są to głównie: wysoki priorytet polityki unijnej i krajowej w zakresie ochrony środowiska, transformacji energetycznej oraz związane z tym faktem znaczne środki finansowe kierowane na te cele. Natomiast głównymi **zagrożeniami** dla funduszy są: ograniczenie przychodów oraz nakładanie zobowiązań ustawowych przekraczających możliwości finansowe funduszy. W ramach Wspólnej Strategii określono:

Wizję:

Nowoczesny, elastyczny, kompetentny, sprawny i efektywny system wspierania działań na rzecz środowiska, neutralności klimatycznej i zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska.

Misję:

Skutecznie i efektywnie wspieramy działania na rzecz środowiska oraz zrównoważonego gospodarowania jego zasobami.

oraz Cel strategiczny:

Zmniejszenie wpływu działalności człowieka na klimat, poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami poprzez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku.

We Wspólnej Strategii określono: cele operacyjne, stanowiące de facto cele organizacyjne oraz priorytety środowiskowe. Wyznaczono główne **priorytety środowiskowe** Wspólnej Strategii (dziedzinowe i horyzontalne).

I. Priorytety środowiskowe dziedzinowe:

1. Transformacja energetyczna;
2. Poprawa jakości powietrza;
3. Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym gospodarowanie odpadami, ochrona wód i gospodarka wodna;
4. Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów.

II. Priorytety środowiskowe horyzontalne:

1. Edukacja ekologiczna;
2. Innowacyjność;
3. Adaptacja do zmian klimatu.

W celu realizacji **celów operacyjnych** zaplanowano hierarchiczną strukturę zadań i działań do realizacji w okresie strategicznym. Pogrupowano je zgodnie ze strategiczną kartą wyników na cztery perspektywy:

1. Interesariuszy;
2. Finansów;
3. Procesów wewnętrznych;
4. Rozwoju.

III. MISJA I PRIORYTETY DZIAŁANOŚCI FUNDUSZU NA LATA 2025-2028

1. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT FUNDUSZU JAKO INSTYTUCJI SYSTEMU FINANSOWANIA OCHRONY ŚRODOWISKA W REGIONIE

Analiza strategiczna opracowana została z uwzględnieniem ustaleń i wniosków diagnozy strategicznej, zawartej we Wspólnej Strategii Działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2025-2028, oceny realizacji Strategii działania WFOŚiGW w Katowicach na lata 2021-2024, diagnozy stanu środowiska i sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie, analizy wojewódzkich dokumentów strategicznych i programowych dotyczących problematyki ochrony środowiska oraz doświadczeń wynikających z bieżącego funkcjonowania Funduszu.

MOCNE STRONY

1. Zdolność do generowania środków na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w kwocie kilkakrotnie przekraczającej wpływy uzyskiwane z tytułu opłat i kar środowiskowych, możliwość dodatkowego mobilizowania środków z innych źródeł (efekt dźwigni finansowej).
2. Umocowana ustawowo samodzielność Funduszu, pozwalająca na:
  - efektywne, zgodnie z interesem publicznym i środowiskowym, niekomercyjne finansowanie proekologicznych przedsięwzięć;
  - współpracę w ramach systemu finansowania ochrony środowiska, kumulowanie i łączenie środków dla zapewnienia atrakcyjnej i komplementarnej oferty dla beneficjentów, skuteczną realizację działań w porozumieniu z NFOŚiGW;
  - wspieranie wdrażania wojewódzkich polityk środowiskowych;
  - kreowanie i realizację programów i projektów z uwzględnieniem uwarunkowań regionalnych.
3. Potencjał instytucjonalny Funduszu:
  - kompetentna kadra, z dużą praktyką zawodową i wieloletnim doświadczeniem, umożliwiającą właściwą realizację zadań, w tym również w zakresie wdrażania i zarządzania programami operacyjnymi Unii Europejskiej;
  - wdrożony i stale doskonalony system zarządzania spełniający wymagania międzynarodowych norm ISO 9001, ISO 14001, wspólnotowego systemu ekzarządzania i audytu EMAS i systemu przeciwdziałania zagrożeniom korupcyjnym;
  - bezstronne, zobiektywizowane, zestandaryzowane, transparentne zasady i formy dofinansowania, dostosowane do specyfiki celów i potrzeb beneficjentów z regionu;
  - znajomość problematyki regionalnej, potrzeb i problemów beneficjentów, w tym bliska współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego, umożliwiającą elastyczność i szybkie reagowanie na bieżące wyzwania, zmieniające się oczekiwania beneficjentów i zewnętrzne otoczenie prawne i finansowe.
4. Zdolność do pokrywania kosztów utrzymania z przychodów finansowych Funduszu oraz z dotacji na obsługę środków unijnych i krajowych.

SŁABE STRONY

1. Brak wpływu na wysokość przychodów z tytułu opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych.
2. Zmniejszone środki na wspieranie ochrony środowiska.
3. Budynki, w których mieszczą się biura Funduszu, nie gwarantują odpowiedniego poziomu obsługi beneficjentów, w tym szczególnie klientów indywidualnych.
4. Wymagający dalszej modyfikacji system informatyczny w zakresie kontaktów z beneficjentami i obsługi procesów wewnętrznych.
5. Ograniczone możliwości optymalnego planowania wydatkowania środków finansowych Funduszu.

SZANSE

1. Zachowanie zdecentralizowanego systemu pobierania i dystrybucji opłat i kar za korzystanie ze środowiska, zwiększenie wpływów finansowych z nowych źródeł.
2. Zaangażowanie Funduszu w proces wdrażania i obsługi środków unijnych, a także pozyskiwania ich przez beneficjentów, na realizację regionalnych zadań z zakresu ochrony środowiska, w tym nowych instrumentów finansowych UE.
3. Ciągłe poszerzenie obszaru funkcjonowania Funduszu o działalność wspierającą wnioskodawców i beneficjentów w celu stwarzania warunków do wdrażania finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej.
4. Wysokie i trwałe zapotrzebowanie na środki Funduszu ze strony samorządów i przedsiębiorstw, ukierunkowane na poprawę stanu środowiska w regionie.
5. Postęp technologiczny, transformacja energetyczna i nowe obszary zrównoważonego rozwoju wymagające wsparcia środkami publicznymi.
6. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

ZAGROŻENIA

1. Niestabilność przepisów prawnych, w tym dotyczących pomocy publicznej, utrudniająca przedsiębiorcom proces inwestycyjny i aplikowanie o środki publiczne.
2. Zmniejszające się wpływy finansowe, przy rosnących oczekiwaniach co do roli Funduszu w finansowaniu inwestycji proekologicznych.
3. Zmniejszenie skłonności do inwestowania przez samorządy i przedsiębiorców związane z sytuacją ekonomiczną. Ograniczenie zdolności zaciągania zobowiązań finansowych przez potencjalnych beneficjentów.
4. Konkurencja sektora bankowego w zakresie możliwego finansowania pożyczkowego.
5. Ograniczenia na rynku pracy w dostępie do wykwalifikowanej kadry w przypadku pozyskiwania nowych pracowników.
6. Możliwość wystąpienia w gospodarce dekoniunktury i jej wpływu na obniżenie skłonności beneficjentów na podejmowanie ryzyka inwestycyjnego.

Analiza strategiczna wskazuje, że kluczowe mocne strony Funduszu stwarzają przesłanki do przyjęcia założenia wykorzystania pojawiających się szans i skutecznego przeciwdziałania zidentyfikowanym zagrożeniom. Wymagać to będzie szczególnej aktywności, przede wszystkim w obszarze kontaktów i współpracy z władzami publicznymi, monitorowania prac legislacyjnych i lobbowania w sprawach podejmowanych rozstrzygnięć. Słabe strony Funduszu mogą zostać zminimalizowane poprzez konsekwentne i spójne podejmowanie niezbędnych działań i odpowiednie określenie ich w Strategii Funduszu i Planach działalności, a także poprzez współpracę pomiędzy poszczególnymi funduszami

w ramach realizacji Wspólnej Strategii Działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

2. MISJA I CELE STRATEGICZNE

Misją Funduszu jako publicznej instytucji finansowej jest realizacja polityki ekologicznej województwa śląskiego poprzez wspieranie działań na rzecz środowiska oraz zrównoważonego gospodarowania jego zasobami, podejmowanych przez administrację publiczną, przedsiębiorców, instytucje, organizacje pozarządowe i inne podmioty, a także mieszkańców regionu.

W wypełnianiu swojej misji Fundusz kieruje się **naczelną wartością**, którą jest optymalny do uzyskania efekt ekologiczny wspieranych działań, zadań i projektów lub najniższy konieczny do poniesienia koszt uzyskania założonego efektu ekologicznego.

Wizja Funduszu zakłada, że będzie on postrzegany jako:

- nowoczesny, elastyczny, kompetentny, sprawny i efektywny podmiot wspierania działań na rzecz środowiska, neutralności klimatycznej, transformacji energetycznej i zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska;
- rzetelny, pewny i godny zaufania partner w realizacji polityki ekologicznej województwa śląskiego i budowaniu regionalnego systemu zarządzania środowiskowego;
- stabilny instrument i skuteczne narzędzie realizacji programów zapewniających poprawę stanu środowiska, jakości życia mieszkańców i kreowania pozytywnego wizerunku województwa śląskiego;
- wiarygodna i profesjonalna publiczna instytucja finansowa posiadająca niezbędne certyfikaty jakości i wymagane akredytacje;
- podstawowe źródło dostępnych preferencyjnych środków finansowych wspierających działania i projekty proekologiczne;
- instytucja wspierająca wykorzystanie środków europejskich ukierunkowanych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną;
- instytucja otwarta na potrzeby partnerów, dostępna również dla „małych” klientów i projektów, rzetelny i skuteczny doradca, instytucja gotowa do współpracy w procesie przygotowania i realizacji inwestycji i przedsięwzięć proekologicznych.

W Funduszu ustanowiono, udokumentowano, wdrożono i utrzymuje się certyfikowany Zintegrowany System Zarządzania Jakością i Środowiskowego (ZSZ) oraz w sposób ciągły doskonalą jego skuteczność, zgodnie z wymogami norm ISO 9001, ISO 14001, Systemu Ekozarządzania i Audytu we Wspólnocie (EMAS) oraz Systemu Przeciwdziałania Zagrożeniom Korupcyjnym (SPZK).

Celem generalnym Funduszu jest zmniejszenie wpływu działalności człowieka na klimat oraz zapewnienie systematycznej i trwałej poprawy stanu środowiska w województwie śląskim oraz zachowanie i przywracanie na jego obszarze terenów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Fundusz, mając na uwadze przypisaną mu misję, określił **cele strategiczne** swojej działalności (dla poszczególnych obszarów priorytetowych) w odniesieniu do celów w obszarach interwencji wg projektu Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego, priorytetów Wspólnej Strategii Działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2025-2028 oraz zapisów ustawy Prawo ochrony środowiska.

Obszar priorytetowy		Cel strategiczny
1	Ochrona wód, adaptacja do zmian klimatu i gospodarka wodna	Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania, poprawa gospodarki wodno-ściekowej oraz adaptacja do zmian klimatu.
2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	Minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania i ograniczenia składowania pozostałych odpadów, wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym.
		Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi.
3	Ochrona atmosfery, transformacja energetyczna i ochrona przed hałasem	Poprawa jakości powietrza, działania na rzecz transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej oraz ograniczanie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.
		Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska.
4	Ochrona przyrody	Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej.
Pozostałe obszary priorytetowe		
1	Edukacja ekologiczna	Podnoszenie świadomości ekologicznej oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju.
2	Zapobieganie poważnym awariom i zagrożeniom środowiska	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków.
		Podniesienie poziomu ochrony przed skutkami zagrożeń naturalnych.
3	Zarządzanie środowiskowe w regionie	Stworzenie warunków najbardziej efektywnego uczestnictwa w realizacji polityki ekologicznej w regionie.
		Systemowe, stałe badania i oceny stanu środowiska.
4	Profilaktyka zdrowotna	Profilaktyka zdrowotna dzieci z obszarów, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska.

Rozwinięciem i uzupełnieniem celów strategicznych Funduszu są **cele operacyjne** (priorytety działalności) oraz **cele szczegółowe** (priorytetowe kierunki dofinansowania) ujmowane w przyjmowanych corocznie Listach przedsięwzięć priorytetowych planowanych do dofinansowania ze środków WFOŚiGW.

Cele strategiczne Funduszu realizowane są z uwzględnieniem **celów horyzontalnych**:

- wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych Polski jako członka Unii Europejskiej;
- dążenie do efektywnego wykorzystania środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną;
- wspomaganie zadań zapisanych w gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych planach i programach ochrony środowiska;
- wdrażanie innowacji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, poprawa efektywności energetycznej i wykorzystania energii z odnawialnych źródeł, wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym, niskoemisyjności gospodarki i społeczeństwa oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy, rozwoju nowych technik i technologii służących racjonalnej gospodarce zasobami naturalnymi, zapobiegania powstawaniu lub ograniczenie emisji do środowiska, przeciwdziałanie marnowaniu żywności;
- promowanie zachowań proekologicznych, edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Realizacja Strategii Funduszu przebiegać będzie w ramach czterech **perspektyw** poprzez:

Perspektywy	Działania:
Finanse	1. Preferowanie zwrotnego systemu finansowania środowiska.
	2. Dążenie do optymalizacji mechanizmów finansowania ochrony środowiska.
	3. Nakierowanie na dalszy rozwój współpracy z NFOŚiGW.
	4. Dążenie do pełnego wykorzystania dostępnych środków na finansowanie ochrony środowiska.
	5. Zapewnienie pełnego pokrycia kosztów działalności Funduszu wpływami z oprocentowania pożyczek i kredytów oraz dotacji na obsługę programów europejskich.
Beneficjenci	1. Podnoszenie standardów obsługi beneficjentów.
	2. Cykliczne badanie satysfakcji beneficjentów.
	3. Rozwój cyfrowej obsługi beneficjentów.
Procesy wewnętrzne	1. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników.
	2. Doskonalenie procedur i dokumentów oraz modyfikacja systemu informatycznego dla usprawnienia obsługi procesów wewnętrznych.
	3. Promocja działalności Funduszu.
	4. Podniesienie standardów obsługi beneficjentów oraz poprawa lokalowych warunków pracy.
Innowacje, wyzwania, rozwój	1. Aktywność Funduszu w obszarze absorpcji środków europejskich.
	2. Poszukiwanie nowych efektywnych form finansowania.

3. PRIORYTETY ŚRODOWISKOWE FUNDUSZU NA LATA 2025-2028

W ostatnim czasie obserwujemy wzrost znaczenia trzech obszarów priorytetowych:

- Ochrona wód, adaptacja do zmian klimatu i gospodarka wodna;
- Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi;
- Zapobieganie poważnym awariom i zagrożeniom środowiska.

Związane jest to przede wszystkim z przyspieszającymi zmianami klimatycznymi, gdzie adaptacja staje się kluczem do podejmowania właściwych działań w przyszłości. Zmieniające się pory roku, ekstremalne zjawiska pogodowe oraz nieprzewidywalne skutki dla ekosystemu wymagają proaktywnego podejścia.

Obserwowane trendy, w tym scenariusze zmian klimatu, w dalszym ciągu pokazują, że mimo iż roczne sumy opadów będą się zwiększać, to nastąpi zmiana ich rozkładu geograficznego. Jednocześnie zaburzona zostanie temporalność zjawisk atmosferycznych, a znacząco zwiększy się sama ich intensywność, w momencie, gdy środowisko nie będzie w stanie przyjąć np. zwiększonej ilości wody w czasie deszczu nawalnego. Ponadto wzrastać będzie temperatura roczna.

Zmiany klimatyczne, coraz częściej występujące susze oraz rosnące zanieczyszczenie wód to wyzwania, które wymuszają podejmowanie zdecydowanych działań. Jednym z najnowszych i najbardziej ambitnych projektów mających na celu zrównoważone zarządzanie zasobami wodnymi w Unii Europejskiej jest inicjatywa Blue Deal (Niebieski Ład). Jej główne założenia koncentrują się na ochronie środowiska i poprawie efektywności gospodarowania wodą.

Przyspieszenie działań na rzecz ochrony zasobów wodnych to zdaniem ekspertów konieczność w obliczu coraz częstszych i poważniejszych susz, powodzi i problemów z dostępem do wody pitnej. Niebieski Ład ma być istotnym elementem dostosowywania się do zmian klimatu.

W zakresie gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi niezwykle istotnym staje się gospodarka obiegu zamkniętego (GOZ). To model produkcji i konsumpcji mający na celu wydłużenie cyklu życia wyrobów i ograniczenie odpadów do minimum. Polega ona na maksymalnym wykorzystaniu produktów poprzez dzielenie się, ponowne użycie, odnawianie i recykling. GOZ akcentuje więc również potrzebę projektowania towarów z myślą o ich późniejszym ponownym wykorzystaniu.

Koncepcja gospodarki obiegu zamkniętego wpisuje się w szerszą ideę zrównoważonego rozwoju. Założeniem jest harmonijne połączenie wzrostu gospodarczego, ochrony środowiska i sprawiedliwości społecznej.

Przywołane trendy znalazły odzwierciedlenie w konstrukcji alokacji środków udzielanego dofinansowania.

3.1. OBSZAR PRIORYTETOWY – OCHRONA WÓD, ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU I GOSPODARKA WODNA

Cel strategiczny - *Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania, poprawa gospodarki wodno-ściekowej oraz adaptacja do zmian klimatu.*

Cele operacyjne (priorytety działalności):

- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych, w tym ochrona wód ujmowanych do celów pitnych;

- Adaptacja do zmian klimatu, przeciwdziałanie suszy oraz skutkom klęsk żywiołowych;
- Likwidacja skutków powodzi;
- Zastosowanie odnawialnych źródeł energii w gospodarce wodnej;
- Zaopatrzenie ludności w wodę.

Tak sformułowany zakres działań zachowuje spójność z założeniami dokumentów strategicznych i programów: Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Polityką Ekologiczną Państwa 2030, projektem Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego, Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, Wspólną Strategią Działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2025-2028.

Cele wskazane w tym obszarze to między innymi: zwiększenie liczby ludności korzystającej z ulepszanego oczyszczania ścieków i zbiorowego systemu zaopatrzenia w wodę.

Fundusz będzie kontynuował wspieranie inwestycji związanych z budową i modernizacją sieci kanalizacji zbiorczych, budową i modernizacją oczyszczalni ścieków komunalnych zapewniających odpowiedni poziom jakości oczyszczania ścieków dla aglomeracji powyżej 2.000 RLM oraz realizacją programów budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, a także budową systemów odprowadzania ścieków dla obszarów poza wyznaczonymi aglomeracjami.

Województwo śląskie przoduje w kraju pod względem ilości ścieków odprowadzanych bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagających oczyszczenia. Przedsiębiorstwa z województwa śląskiego wytwarzają największą ilość w kraju ścieków przemysłowych, zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego.

W związku z powyższym konieczna jest kontynuacja i intensyfikacja działań w zakresie poprawy infrastruktury zbierania i oczyszczania ścieków, w tym budowy i modernizacji oczyszczalni przemysłowych oraz inwestycji związanych z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń odprowadzanych w ściekach, wodach opadowych, roztopowych lub ze źródeł rolniczych, a zwłaszcza substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.

W zakresie zagospodarowania osadów ściekowych, Fundusz wspiera: budowę i modernizację obiektów gospodarki osadowej w zakresie przeróbki osadów ściekowych z oczyszczania ścieków komunalnych. Kompleksowe rozwiązania w tym zakresie powinny uwzględniać odzysk energii i surowców z osadów ściekowych.

Województwo śląskie charakteryzuje się niskimi zasobami wodnymi. Zasoby wód podziemnych stanowią jedynie ok. 5% zasobów krajowych. Wody powierzchniowe są w złym stanie jakościowym (ok. 78% nie spełnia warunku dobrego stanu wód). W regionie jest niewiele naturalnych zbiorników wodnych, natomiast charakterystyczna jest duża ilość zbiorników antropogenicznych.

Wobec powyższego istotne są działania związane z budową i modernizacją systemów zaopatrzenia w wodę, m.in.:

- wymiany odcinków sieci wodociągowych azbestowo-cementowych i ołowianych;
- wymiany zdegradowanych sieci wodociągowych, w których występują znaczne straty wody;
- zaopatrzenia w wodę do celów pitnych w przypadku niewłaściwej jakości wody lub niewystarczającej ilości wody;
- modernizacji, budowy stacji uzdatniania wody, ujęć wody w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw wody pitnej.

Rozwijające się obszary miejskie i postępująca urbanizacja powodują coraz większe zapotrzebowanie na wodę i generowanie coraz większej ilości ścieków. Stąd konieczność inwestycji w poprawę infrastruktury wodno-kanalizacyjnej: budowy, rozbudowy i modernizacji systemów zbierania i oczyszczania ścieków oraz systemów zaopatrzenia w wodę. Polepszenie infrastruktury w tym zakresie wpłynie na efektywność korzystania z zasobów wodnych, lepsze zaopatrzenie ludności w wodę i poprawę ogólnego stanu wód w kraju. Wymierne korzyści będzie można obserwować w jakości wody i jej dostępności, a także poprawie stanu wód podziemnych i powierzchniowych. Dalsze inwestycje i rozwiązania powinny wspierać: optymalizację procesów oczyszczania ścieków, uwzględniających zwiększające się stężenia niektórych substancji problematycznych w ściekach komunalnych (np. substancji farmaceutycznych, mikrozanieczyszczeń, mikroplastiku), technologie odzysku i oczyszczania wody. Wykorzystanie wody opadowej oraz ponowne wykorzystanie wody w procesach produkcyjnych, utrzymaniu obiektów i gospodarstwach domowych pozwoli zachować ją na dłużej w obiegu, co również stanowi cel w obszarze adaptacji do zmian klimatu.

Z uwagi na wysoki poziom urbanizacji województwo śląskie jest szczególnie narażone na skutki zmian klimatu. W adaptacji do zmian klimatu głównym celem jest zminimalizowanie negatywnych skutków zmian klimatycznych oraz zwiększenie odporności na te zmiany. Dlatego istotne jest stosowanie innowacyjnych rozwiązań i rozwój błękitno-zielonej infrastruktury.

Od 2023 roku realizowany jest Program Funduszu związany z rozwojem błękitno-zielonej infrastruktury, propagujący wykorzystanie rozwiązań opartych na przyrodzie: zielone ściany i dachy, likwidacja betonozy, zbiorniki na wody opadowe i roztopowe.

Od 2020 roku realizowany jest Program krajowy „Moja Woda” skierowany do klienta masowego. Program ma na celu ochronę zasobów wody poprzez zwiększenie retencji na terenach posesji przy budynkach jednorodzinnych oraz wykorzystywanie zgromadzonej wody opadowej i roztopowej. Program cieszył się ogromnym zainteresowaniem. W ramach trzech edycji Programu wpłynęło ponad 11 tysięcy wniosków.

W ramach zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi wymiar ekologiczny realizacji Strategii będzie prowadzony przy wykorzystaniu między innymi następujących mierników:

- liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków (RLM);
- przepustowość obiektów/urządzeń poddanych modernizacji (RLM);
- ilość ścieków oczyszczanych (m^3/d);
- ilość sztuk podłączeń kanalizacyjnych/wodociągowych;
- ilość wody do picia przekazana do sieci wodociągowej (m^3/d).

3.2. OBSZAR PRIORYTETOWY – GOSPODARKA ODPADAMI I OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI

Cel strategiczny - *Minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania i ograniczenia składowania pozostałych odpadów, wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym.*

- *Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi.*

Cele operacyjne (priorytety działalności):

- Ograniczanie obciążenia środowiska odpadami;

- Zapewnienie bezpiecznego dla środowiska unieszkodliwiania odpadów;
- Rewitalizacja terenów przemysłowych i zdegradowanych;
- Ochrona gleb użytkowanych rolniczo;
- Działania w zakresie rolnictwa ekologicznego.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach opracował swoje cele strategiczne w zakresie gospodarki odpadami poddając analizie Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego oraz Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów.

Środki Funduszu przeznaczone zostaną w pierwszej kolejności na działania pozwalające na zapobieganie powstawania odpadów, przygotowanie ich do powtórnego użycia, wdrożenie technologii małoodpadowych oraz zadania związane z rozbudową/modernizacją instalacji komunalnych lub instalacji przeznaczonych do przetwarzania odpadów komunalnych, w tym odpadów budowlanych i rozbiórkowych ujętych w Wojewódzkim planie gospodarki odpadami. Na dofinansowanie będą mogły liczyć też zadania usprawniające segregację odpadów na terenie gmin, w tym m.in. tworzenie gminnych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych oraz związane z budową lub modernizacją instalacji do recyklingu odpadów.

Planowane jest również zabezpieczenie środków finansowych na zadania związane z:

- usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- likwidacją „bomb ekologicznych” na terenie województwa;
- zapobieganiem lub usuwaniem skutków zanieczyszczenia środowiska, w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego.

W ramach celu długoterminowego dotyczącego ochrony powierzchni ziemi, który został określony jako przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego, zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi, dofinansowanie Funduszu będzie kierowane na:

- przywracanie terenom zdegradowanym wartości przyrodniczych;
- realizację zadań z zakresu ochrony powierzchni ziemi;
- remediację zdegradowanego terenu poprzez oczyszczanie gleby, ziemi lub wód gruntowych, oraz ograniczenie możliwości rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w glebie, ziemi lub wodach.

W ramach prowadzenia działań w zakresie rolnictwa ekologicznego środki Funduszu wykorzystane zostaną m.in. na ochronę gleb użytkowanych rolniczo poprzez dofinansowanie wapnowania gleb zakwaszonych na skutek zanieczyszczenia środowiska.

Od 2020 roku realizowany jest Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest. Corocznie wpływa kilkadziesiąt wniosków gmin na dofinansowanie przedsięwzięć polegających na demontażu, zbiórce, transporcie i unieszkodliwieniu odpadów zawierających azbest.

W dziedzinie gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi wymiar ekologiczny realizacji celów strategicznych będzie możliwy do określenia za pomocą następujących wskaźników:

- ograniczenie masy składowanych odpadów komunalnych (Mg/a);
- masa odpadów niebezpiecznych poddanych odzyskowi lub unieszkodliwieniu (Mg/a);
- masa unieszkodliwionych lub prawidłowo zabezpieczonych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (Mg/a);
- powierzchnia zrehabilitowanych obszarów zdegradowanych (ha/a);
- powierzchnia gruntów użytkowanych rolniczo poddana wapnowaniu (ha/a).

3.3. OBSZAR PRIORYTETOWY – OCHRONA ATMOSFERY, TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA I OCHRONA PRZED HAŁASEM

Cel strategiczny - *Poprawa jakości powietrza, działania na rzecz transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej oraz ograniczanie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł.*

- *Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska.*

Cele operacyjne (priorytety działalności):

- Zmniejszenie emisji pyłowo-gazowej, w tym tzw. „niskiej emisji”, działania na rzecz transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, zwiększenie efektywności energetycznej wytwarzania, przesyłu lub użytkowania energii;
- Wspieranie odnawialnych lub alternatywnych źródeł energii;
- Ograniczenie negatywnego wpływu hałasu na mieszkańców i środowisko.

Zagadnienia ochrony atmosfery są uwzględnione w dokumentach, planach, programach, które stanowią podstawę do wyznaczenia kierunków podejmowanych działań na poziomie wojewódzkim. W związku z powyższym Strategia WFOŚiGW w Katowicach na lata 2025-2028, uwzględnia trendy działań określonych w następujących dokumentach z poziomu krajowego i wojewódzkiego:

- Zaktualizowany Krajowy Program Ochrony Powietrza do 2025 roku (z perspektywą do 2030 roku oraz do 2040 roku);
- Polityka energetyczna Polski do 2040 roku;
- Projekt Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego;
- Prognoza oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska województwa śląskiego;
- Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego;
- Projekt Polityki gospodarki niskoemisyjnej dla województwa śląskiego, Regionalna polityka energetyczna do roku 2030;
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”;
- Wspólna Strategia Działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2025-2028.

Nadrzędnym celem, nie tylko dla Polski ale i dla całej UE, jest obecnie wdrożenie gospodarki niskoemisyjnej, polegającej na ograniczeniu wykorzystania surowców kopalnych, zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł pozyskiwania energii i ciepła, efektywności energetycznej oraz wykorzystania paliw alternatywnych. W konsekwencji będzie to miało pozytywne przełożenie na ograniczenie ilości emisji szkodliwych substancji emitowanych do środowiska, jak również poprawę jakości powietrza.

W tym zakresie cele klimatyczno-energetyczne określone w „Krajowym Planie na rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030” są sformułowane następująco:

1. Ograniczenie emisji CO₂ w sektorach non-ETS o 7% do 2030 roku (w stosunku do 2005 r.).
2. Udział energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych w finalnym zużyciu energii brutto w 2030 r. ma wynieść 21-23%.
3. Udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w transporcie w 2030 roku ma wynieść 14%.
4. Roczny wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w ciepłownictwie i chłodnictwie ma wynieść 1,1 pkt. procentowego średniorocznie.

5. Wzrost efektywności energetycznej o 23% do 2030 roku (w stosunku do prognoz zużycia energii pierwotnej z 2007 r.).

W realizacji powyższych celów istotny element stanowi system funduszy ochrony środowiska. W tym obszarze finansowane będą przedsięwzięcia mające pomóc w transformacji i modernizacji sektora elektroenergetycznego oraz ciepłowniczego w Polsce. Finansowanie obejmie m.in. modernizację źródeł energii, rozwój efektywnych systemów ciepłowniczych głównie poprzez zwiększenie wykorzystania ciepła z OZE oraz rozwój źródeł kogeneracyjnych. W obszarze tym znajdą się również przedsięwzięcia obejmujące rozwój transportu niskoemisyjnego, w tym elektromobilność. Prowadzone będą także działania stymulujące oszczędność końcowego wykorzystania energii.

Województwo śląskie zgodnie z Programem ochrony powietrza dla województwa śląskiego podzielone jest na 5 stref:

- aglomeracja górnośląska;
- aglomeracja rybnicko-jastrzębska;
- miasto Bielsko-Biała;
- miasto Częstochowa;
- strefa śląska.

W latach 2019 i 2020 cztery strefy zaliczono do klasy C (poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom dopuszczalny/docelowy) w przypadku pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz cztery strefy w fazie II do klasy C1 (poziom dopuszczalny II faza) w przypadku pyłu PM_{2,5}. Zmiany nastąpiły w klasyfikacji stref dla PM_{2,5} faza I i ozonu: cztery strefy w I fazie dla PM_{2,5} zostały zaliczone do klasy A (poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu dopuszczalnego/docelowego), jedna w strefie śląskiej do klasy C, a także zmniejszyła się o 2 liczba stref dla ozonu, o aglomerację górnośląską i strefę śląską (z klasy C na klasę A). W 2021 roku zakwalifikowano: wszystkie strefy do klasy C w odniesieniu do PM₁₀, wszystkie strefy w fazie II do klasy C1 i trzy strefy w fazie I do klasy C w odniesieniu do PM_{2,5}. W porównaniu do 2021 roku, w 2022 roku zmiana nastąpiła w strefie miasto Bielsko-Biała z klasy C na A w przypadku pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz w strefach aglomeracja górnośląska, miasto Bielsko-Biała i strefa śląska z klasy C na A w przypadku PM_{2,5}, tym samym zaliczając wszystkie strefy w fazie I do klasy A.

W 2023 roku po raz kolejny na wszystkich stanowiskach pomiarowych nie został przekroczony średnioroczny poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM₁₀, tak jak w latach 2020-2022, natomiast po raz pierwszy w historii pomiarów na wszystkich stanowiskach nie został przekroczony średniodobowy poziom dopuszczalny, dzięki czemu wszystkie strefy zostały zaliczone do klasy A. W odniesieniu do pyłu zawieszonego PM_{2,5} był to także pierwszy rok w historii pomiarów, w którym na wszystkich stanowiskach wartości stężeń rocznych nie przekroczyły poziomu dopuszczalnego w fazie II i wszystkie strefy zostały zakwalifikowane do klasy A1.

W każdym analizowanym roku średnioroczne stężenia benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ na wszystkich stanowiskach pomiarowych przekroczyły poziom docelowy, w związku z czym wszystkie strefy zostały zakwalifikowane do klasy C.

Na stacji komunikacyjnej w Katowicach, która obejmuje przebiegającą przez miasto autostradę A4, w całym analizowanym okresie notowane są przekroczenia średnioroczного poziomu dopuszczalnego dwutlenku azotu, związane z oddziaływaniem transportu drogowego, w wyniku czego strefa aglomeracja górnośląska corocznie znajduje się w klasie C. Dla pozostałych zanieczyszczeń tj. dwutlenku siarki, tlenku węgla, benzenu, ołowiu, arsenu, kadmu oraz niklu w pyłe zawieszonym

PM10, odpowiednio poziomy dopuszczalne i docelowe na terenie wszystkich stref województwa śląskiego w okresie 2019-2023 zostały dotrzymane, a strefy zaliczone do klasy A.

Zgodnie z projektem Programu ochrony środowiska dla województwa śląskiego w obszarze interwencji ochrony klimatu i jakości powietrza podstawowym celem jest poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu. Cel ten zostanie zrealizowany poprzez:

- zmniejszenie liczby stref, które otrzymały klasę C ze względu na przekroczenia PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu;
- zmniejszenie zużycia energii elektrycznej w przemyśle, transporcie, rolnictwie i gospodarstwach domowych;
- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych;
- zwiększenie procentowego udziału energii odnawialnej w ogólnej produkcji energii elektrycznej.

W związku z powyższym konieczna jest kontynuacja i intensyfikacja działań mających na celu poprawę jakości powietrza, zwłaszcza w zakresie zmniejszenia emisji pyłu zawieszanego (w tym PM2,5 i PM10) i benzo(a)pirenu oraz w zakresie zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych, przede wszystkim dwutlenku węgla.

W ramach zmniejszania emisji zanieczyszczeń do atmosfery Fundusz przewiduje wspieranie realizacji następujących grup przedsięwzięć:

- wdrażanie projektów nowoczesnych, efektywnych i przyjaznych środowisku układów technologicznych oraz systemów wytwarzania, przesyłu lub użytkowania energii;
- budowa i modernizacja systemów redukcji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych;
- wdrażanie obszarowych programów ograniczenia emisji pyłowo-gazowych;
- instalacje do produkcji paliw niskoemisyjnych lub biopaliw;
- wymiana autobusów komunikacji miejskiej na autobusy zeroemisyjne (zgodnie z ustawą z dnia 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych) oraz pojazdów używanych jako pojazdy uprzywilejowane lub pojazdów służących przeprowadzaniu kontroli bezpieczeństwa, z wprowadzeniem do eksploatacji pojazdów z napędem hybrydowym lub elektrycznym;
- budowa infrastruktury ładowania drogowego transportu samochodowego;
- zakup samochodów elektrycznych.

Województwo śląskie plasuje się w ścisłej krajowej czołówce jeśli chodzi o zużycie energii przez wszystkie sektory gospodarki, przy czym zdecydowana większość tej energii powstaje w wyniku spalania najmniej „proekologicznego” nośnika energii - węgla kamiennego.

W związku z tym działania w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej wytwarzania, przesyłu i użytkowania energii to jeden z najważniejszych elementów mających na celu ochronę atmosfery oraz realizację założeń zrównoważonej polityki energetycznej w województwie.

W zakresie poprawy efektywności energetycznej oraz transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej Fundusz będzie wspierał następujące grupy działań:

- termoizolacja budynków w zakresie wynikającym z audytu energetycznego;
- budowa lub zmiana systemu ogrzewania na bardziej efektywny ekologicznie i energetycznie;
- budowa, wymiana lub modernizacja sieci ciepłych;

- modernizacja oświetlenia ulicznego / drogowego poprzez zastosowanie energooszczędnych źródeł światła;
- zastosowanie innych, technologicznie, ekologicznie i ekonomicznie uzasadnionych rozwiązań, zmniejszających zużycie energii elektrycznej lub ciepłej oraz działania na rzecz transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej.

W zakresie odnawialnych źródeł energii potencjał województwa śląskiego wynika z warunków geograficznych i klimatycznych. W przypadku energii słonecznej uwzględnia się stopień nasłonecznienia, który na obszarze województwa śląskiego jest na przeciętnym poziomie w porównaniu z innymi województwami.

Przeciętne są także w województwie śląskim warunki do wykorzystywania energii geotermalnej wiatrowej i wodnej. Na większości powierzchni województwa śląskiego panują mało korzystne warunki wiatrowe.

W związku z powyższym w zakresie odnawialnych źródeł energii w województwie śląskim uzasadnienie mają inwestycje oparte na: biomasie/biogazie (pochodzącej ze składowisk odpadów, oczyszczalni ścieków oraz rolnictwa) i energii słonecznej. Lokalnie możliwe jest również wykorzystanie energii wodnej, geotermalnej oraz wiatrowej.

W zakresie alternatywnych źródeł energii w dalszym ciągu duży potencjał w województwie śląskim posiada energetyczne wykorzystanie metanu z kopalń węgla kamiennego.

Efektywne wykorzystanie odnawialnych i alternatywnych źródeł energii jest istotne z punktu widzenia poprawy jakości środowiska naturalnego, ochrony zasobów paliw kopalnych oraz wzrostu bezpieczeństwa energetycznego regionu.

W związku z tym nadal na szczególnie preferencyjnych warunkach wspierane przez Fundusz będą działania polegające na wdrażaniu projektów z zastosowaniem odnawialnych i alternatywnych źródeł energii, obejmujących swoim zakresem: instalacje solarne i fotowoltaiczne, pompy ciepła, źródła energii odnawialnych produkujących energię elektryczną i ciepłą w skojarzeniu, instalacje do produkcji biogazu, kotły opalane biomasą oraz instalacje geotermalne.

Poza inwestycjami z zastosowaniem urządzeń wykorzystujących odnawialne i alternatywne źródła energii, wsparcie będą mogły uzyskać także instalacje do produkcji biopaliw, a także niskoemisyjnych paliw konwencjonalnych.

Dodatkowo w ramach zadań związanych z ochroną atmosfery i transformacją energetyczną kontynuowane będą działania związane z realizacją Programu „Czyste Powietrze” oraz „Ciepłe Mieszkanie”, w ramach którego osoby fizyczne mogą realizować zadania polegające na termomodernizacji budynków jednorodzinnych.

Znaczącym problemem dla środowiska, zidentyfikowanym w województwie śląskim, są przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. Wiąże się to z rozbudowaną siecią infrastrukturalną województwa, licznymi drogami szybkiego ruchu w związku z tym, do głównych problemów środowiskowych należy zaliczyć również uciążliwość hałasu komunikacyjnego.

W obszarze transportu wdrożone będą działania mające na celu ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne w miastach oraz poza ich obszarami.

Przewiduje się wdrażanie projektów, które będą zawierać elementy redukujące / minimalizujące oddziaływanie hałasu. Projekty będą realizowane według najlepszej środowiskowo opcji, ze szczególnym uwzględnieniem jak najmniejszego wpływu na klimat akustyczny.

W ramach ograniczenia negatywnego wpływu hałasu na mieszkańców i środowisko Fundusz przewiduje wspieranie realizacji działań zmierzających do zmniejszenia uciążliwości hałasu drogowego.

Fundusz będzie stosował następujące mierniki osiągnięcia założonych celów w zakresie ochrony atmosfery:

- szacowany spadek emisji pyłu, benzo(a)pirenu (b-a-p), dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO_x), dwutlenku węgla (CO₂) oraz tlenku węgla (CO);
- dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych.

3.4. OBSZAR PRIORYTETOWY – OCHRONA PRZYRODY

Cel strategiczny - *Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej.*

Cele operacyjne (priorytety działalności):

- Rozwój systemu obszarów chronionych w województwie śląskim i ochrona obszarów i obiektów cennych przyrodniczo;
- Ochrona i działania na rzecz zachowania bioróżnorodności, w tym działania na rzecz ochrony roślin lub zwierząt zagrożonych, w ich naturalnych siedliskach;
- Zapobieganie występowaniu zagrożeń w lasach;
- Naprawianie szkód w środowisku przyrodniczym;
- Zadrzewienia i zakrzewienia.

W ramach tego obszaru Fundusz będzie dofinansowywał działania związane z realizacją celów ochrony oraz zachowaniem przedmiotów ochrony obowiązujących w rezerwach przyrody, parkach krajobrazowych, obszarach chronionego krajobrazu, użytkach ekologicznych, stanowiskach dokumentacyjnych, zespołach przyrodniczo-krajobrazowych, w tym wdrażanie planów ochrony dla rezerwatów i parków krajobrazowych.

Fundusz przeznaczał będzie również środki na ochronę parków wpisanych do rejestru zabytków i parków o charakterze regionalnym, ochronę pomników przyrody, ochronę obiektów przyrody nieożywionej, rozwój ogrodów botanicznych, a także działania na rzecz utrzymania i poprawy właściwego stanu ochrony populacji gatunków roślin i zwierząt oraz siedlisk, dla których ochrony wyznaczono specjalne obszary ochrony ptaków Natura 2000 oraz obszary specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000.

Środki Funduszu wykorzystane zostaną również na ochronę i rehabilitację zagrożonych rodzimych gatunków zwierząt lub roślin, rehabilitację zwierząt dziko żyjących, w ośrodkach rehabilitacyjnych oraz ochronę cennych przyrodniczo biotopów o dużej bioróżnorodności, w szczególności torfowisk, muraw kserotermicznych i zarośli śródpolnych, a także na zachowanie i wzbogacenie różnorodności biologicznej na obszarach chronionych na mocy ustawy o ochronie przyrody.

Fundusz przeznaczy również środki na zapobieganie masowym zagrożeniom zdrowotności drzewostanów, ochronę przeciwpożarową w lasach oraz naprawianie szkód w środowisku przyrodniczym spowodowanych nadzwyczajnymi zagrożeniami: wichurami, pożarami, gradobiciem, powodzią i okiścią, a także na eliminację stanowisk obcych gatunków inwazyjnych, zagrażających zdrowiu.

Fundusz również będzie dofinansowywał zakładanie mini ogrodów botanicznych, mini arboretów, przy placówkach w których prowadzona jest edukacja ekologiczna. W ramach tworzenia nowych miejsc

zieleni publicznej, Fundusz prowadzi konkurs „Zielona przestrzeń” skierowany do jednostek samorządu terytorialnego.

Tak sformułowany zakres działań zgodny jest z założeniami: „Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego” - projekt, „Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030”, Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, oraz „Unijnej strategii ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2030 roku”.

W dziedzinie różnorodności biologicznej wymiar ekologiczny realizacji Strategii będzie prowadzony przy wykorzystaniu między innymi następujących mierników:

- utrzymanie prawidłowego stanu liczebnego gatunków (szt./rok);
- powierzchnia obszarów, na których przywrócono lub zapewniono ochronę właściwego stanu ekosystemów (ha/rok);
- rehabilitacja zwierząt dziko żyjących (szt./rok).

3.5. OBSZAR PRIORYTETOWY – EDUKACJA EKOLOGICZNA

Cel strategiczny - *Podnoszenie świadomości ekologicznej oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju.*

Cele operacyjne (priorytety działalności):

- Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży;
- Wspomaganie edukacji ekologicznej prowadzonej w wyższych szkołach województwa śląskiego;
- Edukacja ludzi dorosłych;
- Propagowanie działań proekologicznych, podnoszenie powszechnej świadomości ekologicznej;
- Udostępnianie społeczeństwu informacji o ochronie środowiska.

Fundusz będzie traktował ten priorytet jako instrument wspierający i wspomagający realizację przedsięwzięć w ramach innych priorytetów m.in. z zakresu różnorodności biologicznej, ochrony wód, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, ochrony atmosfery i ochrony przed hałasem.

W ramach tego działania Fundusz będzie dofinansowywał różne formy aktywności mające na celu podniesienie świadomości ekologicznej na temat godzenia rozwoju infrastrukturalnego z przestrzeganiem zasad ochrony przyrody i respektowania założeń programu Natura 2000 w województwie śląskim.

Tak sformułowany zakres działań zgodny jest z założeniami „Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030”, Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” oraz Polityką energetyczną Polski do 2030 roku.

W dziedzinie edukacji ekologicznej wymiar ekologiczny realizacji Strategii będzie prowadzony przy wykorzystaniu między innymi następujących mierników:

- liczba kampanii, programów, akcji edukacyjnych (szt./rok);
- liczba uczestników kampanii, programów, akcji edukacyjnych, seminariów, sympozjów, konferencji (os/rok);
- liczba uczestników warsztatów ekologicznych (os/rok);
- liczba dofinansowanych kolumn, audycji radiowych, programów telewizyjnych (szt./rok);
- liczbę utworzonych i wyposażonych pracowni pod chmurką (szt./rok);
- liczbę utworzonych i wyposażonych zielonych pracowni (szt./rok).

3.6. OBSZAR PRIORYTETOWY – ZAPOBIEGANIE POWAŻNYM AWARIOM I ZAGROŻENIOM ŚRODOWISKA

- Cel strategiczny** - *Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków.*
- *Podniesienie poziomu ochrony przed skutkami zagrożeń naturalnych.*

Cele operacyjne (priorytety działalności):

- Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii;
- Likwidacja skutków zagrożeń środowiska, w tym poważnych awarii.

Poważne awarie, które z definicji oznaczają zdarzenie, w szczególności emisje, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występują jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstanie takiego zagrożenia z opóźnieniem, stanowią poważny problem w skali wysoce uprzemysłowionego i zurbanizowanego województwa, do jakich zalicza się województwo śląskie. Z uwagi na potencjalne skutki występowania poważnych awarii Fundusz, działając zgodnie z wytycznymi ustawy Prawo ochrony środowiska, w ramach realizacji celu strategicznego i celów operacyjnych będzie dofinansowywał zadania związane z doposażeniem w sprzęt i wyposażenie jednostek Państwowej Straży Pożarnej oraz Ochotniczej Straży Pożarnej.

Doposażenie lokalnych służb ratowniczych w sprzęt, pojazdy i urządzenia niezbędne do zapobiegania i likwidacji skutków katastrof naturalnych, ekstremalnych zjawisk atmosferycznych warunkuje sprawne działanie w czasie zagrożeń oraz wzmacnia system ochrony środowiska i ludności w obszarze przeciwdziałania skutkom zmian klimatu, nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska i ich skutkom.

Od 2018 roku realizowany jest Ogólnopolski program finansowania służb ratowniczych. W ramach programu finansowany jest zakup samochodów ratowniczo-gaśniczych oraz specjalistycznego sprzętu pływającego. Corocznie do Funduszu wpływa kilkaset wniosków jednostek ochotniczych straży pożarnych w ramach programów krajowych i statutowych Funduszu na doposażenie służb ratowniczych.

W zakresie tego obszaru wymiar ekologiczny realizacji celów strategicznych będzie możliwy do określenia za pomocą następujących wskaźników:

- samochody pożarnicze (szt./a);
- sprzęt i wyposażenie (szt./a);
- środki chemiczne (Mg/a);
- liczba osób objętych ochroną.

Wsparcie Funduszu skierowane będzie również na działania podejmowane przez zakłady o zwiększonym oraz dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, mające na celu minimalizację ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

3.7. OBSZAR PRIORYTETOWY – ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKOWE W REGIONIE

- Cel strategiczny** - *Stworzenie warunków najbardziej efektywnego uczestnictwa w realizacji polityki ekologicznej w regionie.*
- *Systemowe, stałe badania i oceny stanu środowiska.*

Cele operacyjne (priorytety działalności):

- Tworzenie zintegrowanego systemu zarządzania środowiskowego w województwie;

- Opracowanie strategii i programów wdrożeniowych w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- Opracowanie strategii ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
- Opinie naukowe, opracowania i ekspertyzy;
- Wspieranie regionalnej sieci Państwowego Monitoringu Środowiska;
- Stworzenie systemu upowszechniania i udostępniania informacji o stanie środowiska;
- Wspomaganie systemu wnoszenia i kontroli opłat za korzystanie ze środowiska.

Fundusz traktuje ten priorytet jako instrument wspierający i wspomagający realizację nowoczesnych rozwiązań i innowacji działań z zakresu ochrony zasobów wodnych, gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi, ochrony atmosfery, ochrony przyrody i krajobrazu, zapobiegania poważnym awariom, profilaktyki zdrowotnej.

Tak sformułowany zakres działań zgodny jest z kierunkami wskazanymi w Polityce Ekologicznej Państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.

Z racji tego, że część opłat za korzystanie ze środowiska stanowi źródło przychodów Funduszu, w jego interesie jest wspomaganie istniejącego systemu kontroli opłat w województwie śląskim polegające na zakupie sprzętu i oprogramowania koniecznego do jego działania.

W dziedzinie zarządzania środowiskowego w regionie (cel strategiczny: Stworzenie warunków najbardziej efektywnego uczestnictwa w realizacji polityki ekologicznej w regionie) wymiar ekologiczny realizacji Strategii będzie prowadzony przy wykorzystaniu między innymi następujących mierników:

- liczba gmin, powiatów, w których zrealizowano programy ochrony i kształtowania środowiska (szt./rok);
- liczba opinii naukowych, opracowań i ekspertyz (szt./rok).

W zakresie wspomaganie systemu wnoszenia i kontroli opłat za korzystanie ze środowiska wymiar ekologiczny będzie możliwy do określenia za pomocą wskaźnika: liczba wspartych zadań (szt./rok).

3.8. OBSZAR PRIORYTETOWY – PROFILAKTYKA ZDROWOTNA

Cel strategiczny - *Profilaktyka zdrowotna dzieci z obszarów, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska.*

Cele operacyjne (priorytety działalności):

- Profilaktyka specjalistyczna;
- Działania ogólnoprofilaktyczne.

Fundusz będzie wspierał profilaktykę zdrowotną dzieci zamieszkałych na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska, tak sformułowany zakres działań zgodny jest z art. 400a ust. 1 pkt 31 ustawy Prawo ochrony środowiska.

Dofinansowanie profilaktyki zdrowotnej dzieci wynika również z zapotrzebowania i tradycji „zielonych szkół” na terenie województwa śląskiego.

W dziedzinie profilaktyki zdrowotnej wymiar ekologiczny realizacji Strategii będzie prowadzony przy wykorzystaniu między innymi następujących mierników:

- liczba uczestników biorących udział w wyjazdach na tzw. „zielone szkoły”, kolonie letnie (os/rok);
- liczba uczestników profilaktyki specjalistycznej (os/rok).

4. PERSPEKTYWY REALIZACJI MISJI I PRIORYTETÓW STRATEGII

Realizacja misji i priorytetów Strategii następować będzie w wyniku realizacji działań w ramach czterech perspektyw, tj.: perspektywy finansów, beneficjentów, procesów wewnętrznych oraz innowacji, wyzwań i rozwoju.

4.1. PERSPEKTYWA - FINANSE

Perspektywa finansowa Strategii dotyczy finansowania przez Fundusz zadań na rzecz środowiska. Fundusz będzie dofinansowywał przedsięwzięcia na rzecz zrównoważonego rozwoju regionu stosując następujące instrumenty finansowe:

- pożyczki;
- dotacje;
- umorzenia części wykorzystanej pożyczki.

Ustawowe zmiany, istotne zmniejszenie statutowych przychodów Funduszu jakie nastąpiło począwszy od 2019 roku, nadal stanowią wyzwanie dla planowanej konstrukcji perspektywy finansowej Strategii. Zasadniczym celem jest zapewnienie potrzeb finansowych ochrony środowiska.

Działanie 1 – preferowanie zwrotnego systemu finansowania środowiska

Fundusz będzie preferował zwrotny system finansowania ochrony środowiska. Podstawową formą pomocy finansowej, udzielanej przez Fundusz, będą pożyczki udzielane na preferencyjnych warunkach. Jednym z kluczowych zagadnień działalności statutowej Funduszu jest określenie optymalnego poziomu preferencji udzielanego dofinansowania, niezbędnego do stymulacji decyzji beneficjentów. Projekcje finansowe Strategii przewidują ograniczone zwiększenie udziału finansowania zwrotnego w stosunku do wskaźników ukształtowanych w latach poprzednich.

Działanie 2 – dążenie do optymalizacji mechanizmów finansowania ochrony środowiska

Uzyskanie możliwie największego zaspokojenia potrzeb środowiskowych wymaga maksymalizacji strumienia finansowania oraz jego właściwego, optymalnego ukierunkowania. Stosowane formy finansowania i kryteria wyboru finansowanych przedsięwzięć powinny umożliwiać uzyskanie jak największych efektów ekologicznych, między innymi poprzez uwzględnienie efektywności finansowej. W tym zakresie Fundusz będzie doskonalił stosowane mechanizmy oraz wprowadzi nowe.

Działanie 3 – nakierowanie na dalszy rozwój współpracy z NFOŚiGW

Ze względu na rosnące zapotrzebowanie na środki finansowe beneficjentów oraz ograniczone możliwości finansowe Funduszu, zakłada się pozyskanie dodatkowych środków. Fundusz będzie aktywnie uczestniczył w realizacji programów priorytetowych NFOŚiGW, pozwalających uzupełnić montaż finansowy zadań dofinansowanych przez Fundusz o dodatkowe środki.

Chcąc wykorzystać ten atut i zrealizować cel jakim jest zaspokojenie zapotrzebowania na środki finansowe przeznaczane na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Fundusz widzi konieczność i będzie dążył do zwiększenia atrakcyjności tej formy dofinansowania, poprzez dostosowanie warunków jej przyznawania do potrzeb potencjalnych beneficjentów.

W ramach Strategii przewidujemy także pozyskanie dodatkowych przychodów, odpowiadających udziałowi kosztów wdrożenia programów priorytetowych NFOŚiGW w kosztach działalności Funduszu.

W celu zwiększenia efektywności współpracy z NFOŚiGW, Fundusz aktywnie włączy się w realizację Wspólnej Strategii Działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2025-2028.

Działanie 4 – dążenie do pełnego wykorzystania dostępnych środków na finansowanie ochrony środowiska

Fundusz będzie czynił starania mające na celu maksymalne wykorzystanie dostępnych środków na finansowanie ochrony środowiska, aby w jak największym stopniu wspierać inwestycje realizowane w naszym regionie. W szczególności poszerzy katalog mechanizmów planowania finansowego umożliwiających zwiększenie wartości oferty finansowania. Istotnym elementem, pozwalającym uzyskać optymalne wykorzystanie dostępnych aktywów dla realizacji ustawowego celu działalności Funduszu w okresie objętym Strategią jest planowane zwiększenie stopnia wykorzystania zrealizowanych przychodów na finansowanie dotacyjne. Poza dostosowaniem struktury posiadanych aktywów do zmniejszonego poziomu wpływów statutowych pozwoli to na dodatkowe zasilenie poziomu dofinansowania udzielanego ze środków własnych Funduszu. W efekcie zaplanowanych działań przewidujemy zmniejszenie stanu wolnych środków, których obecny poziom oceniamy jako zbyt wysoki.

Działanie 5 – zapewnienie pełnego pokrycia kosztów działalności Funduszu wpływami z oprocentowania pożyczek i kredytów oraz dotacji na obsługę programów europejskich

Fundusz założył, że koszty działalności organów i biura będą miały w całym okresie obowiązywania Strategii, pełne pokrycie z wpływów finansowych, przychodów z umów pokrycia kosztów obsługi zadań związanych z realizacją programów wdrażanych wspólnie z NFOŚiGW oraz dotacji na obsługę programów europejskich.

4.2. PERSPEKTYWA - BENEFICJENCI

Fundusz, jako jednostka sektora finansów publicznych odgrywająca kluczową rolę w realizacji polityki ekologicznej w regionie, gwarantować musi wysokie standardy otwartości, przejrzystości i jakości w swojej działalności, budując zaufanie beneficjentów i innych stron z otoczenia zewnętrznego. Otwartość na potrzeby partnerów, dialog, konsultacje i bieżąca współpraca w procesach przygotowania wniosków o dofinansowanie oraz realizacji przedsięwzięć, reagowanie na oczekiwania beneficjentów, stanowią podstawę wdrażania misji i celów Funduszu.

Działanie 1 – podnoszenie standardów obsługi beneficjentów

Relacje z beneficjentami realizowane będą w ramach polityki komunikacyjnej Funduszu, która zakłada prowadzenie otwartego dialogu ze społeczeństwem, szczególnie z beneficjentami wsparcia finansowego. Służą temu przede wszystkim organizowane cyklicznie spotkania konsultacyjne z przedstawicielami jednostek administracji rządowej i samorządowej, samorządu gospodarczego, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i innych podmiotów, dotyczące między innymi zasad, form, obszarów i warunków udzielania dofinansowania oraz prezentacji efektów działalności Funduszu.

Podstawową formą promocji Funduszu jest strona internetowa (www.wfosigw.katowice.pl), będącą najczęstszym źródłem informacji o działalności Funduszu. Na stronie znaleźć można informacje o:

- strukturze organizacyjnej, polityce jakości, środowiskowej i antykorupcyjnej, przyznanych certyfikatach;

- podstawowych dokumentach związanych z funkcjonowaniem Funduszu (Plan działalności, sprawozdania, dokumenty operacyjne);
- zasadach wspierania zadań proekologicznych;
- wzorach i wykazach dokumentów wymaganych w procedurach udzielania dofinansowania;
- bieżącej działalności organów Funduszu;
- przedsięwzięciach dofinansowanych przez Fundusz;
- organizowanych przez Fundusz akcjach i projektach ekologicznych.

Fundusz prowadzi politykę informacyjną także poprzez:

- Biuletyn Informacji Publicznej (<https://jbip.wfosigw.katowice.pl/>);
- publikację materiałów (broszury, ulotki, foldery) informujących o działalności Funduszu;
- współpracę z mediami, cyklicznie organizowane konferencje prasowe i briefingi dla dziennikarzy, udział w programach radiowych i telewizyjnych, wypowiedzi i artykuły w mediach;
- kolumny, portale i audycje ekologiczne publikowane w ramach konkursu „Cykliczne upowszechnianie przez media zasady zrównoważonego rozwoju i informacji dotyczących źródeł i systemów finansowania ochrony środowiska”;
- wykorzystywanie portali społecznościowych: Facebook, X oraz LinkedIn do informowania o bieżących wydarzeniach związanych z działalnością Funduszu;
- udział przedstawicieli Funduszu w seminariach, konferencjach, spotkaniach roboczych, targach i wystawach ekologicznych;
- udzielanie oczekiwanych informacji dla stron zainteresowanych;
- bieżącą pomoc i doradztwo dla beneficjentów i potencjalnych beneficjentów;
- publikowanie sprawozdania z działalności, w tym o uzyskanych efektach ekologicznych w Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym.

Działanie 2 – cykliczne badanie satysfakcji beneficjentów

Badanie satysfakcji beneficjentów przebiegać będzie zgodnie z odpowiednią procedurą Zintegrowanego Systemu Zarządzania spełniającą wymagania normy ISO 9001. Ankiety przesyłane będą podobnie jak w latach ubiegłych do grupy losowo wybranych beneficjentów, a wyniki badania, po ich opracowaniu, analizowane przez Zarząd Funduszu.

Działanie 3 – rozwój cyfrowej obsługi beneficjentów

Cyfrowa obsługa beneficjentów realizowana będzie poprzez wykorzystanie i rozbudowanie funkcji Zintegrowanego Systemu Informatycznego, służącego do obsługi działalności statutowej Funduszu.

Podstawowym narzędziem komunikacji z beneficjentem jest portal internetowy, umożliwiający uzyskanie informacji na temat stanu realizacji złożonych wniosków i zawartych umów oraz ich realizacji. Portal będzie w dalszym ciągu doskonalony i dostosowywany do potrzeb beneficjentów. Docelowo Fundusz dąży do całkowitego zelektronizowania procesu składania wniosków.

Do obsługi korespondencji wykorzystywana jest platforma ePUAP oraz usługa eDoręczenia.

4.3. PERSPEKTYWA - PROCESY WEWNĘTRZNE

Realizacja zadań Funduszu odbywać się będzie poprzez wykorzystanie potencjału instytucjonalnego (zasoby kapitałowe, kadrowe, materialne i organizacyjne), w oparciu o dokumenty zewnętrzne i wewnętrzne regulujące funkcjonowanie Funduszu, pozwalające na wykonywanie przypisanej

Funduszowi roli w systemie finansowania ochrony środowiska i wspomaganie realizacji polityki ekologicznej w regionie.

Podstawowymi dokumentami regulującymi funkcjonowanie Funduszu są:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie trybu działania organów wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Strukturę organizacyjną Funduszu określa Regulamin Organizacyjny Biura WFOŚiGW w Katowicach, który reguluje organizację Biura i zakres kompetencyjny poszczególnych komórek organizacyjnych. Określając strukturę organizacyjną Biura Funduszu kierowano się zasadą podziału zadań, która jest przejrzysta dla beneficjentów ubiegających się o pomoc finansową.

Dokumentami, na podstawie których Fundusz dofinansowuje zadania są:

- Lista przedsięwzięć priorytetowych planowanych do dofinansowania;
- Kryteria wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków Funduszu;
- Zasady udzielania dofinansowania ze środków WFOŚiGW w Katowicach;
- Plan działalności / Plan finansowy.

Rozwinięciem i uszczegółowieniem Zasad udzielania dofinansowania ze środków WFOŚiGW w Katowicach są regulaminy, dotyczące wybranych kierunków listy przedsięwzięć priorytetowych.

Wszystkie procesy wewnętrzne realizowane w Funduszu przebiegają w ramach wdrożonego i stale doskonalonego Zintegrowanego Systemu Zarządzania Jakością i Środowiskowego (ZSZ).

W obszarze wewnątrzorganizacyjnym Strategia Funduszu zakłada podejmowanie poniższych **działań**:

Działanie 1 – podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników

Fundusz dysponując doświadczoną kadrą pracowniczą we wszystkich dziedzinach zarówno ochrony środowiska jak i organizacji i zarządzania, stale podejmuje działania zmierzające do podnoszenia kompetencji pracowników, ich motywacji i kształtowania właściwych wzorców zachowań. Odpowiadając na potrzeby zarówno indywidualne jak i zespołowe, Fundusz realizuje politykę szkoleniową. Wydatkowane corocznie na ten cel kwoty potwierdzają dbałość Funduszu o utrzymanie kadry o wysokich kompetencjach oraz pozyskiwanie nowych, kompetentnych pracowników. Obowiązujące w Funduszu procedury gwarantować będą funkcjonowanie programu rozwoju kadr, umożliwiając indywidualne ścieżki kariery oraz oferując elastyczny system płac.

Działanie 2 – doskonalenie procedur i dokumentów oraz modyfikacja systemu informatycznego dla usprawnienia obsługi procesów wewnętrznych

Doskonalenie procedur i dokumentów wewnętrznych przebiegać będzie w ramach funkcjonującego w Funduszu Zintegrowanego Systemu Zarządzania Jakością i Środowiskowego (ZSZ), według wymagań międzynarodowych norm: PN-EN ISO 9001:2009 i PN-EN ISO 14001:2005 oraz Rozporządzenia (WE) nr 1221/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 listopada 2009 r. dopuszczające dobrowolny udział organizacji w systemie ek zarządzenia i audytu we wspólnocie (EMAS), a także Systemu Przeciwdziałania Zagrożeniom Korupcyjnym (SPZK – nakładka ISO 9001) według standardu Krajowej Izby Gospodarczej i Polskiego Centrum Badań i Certyfikacji.

Potwierdzeniem wdrożenia systemu i spełniania przez Fundusz wymagań ISO 9001 i ISO 14001 jest uzyskanie certyfikatu wydanego przez niezależną jednostkę certyfikującą w zakresie: „*Gromadzenie i gospodarowanie środkami finansowymi, z ich przeznaczeniem na dofinansowanie przedsięwzięć proekologicznych, poprawiających stan środowiska w województwie śląskim*”, natomiast spełnianie wymagań EMAS potwierdza wpis do krajowego rejestru EMAS dokonany przez Ministra Środowiska w dniu 31.01.2007 r. pod numerem: PL 2.24-002-6, potwierdzany corocznie przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Dokumentacja ZSZ określa także mierniki dla realizowanych procesów.

Obowiązujące w Funduszu polityki bezpieczeństwa dostosowane zostaną do wymogów dyrektywy NIS2 (Network and Information System Directive 2).

Rozwój systemu informatycznego w celu usprawnienia obsługi procesów wewnętrznych realizowany będzie poprzez wykorzystanie i rozbudowanie funkcji Zintegrowanego Systemu Informatycznego, służącego do obsługi działalności statutowej Funduszu.

Działanie 3 – promocja działalności Funduszu

Promocja działalności Funduszu realizowana będzie zgodnie z polityką komunikacyjną Funduszu, która zakłada prowadzenie otwartego dialogu ze społeczeństwem, szczególnie z beneficjentami wsparcia finansowego. Prowadząc politykę komunikacyjną Fundusz będzie uwzględniał zapisy dokumentu: Wytyczne dotyczące informacji i promocji Funduszy Europejskich na lata 2021-2027.

Działanie 4 – podniesienie standardów obsługi beneficjentów oraz poprawa lokalowych warunków pracy

Biuro Funduszu wykonuje swoje zadania w dwóch lokalizacjach w Katowicach oraz w punktach konsultacyjnych w Bielsku-Białej i Częstochowie, co utrudnia właściwą realizację obowiązków, stwarza kłopoty logistyczne i komunikacyjne oraz generuje dodatkowe koszty. Dodatkowo trudne warunki pracy w zajmowanych pomieszczeniach (małe pokoje biurowe, zagęszczenie, brak miejsc do spotkań z beneficjentami i odpowiednich warunków socjalnych, ciasne ciągi komunikacyjne, brak miejsc parkingowych) nie odpowiadają właściwym standardom pracy.

Fundusz będzie dążył do poprawy jakości obsługi klientów oraz warunków pracy. Docelowo planuje się powiększenie dostępnych powierzchni biurowych, co przyczyni się do zwiększenia komfortu zarówno pracowników, jak i klientów Funduszu.

4.4. PERSPEKTYWA - INNOWACJE, WYZWANIA, ROZWÓJ

Działanie 1 – aktywność Funduszu w obszarze absorpcji środków europejskich

Perspektywa finansowa 2021-2027

Zdolność instytucjonalna do wdrażania programów europejskich wynikająca z nabytych doświadczeń z perspektyw finansowych na lata 2004-2006, 2007-2013, 2014-2020, jak również potencjał organizacyjny Funduszu sprawiły, że Fundusz jest gotów do podjęcia dalszej współpracy przy wdrażaniu programów UE w okresie programowania 2021-2027. Podobnie jak dotychczas, Fundusz jest gotów do podjęcia następujących zadań związanych z wykorzystaniem środków unijnych:

- organizacji konkursów, naboru i oceny projektów;
- monitorowania realizacji i sprawozdawczości;
- zarządzania finansowego;
- kontroli projektów na miejscu;

- kontroli wniosków o płatność;
- kontroli procedur zawierania umów i zmian w umowach;
- sprawozdawczości w zakresie nieprawidłowości;
- uczestnictwa w pracach ewaluacyjnych;
- organizacji szkoleń i działań informacyjno-promocyjnych.

Fundusz dążyć będzie do podjęcia współpracy w wyżej wymienionych zakresach z instytucjami zarządzającymi, pośredniczącymi i wdrażającymi w ramach programów perspektywy finansowej 2021-2027, tj. przede wszystkim w programie *Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEniKS)* oraz *Fundusze Europejskie dla Śląskiego*. Fundusz może również być Beneficjentem programów UE, w szczególności pełniąc rolę tzw. Pośrednika Finansowego.

Wykorzystując nabyte doświadczenia, Fundusz zamierza aktywnie uczestniczyć w kształtowaniu programów w ramach funduszy Polityki spójności na lata 2028-2034, zarówno na szczeblu regionalnym, jak i krajowym.

Realizacja „Projekt Doradztwa Energetycznego” w ramach FEniKS w latach 2025-2028.

Realizacja "Ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE" została zakończona 31.12.2023 r. Jego kontynuację, od dnia 01.01.2024 r. stanowi Projekt Doradztwa Energetycznego realizowany i finansowany w ramach FEniKS 2021-2027. Prace związane z przygotowaniem wniosku o dofinansowanie, a na jego podstawie Umowy o dofinansowanie pomiędzy Ministerstwem Klimatu i Środowiska jako Instytucją Pośredniczącą, a Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jako Partnerem Wiodącym, trwają od połowy 2023 r. i obecnie są na etapie końcowym. Po podpisaniu Umowy o dofinansowanie, NFOŚiGW podpisze ze wszystkimi wojewódzkimi funduszami Umowy o Partnerstwie (negocjacje zapisów tych umów już trwają). Działania prowadzone przez Zespół Doradców Energetycznych i ich koszty będą zakwalifikowane do tej umowy i finansowane w 100% ze środków FEniKS. PDE 2.0 został umieszczony w wykazie operacji o znaczeniu strategicznym FEniKS 2021-2027. Wnioskowany budżet Projektu wynosi 188 000 tys. zł, część przypadająca dla WFOŚiGW w Katowicach to 10 900 tys. zł.

Głównym celem działań Doradców Energetycznych będzie wspieranie zadań wyznaczonych przez Europejski Zielony Ład, mających na celu osiągnięcie przez Polskę neutralności klimatycznej do 2050 roku. Będzie to realizowane przez promowanie czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia skutków zmian klimatu, zapobiegania ryzyku, zrównoważonej mobilności. Wspieraniem w dalszym ciągu będzie objęty sektor energetyczny (ze szczególnym uwzględnieniem dekarbonizacji), a także działania na rzecz poprawy jakości powietrza, dostępność do czystej energii wytwarzanej z OZE. Projekt służyć będzie zwiększeniu efektywności energetycznej gospodarki.

Do czasu zakończenia uzgodnień formalnych i przeszkolenia Doradców energetycznych w zakresie zagadnień związanych z ochroną klimatu, działania doradcze koncentrują się na efektywności energetycznej i odnawialnych źródłach energii.

Działanie 2 – poszukiwanie nowych efektywnych form finansowania

Fundusz rozszerzy zakres stosowanych dotychczas form wsparcia działalności inwestycyjnej w obszarze ochrony środowiska o nowe instrumenty finansowe. Poszukując nowych efektywnych form

finansowania, będących także adaptacją form już stosowanych, będzie korzystał z doświadczeń innych podmiotów we wspieraniu przedsięwzięć środowiskowych.

Przykładem aktywności Funduszu w omawianym zakresie mogą być prowadzone prace projektowe w zakresie zwiększenia efektywności umorzeń. Umorzenia części udzielonych pożyczek stanowią istotny element decydujący o poziomie ich preferencyjności, stymulującym oczekiwane proekologiczne decyzje beneficjentów pomocy udzielanej przez Fundusz. Wykonane analizy wskazały na uzasadnienie pogłębienia zbadania intensywności udzielanego dofinansowania oraz wpływu stosowanych regulacji na zainteresowanie finansowania z wykorzystaniem pożyczek oferowanych przez Fundusz. W efekcie oczekujemy wzrostu wolumenu uruchamianych pożyczek. Projekcje finansowe Strategii przewidują ograniczony wzrost poziomu stosowanych umorzeń.

Fundusz planuje również kontynuację prac projektowych i wdrożenie efektywnych rozwiązań we współpracy z bankami w zakresie dystrybucji środków zwrotnych, w szczególności dla podmiotów o ograniczonej zdolności do potwierdzenia zdolności kredytowej lub przedstawienia stosownych zabezpieczeń zwrotu udostępnionego kapitału.

5. WSPÓŁPRACA W RAMACH SYSTEMU FUNDUSZY OCHRONY ŚRODOWISKA

Fundusz jest jednym z elementów systemu finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej funkcjonującego na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska. Zapewnienie koordynacji i spójności działań systemu opiera się na wypełnieniu ustawowego obowiązku wypracowania i przyjęcia Wspólnej Strategii Działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Jest to dokument obejmujący czteroletnie okresy, stanowiący jedną z podstaw dla strategii poszczególnych funduszy.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach zamierza aktywnie uczestniczyć w realizacji przedsięwzięć przewidzianych we Wspólnej Strategii, realizowanych w porozumieniu z NFOŚiGW, w tym kierowanych do osób fizycznych (np. Program Priorytetowy „Czyste Powietrze”). Ze względu na specyficzne uwarunkowania wynikające z przyjętych priorytetów, Fundusz jest zainteresowany współpracą w następujących obszarach:

- Koncentracja działań NFOŚiGW i WFOŚiGW na tworzeniu warunków do wsparcia wdrażania i pełnego wykorzystania dostępnych dla Polski środków europejskich na ochronę środowiska i gospodarkę wodną;
- Zwiększenie wykorzystywania dostępnych środków Funduszy i efektywności ich wykorzystywania;
- Poprawa komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej;
- Sprawna obsługa beneficjentów;
- Priorytety w zakresie rozwoju systemu Funduszy;
- Prowadzenie działań na rzecz podnoszenia kwalifikacji i kompetencji pracowników.

W okresie ostatnich lat nastąpił istotny rozwój programów wdrażanych wspólnie w ramach systemu funduszy ochrony środowiska. W szczególności należy przywołać realizację Programu „Czyste Powietrze”, jednocześnie pełna lista wspólnie realizowanych programów liczy kilkanaście pozycji. Realizacja tych projektów ma znaczący udział w całokształcie aktywności systemu funduszy i w znaczącym stopniu wpływa na ekonomikę poszczególnych funduszy. Fundusz zamierza wykorzystać doświadczenia pozyskane w ostatnich latach i przewodniczyć grupie roboczej do spraw finansów realizującej wspólną strategię. Grupa ta ma przypisane działania w zakresie ustalenia zasad finansowania programów wdrażanych wspólnie oraz zaprojektowanie systemu oceny efektywności wydatkowanych środków.

IV. PROJEKCJA DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ FUNDUSZU NA LATA 2025-2028

1. ZAŁOŻENIA

Do opracowania projekcji działalności finansowej Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na lata 2025-2028 przyjęto następujące założenia:

- preferowany będzie system zwrotnego finansowania ochrony środowiska;
- koszty działalności Funduszu będą miały pełne pokrycie z wpływów finansowych, przychodów z umów pokrycia kosztów obsługi zadań związanych z realizacją programów wdrażanych wspólnie z NFOŚiGW oraz dotacji na obsługę programów europejskich;
- Fundusz będzie posiadał zdolność do regulowania podjętych zobowiązań finansowych w każdym momencie działalności.

Strategia finansowania ochrony środowiska przez Wojewódzki Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na lata 2025-2028 zakłada, że Fundusz będzie wspierał działania na rzecz zrównoważonego rozwoju regionu zgodnie z polityką ekologiczną państwa i województwa, poprzez preferencyjne dofinansowanie przedsięwzięć realizujących cele długookresowe i krótkookresowe zapisane w wojewódzkim programie ochrony środowiska w tym zapewniających absorpcję środków unijnych.

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej jednym z najważniejszych priorytetów w skali całego kraju i na poziomie regionalnym stało się wygospodarowanie środków finansowych niezbędnych do zapewnienia krajowego wkładu finansowego, umożliwiającego jak najpełniejsze wykorzystanie środków pochodzących z UE przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. Wobec powyższego konieczne jest ustalenie określonej hierarchii wydatkowania środków finansowych Funduszu. Zadania wspierane środkami Unii Europejskiej lub innymi środkami zagranicznymi będą miały pierwszeństwo w dofinansowaniu.

Wydatkowanie środków finansowych Funduszu następowało będzie zgodnie z niżej przedstawioną hierarchią:

- finansowanie projektów wynikające z zawartych umów w latach ubiegłych, w tym zobowiązań z umów zawartych na dofinansowania projektów korzystających ze środków europejskich;
- wspomaganie projektów korzystających ze środków europejskich;
- wspieranie inwestycji pozwalających na osiągnięcie standardów środowiskowych UE wynikających z przyjętych programów i planów na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym oraz gminnym;
- dofinansowanie pozostałych zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej zgodnie z krajową i regionalną polityką ekologiczną.

Określona wyżej hierarchia finansowania zadań wynika z przeprowadzonej analizy zapotrzebowania na środki finansowe Funduszu na przestrzeni najbliższych lat oraz analizy środków dyspozycyjnych Funduszu w tym okresie.

W zakresie realizacji i wdrażania Programów Priorytetowych Narodowego Funduszu, przede wszystkim Programu „Czyste Powietrze”, należy podkreślić, że w ostatnich latach ma on dominujący wpływ na działania Funduszu zarówno w obszarze zaangażowania kadrowego Funduszu jak i w sumarycznych kwotach udzielonego dofinansowania. Przewiduje się, że w okresie obowiązywania Strategii sytuacja nie ulegnie zmianie. W kolejnych latach zakłada się finansowanie Programu „Czyste Powietrze” na

poziomie 850 000 tys. zł rocznie. Dalsza realizacja Programu przez Fundusz możliwa będzie wyłącznie dzięki pozyskaniu środków jemu dedykowanych. Dotychczasowe doświadczenia wskazują na dwa źródła, które charakteryzują się istotnymi różnicami w zakresie prezentacji w sprawozdaniach finansowych Funduszu, co wprost przekłada się na projekcje finansowe Strategii. Mając na uwadze brak wskazania przez Narodowy Fundusz źródeł finansowania Programu „Czyste Powietrze” na potrzeby niniejszego dokumentu przyjęto, że finansowanie realizacji Programu będzie zapewnione w równych częściach: z dotacji uzyskanej na realizację Programu oraz środków udostępnionych przez NFOŚiGW.

Fundusz będzie dążył do poprawy jakości obsługi klientów oraz warunków pracy, w związku z tym planuje powiększenie dostępnych powierzchni biurowych. Ponadto Fundusz rozważa rezygnację z wynajmowania użytkowanych powierzchni biurowych na rzecz nabycia nowego biurowca. Obecnie, wraz ze wzrostem zatrudnienia będącym wynikiem wdrożenia realizacji Programu „Czyste Powietrze”, przeważająca część niezbędnych powierzchni biurowych jest wynajmowana. Oczekuje się, że rozważane rozwiązanie, poza już wyżej wymienionymi postulatami, pozwoli na zwiększenie efektywności i przede wszystkim zmniejszenie ponoszonych kosztów.

Ze względu na wstępny etap prowadzonych w tym względzie analiz, rozważanych jest kilka wariantów. Z tego względu, prezentowane dalej projekcje finansowe pomijają ten element. Jednocześnie jednak należy zauważyć, że projektowany stan Funduszu, w szczególności stan i struktura posiadanych aktywów, pozwalają na sfinansowanie omawianych rozwiązań bez wpływu na możliwości realizacji pozostałych działań Strategii.

2. PROGNOZA ZAPOTRZEBOWANIA NA ŚRODKI FINANSOWE FUNDUSZU NA LATA 2025-2028

Zapotrzebowanie na środki finansowe na realizację poszczególnych celów jest pochodną oferowanych przez Fundusz warunków finansowania, określonych w Zasadach udzielania dofinansowania ze środków Funduszu. Zasady poprzez stosowane mechanizmy sterowania, głównie wskaźnik udziału dotacji w ogóle środków finansujących oraz wskaźnik finansowania kosztów kwalifikowanych, ukierunkowują zapotrzebowanie wnioskodawców, realizatorów wspieranych przedsięwzięć zgodnie z priorytetami Funduszu. Prognozowane wypłaty w poszczególnych obszarach priorytetowych odpowiadają zgłaszanemu zapotrzebowaniu.

3. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA REALIZACJI ZADAŃ PRZEZ FUNDUSZ W LATACH 2025-2028

Możliwości finansowania Funduszu wyznaczają przede wszystkim:

- stan majątkowy Funduszu, zwłaszcza skumulowane środki finansowe;
- wysokość wpływów z tytułu:
  - opłat i kar za korzystanie ze środowiska;
  - zwrotu rat pożyczek i kredytów;
  - wpływów finansowych, w tym oprocentowania udzielonych pożyczek i kredytów;
- zobowiązania z zawartych umów o dofinansowanie.

Przewiduje się, że w okresie od 1 stycznia 2025 roku do 31 grudnia 2028 roku stan funduszu zwiększy się o ponad 20 000 tys. zł. W okresie objętym Strategią stan należności z tytułu udzielonych pożyczek będzie stopniowo wzrastał. Na koniec 2028 roku stan funduszu będzie kształtował się na wysokości 1 361 821 tys. zł.

Środki pochodzące z opłat i kar za gospodarcze korzystanie ze środowiska są podstawowym źródłem przychodów zasilających fundusz statutowy Funduszu. Aktualnie prognozuje się, że wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska łącznie w latach 2025-2028 wyniosą 241 000 tys. zł.

Zakłada się, że w zakresie nadwyżki dochodów gmin i powiatów przychody z tego tytułu wyniosą w okresie Strategii 79 200 tys. zł. Szacunek wpływów z tego tytułu oparty został na wykonaniu z lat poprzednich.

Poziom wpływów z tytułu zwrotów rat pożyczek wynika z wielkości pożyczek udzielonych przez Fundusz w latach poprzednich i planowanych do wypłaty w latach 2025-2028. Zakłada się, że zwroty rat pożyczek w okresie objętym Strategią będą kształtować się na zbliżonym poziomie i ogółem wyniosą 733 511 tys. zł.

Na przychody finansowe (z działalności Funduszu) składają się odsetki z tytułu oprocentowania udzielonych pożyczek oraz oprocentowanie wolnych środków.

W latach 2025-2028 łączne przychody finansowe wynosić będą ponad 215 447 tys. zł. Dominującą pozycję będą stanowić przychody z tytułu oprocentowania udzielonych pożyczek. Podstawą oszacowania tych wielkości jest osiągnięty oraz planowany do osiągnięcia stan należności z tytułu udzielonych pożyczek.

Planowane do osiągnięcia przychody z tytułu dotacji z budżetu państwa wyniosą 1 066 tys. zł. Z uwagi na zakończenie perspektywy w ramach realizacji POIiŚ 2014-2020 założona została jedynie kwota na 2025 rok.

Pozycja pozostałe przychody obejmuje między innymi przychody z tytułu zwrotów z rozliczeń dotacji i umorzeń pożyczek oraz przychody z tytułu realizacji projektu pn.: „Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE”. Na lata 2025-2028 zaplanowane zostały także przychody z przeznaczeniem na pokrycie kosztów obsługi zadań ponoszonych przez Fundusz, związanych z realizacją przedsięwzięć dofinansowanych w formie dotacji w ramach wdrażania Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”. Mając na uwadze brak wskazania źródła finansowania Programu, prognoza przychodów z tego tytułu oparta została w równych częściach na zasadach ustalania kwot właściwych dla dotacji ze środków europejskich oraz środków udostępnionych przez Narodowy Fundusz. Łącznie pozostałe przychody w latach 2025-2028 wyniosą 200 512 tys. zł.

Dodatkowo zakłada się, że w latach 2025-2028 Fundusz będzie dysponował środkami udostępnionymi przez Narodowy Fundusz na wspólną realizację Programów oraz środkami pochodzącymi z Unii Europejskiej przeznaczonymi na Program „Czyste Powietrze” w łącznej wysokości 3 470 272 tys. zł.

Przewiduje się, że w latach 2025-2028 środki dyspozycyjne Funduszu wyniosą 5 345 830 tys. zł (skumulowane środki finansowe na początek okresu + wpływy ogółem).

W omawianym okresie przewiduje się wykorzystanie środków finansowych Funduszu w wysokości 5 113 382 tys. zł (w tym 1 700 000 tys. zł to środki z Unii Europejskiej przewidziane na realizację Programu „Czyste Powietrze” oraz 1 770 272 tys. zł to szacunkowe środki udostępnione przez Narodowy Fundusz). W całym okresie obowiązywania Strategii przewiduje się wydatkowanie środków w zakresie Programu „Czyste Powietrze” na poziomie 3 400 000 tys. zł.

Polityka finansowa Funduszu ukierunkowana będzie na realizację długofalowych zadań wynikających z obowiązujących aktów prawnych oraz dyrektyw UE. Oznacza to, że Fundusz nie będzie dążył do minimalizacji wolnych środków na koniec roku w przypadku, gdy z planów wynikać będzie, że przejściowo wolne środki mogą i powinny być zaabsorbowane w latach następnych.

Strukturę oraz wielkość wpływów i wydatków Funduszu w okresie objętym Strategią obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 3. Możliwości finansowania zadań przez Fundusz w latach 2025-2028 [w tys. zł]

Lp.	Wyszczególnienie	Prognoza 2025	Prognoza 2026	Prognoza 2027	Prognoza 2028	2025-2028
I.	Stan środków na początek roku	404 822	349 155	298 033	260 719	404 822
II.	Wpływy	1 256 148	1 218 535	1 245 482	1 220 843	4 941 008
1	Przychody z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych	63 000	61 000	59 000	58 000	241 000
2	Nadwyżka dochodów gmin i powiatów	19 800	19 800	19 800	19 800	79 200
3	Przychody finansowe (z działalności Funduszu)	59 009	52 362	52 179	51 897	215 447
4	Zwroty rat pożyczek	182 556	180 350	184 502	186 103	733 511
5	Przychody z tytułu dotacji z budżetu państwa (dotacja na obsługę POIiŚ)	1 066	0	0	0	1 066
6	Wpływ środków z Unii Europejskiej	425 000	425 000	425 000	425 000	1 700 000
7	Wpływ środków udostępnionych z Narodowego Funduszu	455 068	430 068	455 068	430 068	1 770 272
8	Pozostałe wpływy	50 649	49 955	49 933	49 975	200 512
8.1	Wpływy z tytułu refundacji kosztów Doradców Energetycznych	2 849	2 155	2 133	2 175	9 312
8.2	Inne (zwroty dotacji)	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
8.3	Wpływy z tytułu refundacji kosztów Programu Czyste Powietrze	46 800	46 800	46 800	46 800	187 200
III.	Wydatki Razem	1 311 815	1 269 657	1 282 796	1 249 114	5 113 382
1	Pożyczki i bankowe linie kredytowe	275 802	269 958	261 123	254 043	1 060 926
2	Dotacje	63 720	61 013	58 769	57 699	241 201
3	Dotacje finansowane z Unii Europejskiej	425 000	425 000	425 000	425 000	1 700 000
4	Wydatki ze środków udostępnionych przez Narodowy Fundusz	455 068	430 068	455 068	430 068	1 770 272
5	Środki przekazywane państwowym jednostkom budżetowym za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa	31 074	21 183	18 641	15 676	86 574
6	Nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej	500	500	500	500	2 000
7	Koszty działalności organów i biura (bez amortyzacji)	59 186	60 220	61 780	63 563	244 749
8	Koszty finansowe	5	5	5	5	20
9	Pozostałe koszty operacyjne	110	110	110	110	440
10	Wydatki majątkowe własne	1 350	1 600	1 800	2 450	7 200
IV.	Stan środków na koniec roku	349 155	298 033	260 719	232 448	232 448

Biorąc pod uwagę zakładaną wielkość środków finansowych, które mogą zostać przeznaczone na finansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska, przewidywane zapotrzebowanie na środki stanowiące wkład krajowy dla przedsięwzięć dofinansowywanych z funduszy Unii Europejskiej oraz doświadczenia z lat ubiegłych w zakresie kształtowania się trendów finansowania przedsięwzięć ochrony środowiska przyjmuje się, iż planowana łączna pomoc Funduszu ze środków własnych na ochronę środowiska w formie pożyczek i bankowych linii kredytowych, dotacji, środków przekazywanych państwowym jednostkom budżetowym, umorzeń pożyczek oraz nagród w okresie obowiązywania Strategii wyniesie ponad 1 524 701 tys. zł i przedstawiać się będzie następująco:

Tabela nr 4. Pomoc finansowa ze środków własnych Funduszu na ochronę środowiska w latach 2025-2028 [w tys. zł]

Wyszczególnienie	2025	2026	2027	2028	Razem 2025-2028
Pożyczki i bankowe linie kredytowe	275 802	269 958	261 123	254 043	1 060 926
Dotacje ze środków własnych Funduszu	63 720	61 013	58 769	57 699	241 201
Umorzenia pożyczek	32 000	33 000	34 000	35 000	134 000
Przekazanie środków pjb	31 074	21 183	18 641	15 676	86 574
Nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska	500	500	500	500	2 000
Łączna pomoc	403 096	385 654	373 033	362 918	1 524 701

Zgodnie z założeniami przyjętymi do opracowania projekcji finansowej działalności Funduszu na lata 2025-2028, finansowanie zwrotne podobnie jak w latach poprzednich stanowić będzie dominującą formę wsparcia zadań proekologicznych przez Fundusz. Przewiduje się, że w formie pożyczek udzielone zostanie dofinansowanie w łącznej wysokości 1 060 926 tys. zł. W latach 2025-2028 zakłada się także kontynuację uruchomionej w 2024 roku bankowej linii kredytowej.

Finansowanie bezzwrotne Funduszu realizowane będzie poprzez:

- dotacje;
- środki przekazywane państwowym jednostkom budżetowym za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa;
- częściowe umorzenia pożyczek;
- nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska.

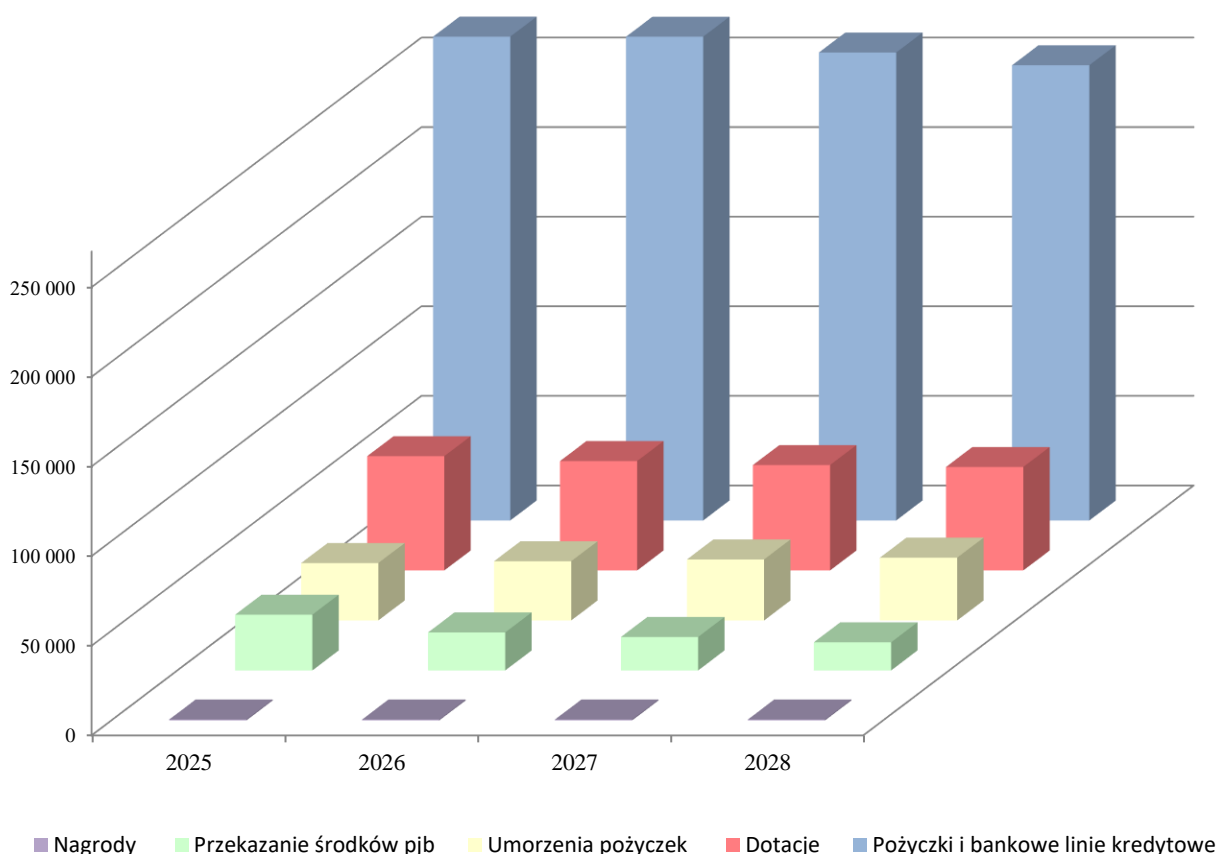
Przewiduje się, że w okresie obowiązywania Strategii pomoc finansowa ze środków własnych Funduszu udzielana w formie bezzwrotnej, kształtować się będzie na wyższym poziomie niż dofinansowanie udzielone w latach poprzednich i ogółem wyniesie 463 775 tys. zł. Łącznie ze środkami dotacyjnymi pochodzącymi z Unii Europejskiej oraz środkami udostępnionymi przez Narodowy Fundusz, finansowanie bezzwrotne kształtować się będzie na poziomie 3 934 047 tys. zł.

Zakłada się, że wysokość dofinansowania w formie dotacji ze środków własnych Funduszu w latach 2025-2028 wyniesie ponad 241 201 tys. zł.

Fundusz przewiduje także przeznaczać środki na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe, w formie przewidzianej w ustawie, na zasadach określonych dla dotacji. Środki finansowe przekazywane są za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa. Wysokość zaplanowanych na 2025 rok wydatków z tego tytułu wynika z uzgodnionych z dysponentami środków budżetowych list zadań państwowych jednostek budżetowych zakwalifikowanych do dofinansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na rok 2025. W latach 2025-2028 na dofinansowanie zadań realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe zaplanowano kwotę w wysokości 86 574 tys. zł. Ostateczne kwoty środków planowanych do dofinansowania zadań wynikać będą z wniosków zgłoszonych przez państwowe jednostki budżetowe, a następnie ich uzgodnienia z właściwymi dysponentami zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Rys. 10. Pomoc finansowa ze środków własnych Funduszu na ochronę środowiska w latach 2025-2028 [w tys. zł]

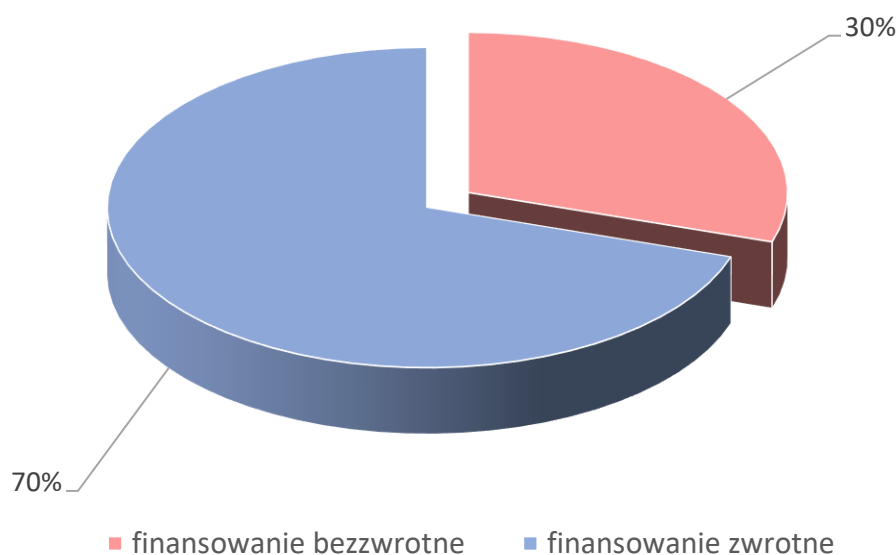
Zakłada się, że w latach objętych Strategią umorzone zostaną części kwot pożyczek udzielonych przez Fundusz w latach ubiegłych na kwotę 134 000 tys. zł. Umorzenia mają charakter warunkowy, a kwoty pochodzące z umorzeń pożyczek zasilą realizację kolejnych zadań ekologicznych, zgodnie z celami określonymi w ustawie Prawo ochrony środowiska. W związku ze zmniejszeniem przychodów statutowych polityka finansowa Funduszu ukierunkowana była na stopniowe ograniczenia tej formy dofinansowania, które odnotowane były w latach 2021-2023. Począwszy od 2024 roku następuje stopniowy przyrost poziomu umorzeń. Mając na uwadze analizę warunków, na których Fundusz

zawierał umowy pożyczek oraz obowiązujących zasad dotyczących umorzeń przewiduje się w okresie obowiązywania Strategii kolejne nieznaczne zwiększenia tej formy dofinansowania.

Fundusz może przyznawać nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej w oparciu o ustawę Prawo ochrony środowiska. Przewiduje się, że w latach 2025-2028 na ten cel przeznaczona zostanie kwota w łącznej wysokości 2 000 tys. zł, z przeznaczeniem między innymi na corocznie przyznawane nagrody z okazji Dnia Ziemi tzw. „Zielone Czeki” oraz nagrody w konkursie „Zielona Pracownia”. Planowane przez Fundusz wsparcie w formie nagród ma charakter marginalny i stanowi jedynie 0,1 % pomocy przewidzianej do udzielenia w latach 2025-2028.

Rys. 11. Struktura pomocy finansowej Funduszu ze środków własnych na dofinansowanie zadań w latach 2025-2028

Ostatecznie o maksymalnych kwotach pomocy finansowej w formie bezzwrotnej i zwrotnej, w tym podział na dotacje, przekazanie środków, umorzenia oraz pożyczki i bankowe linie kredytowe decydować będzie corocznie Plan działalności WFOŚiGW w Katowicach, uwzględniający rozmiary planowanych na dany rok przychodów.

Szczegółowe zasady dofinansowania zadań proekologicznych przez Fundusz w poszczególnych latach określone będą w Zasadach udzielania dofinansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

4. RAMY FINANSOWE DLA POSZCZEGÓLNYCH PRIORYTETÓW STRATEGII

Prognoza planowanej do udzielenia przez Fundusz pomocy na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej przedstawia się następująco:

Tabela nr 5. Struktura finansowania zadań ochrony środowiska w latach 2025-2028 [w tys. zł]

Wyszczególnienie	2025	2026	2027	2028	2025-2028
Ochrona atmosfery, transformacja energetyczna i ochrona przed hałasem	213 638	201 682	196 102	191 726	803 148
Ochrona atmosfery - środki z Unii Europejskiej z realizacją Programu Czyste Powietrze	425 000	425 000	425 000	425 000	1 700 000
Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	58 531	57 698	55 157	53 072	224 458
Ochrona przyrody	6 335	6 419	6 097	5 826	24 677
Edukacja ekologiczna	10 306	10 263	9 494	8 846	38 909
Ochrona wód, adaptacja do zmian klimatu i gospodarka wodna	77 372	73 606	71 824	70 459	293 261
Zapobieganie poważnym awariom i zagrożeniom środowiska	27 445	27 798	26 572	25 538	107 353
Zarządzanie środowiskowe w regionie	5 113	3 803	3 578	3 389	15 883
Profilaktyka zdrowotna	2 809	2 808	2 598	2 420	10 635
Częściowe umorzenie pożyczki bez warunku przeznaczenia umorzonej kwoty na nowe zadanie ekologiczne	1 045	1 078	1 111	1 143	4 377
Środki udostępnione przez Narodowy Fundusz	455 068	430 068	455 068	430 068	1 770 272
Razem	1 282 662	1 240 223	1 252 601	1 217 487	4 992 973

Zakłada się, że w latach 2025-2028 pomoc na zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej wynosić będzie 4 992 973 tys. zł, z tego główną pozycję stanowi ochrona atmosfery, transformacja energetyczna i ochrona przed hałasem 4 345 207 tys. zł.

Struktura planowanej pomocy w podziale na poszczególne obszary priorytetowe w latach 2025-2028 ze środków własnych Funduszu, uległa zmianie w stosunku do struktury wypłat w latach ubiegłych. W stosunku do poziomów zrealizowanych w latach 2021-2024, w Strategii założono zwiększenie o 10 p.p. do poziomu 34% alokacji dla następujących obszarów priorytetowych:

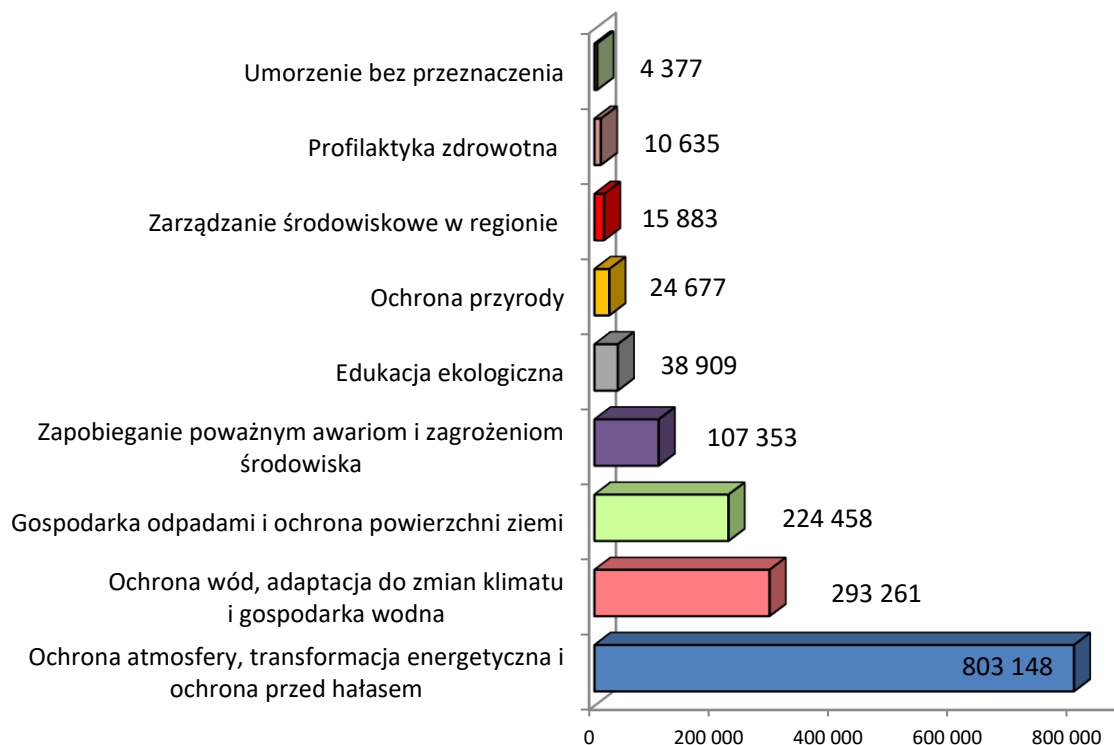
- Ochrona wód, adaptacja do zmian klimatu i gospodarka wodna;
- Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi.

Ponadto planuje się utrzymanie poziomu alokacji dla obszaru priorytetowego Zapobieganie poważnym awariom i zagrożeniom środowiska.

Taka prognoza pomocy planowanej do udzielenia przez Fundusz jest ściśle powiązana z potrzebami i uwarunkowaniami naszego regionu oraz z zadań, które zostały przypisane Funduszowi.

Planowane działania strategiczne i kierunki przeznaczenia środków finansowych w ramach poszczególnych priorytetów opisane zostały w rozdziale III.3. Strategii.

Rys. 12 Struktura pomocy Funduszu ze środków własnych w latach 2025-2028 w podziale na priorytety [w tys. zł]

Fundusz wspólnie z Narodowym Funduszem od wielu lat aktywnie uczestniczy w realizacji ogólnopolskich programów. W latach 2025-2028 Fundusz przewiduje kontynuację tych działań. Szacuje się, że w latach objętych Strategią Fundusz będzie dysponował środkami Narodowego Funduszu w łącznej wysokości ponad 1 770 272 tys. zł. Zakłada się, że zdecydowana większość środków zostanie przeznaczona na realizację Programu „Czyste Powietrze”, w dalszej kolejności przewiduje się między innymi kontynuację: Programu „Moja Woda”, Ogólnopolskiego programu finansowania służb ratowniczych, Ogólnopolskiego programu finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest, Ogólnopolskiego programu regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie. Wspólne finansowanie Programów z wykorzystaniem potencjału Funduszu uzależnione będzie od decyzji Narodowego Funduszu dotyczącej udostępnienia środków w tym zakresie na kolejne lata. Faktyczna kwota dofinansowania w okresie obowiązywania Strategii będzie określona przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w umowach udostępnienia środków.

Zbiorcze tabele prezentujące prognozę:

- przychodów i kosztów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na lata 2025-2028;
- wsparcia finansowego Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na ochronę środowiska na lata 2025-2028;

stanowią załączniki do Strategii.

V. ZGODNOŚĆ STRATEGII ZE WSPÓLNA STRATEGIĄ. PODSUMOWANIE

Fundusze ochrony środowiska jako instytucje ochrony środowiska stanowią element systemu finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej w Polsce. Ustawa Prawo ochrony środowiska określa, że strategie poszczególnych funduszy wynikać mają ze Wspólnej Strategii oraz z uwarunkowań regionalnych.

Strategia działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na lata 2025-2028 spełnia powyższe wymagania. Przy jej opracowywaniu uwzględniono zapisy podstawowych krajowych i wojewódzkich dokumentów strategicznych i programowych oraz Wspólnej Strategii.

Przeprowadzając diagnozę strategiczną, opracowując bilans strategiczny, określając misję, naczelną wartość oraz wizję Funduszu a także cele i priorytety, kierowano się odpowiednio ustaleniami zawartymi we Wspólnej Strategii:

- Misja, wizja i cel generalny Funduszu, ujęte w rozdziale III.2. są zbieżne z wizją, misją i celem strategicznym, określonym we Wspólnej Strategii;
- przeprowadzając analizę strategiczną Funduszu, uwzględniono wnioski z diagnozy strategicznej systemu funduszy, szczególnie te odnoszące się bezpośrednio do jego sytuacji, uwzględniając adekwatne mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia;
- dziedzinowe cele środowiskowe Wspólnej Strategii znalazły odzwierciedlenie, rozwinięcie i uzupełnienie w ośmiu obszarach priorytetowych, dla których wyznaczono cele strategiczne oraz cele operacyjne (priorytety działalności), opisane w rozdziale III.3. dotyczącym priorytetów środowiskowych Funduszu;
- dla poszczególnych priorytetów przypisano mierniki realizacji wskazanych w nich celów (odpowiednio dla wyznaczonych obszarów priorytetowych – w rozdziale III. 3.1. do 3.8.);
- cele horyzontalne, z uwzględnieniem których realizowane są cele strategiczne, sformułowano podobnie jak w odpowiednich zapisach Wspólnej Strategii (rozdział III.2.);
- do celów operacyjnych w zakresie współpracy Wspólnej Strategii odniesiono się poprzez wskazanie perspektyw działania Funduszu, rozwiniętych i uszczegółowionych w rozdziale III.4. i 5.

Strategia działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na lata 2025-2028 określa kluczowe cele i kierunki w obszarze ochrony środowiska w województwie śląskim, co stwarza podstawy racjonalnego działania oraz efektywnego wykorzystania środków skierowanych na realizację zadań wynikających z polityki ekologicznej Państwa. W tym celu Zarząd Funduszu deklaruje ścisłą współpracę z organami państwowymi i samorządowymi, a w szczególności z Zarządem Województwa oraz Wojewodą Śląskim. W dalszym ciągu kontynuowana będzie współpraca z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, funduszami wojewódzkimi, Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska oraz instytucjami, służbami i organizacjami realizującymi zadania w obszarze ochrony środowiska w regionie.

Nadrzędnym celem Funduszu, realizowanym w okresie objętym Strategią, jest jak najbardziej efektywne wykorzystanie środków publicznych, którymi dysponuje oraz skuteczna absorpcja środków unijnych.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach posiada nie tylko znaczące środki finansowe, ale także sprawną strukturę organizacyjną i wystarczające zasoby ludzkie, aby być znaczącym i rzetelnym partnerem dla inwestorów realizujących zadania z zakresu ochrony środowiska, w tym także beneficjentów dotacji pochodzących z Unii Europejskiej.

Realizując swoją misję, Fundusz będzie koncentrował się na:

- wspieraniu działań proekologicznych podejmowanych przez administrację publiczną, przedsiębiorców, instytucje i organizacje pozarządowe oraz mieszkańców województwa;
- uczestnictwie w systemie zarządzania środkami europejskimi ukierunkowanymi na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.

Jasno zdefiniowane cele Funduszu oraz możliwości ich realizacji w oparciu o przejrzyste zasady finansowania projektów oraz dostępne instrumenty finansowe mają zachęcić zarówno samorządy, jak i innych inwestorów do podejmowania działań mających istotny wpływ na jakość środowiska w regionie. Priorytetowo będą traktowane te działania, które służą wypełnianiu zobowiązań krajowych i unijnych, głównie w obszarze ochrony zasobów wodnych, gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi oraz ochrony atmosfery i transformacji energetycznej.

Zadania dla poszczególnych celów operacyjnych, system monitorowania poszczególnych zadań, działań i priorytetów uwzględniane i uszczegółowiane będą w rocznych planach działalności, które precyzyjniej i odpowiednio do istniejącej sytuacji prawnej i finansowej będą identyfikować działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

Fundusz przewiduje prowadzenie monitoringu wdrażania Strategii po zakończeniu każdego roku jej obowiązywania w ramach Sprawozdania z działalności Funduszu. Ponadto efekty środowiskowe uzyskiwane przez Fundusz zawarte będą w corocznych Deklaracjach środowiskowych EMAS.

VI. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

1. Prognoza przychodów i kosztów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na lata 2025-2028 (Załącznik nr 1).
2. Prognoza wsparcia finansowego Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na ochronę środowiska na lata 2025-2028 (Załącznik nr 2).

**Prognoza przychodów i kosztów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Katowicach na lata 2025-2028**

w tys. zł

Lp.	Wyszczególnienie	Prognoza 2025	Prognoza 2026	Prognoza 2027	Prognoza 2028	2025-2028
I.	Stan Funduszu na początek roku	1 341 644	1 346 607	1 351 635	1 356 722	1 341 644
II.	Przychody	618 524	608 117	605 912	604 672	2 437 225
1.	Wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych	63 000	61 000	59 000	58 000	241 000
2.	Nadwyżka dochodów gmin i powiatów z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych	19 800	19 800	19 800	19 800	79 200
3.	Przychody z tytułu dotacji z budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego	1 066	0	0	0	1 066
4.	Środki otrzymane z Unii Europejskiej	425 000	425 000	425 000	425 000	1 700 000
5.	Przychody finansowe	59 009	52 362	52 179	51 897	215 447
6.	Pozostałe przychody	50 649	49 955	49 933	49 975	200 512
III.	Koszty	613 561	603 089	600 825	599 573	2 417 048
1.	Dotacje	63 720	61 013	58 769	57 699	241 201
2.	Dotacje finansowane ze środków Unii Europejskiej	425 000	425 000	425 000	425 000	1 700 000
3.	Środki przekazywane państwowym jednostkom budżetowym za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa	31 074	21 183	18 641	15 676	86 574
4.	Umorzenia pożyczek	32 000	33 000	34 000	35 000	134 000
5.	Nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej	500	500	500	500	2 000
6.	Koszty działalności organów i biura	60 652	61 778	63 300	65 083	250 813
7.	Koszty finansowe	505	505	505	505	2 020
8.	Pozostałe koszty operacyjne	110	110	110	110	440
IV.	Stan Funduszu na koniec roku	1 346 607	1 351 635	1 356 722	1 361 821	1 361 821

Proгноza wsparcia finansowego Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na ochronę środowiska na lata 2025-2028

w tys. zł

Lp.	Obszar priorytetowy	Finansowanie zwrotne					Finansowanie bezzwrotne					Ogółem 2025-2028
		2025	2026	2027	2028	2025-2028	2025	2026	2027	2028	2025-2028	
1.	Ochrona atmosfery, transformacja energetyczna i ochrona przed hałasem	174 822	171 116	165 516	161 030	672 484	38 816	30 566	30 586	30 696	130 664	803 148
2.	Ochrona atmosfery, transformacja energetyczna - środki Unii Europejskiej	0	0	0	0	0	425 000	425 000	425 000	425 000	1 700 000	1 700 000
3.	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	40 364	39 509	38 217	37 179	155 269	18 167	18 189	16 940	15 893	69 189	224 458
4.	Ochrona przyrody	0	0	0	0	0	6 335	6 419	6 097	5 826	24 677	24 677
5.	Edukacja ekologiczna	0	0	0	0	0	10 306	10 263	9 494	8 846	38 909	38 909
6.	Ochrona wód, adaptacja do zmian klimatu i gospodarka wodna	60 616	59 333	57 390	55 834	233 173	16 756	14 273	14 434	14 625	60 088	293 261
7.	Zapobieganie poważnym awariom i zagrożeniom środowiska	0	0	0	0	0	27 445	27 798	26 572	25 538	107 353	107 353
8.	Zarządzanie środowiskowe w regionie	0	0	0	0	0	5 113	3 803	3 578	3 389	15 883	15 883
9.	Profilaktyka zdrowotna	0	0	0	0	0	2 809	2 808	2 598	2 420	10 635	10 635
10.	Częściowe umorzenie pożyczki bez warunku przeznaczenia umorzonej kwoty na nowe zadanie ekologiczne	0	0	0	0	0	1 045	1 078	1 111	1 143	4 377	4 377
11.	Środki udostępnione przez Narodowy Fundusz na wspólną realizację Programów	0	0	0	0	0	455 068	430 068	455 068	430 068	1 770 272	1 770 272
Razem		275 802	269 958	261 123	254 043	1 060 926	1 006 860	970 265	991 478	963 444	3 932 047	4 992 973